

poborniki in propagatorji miru, da smo pa tudi za obrambo svoje domovine in svoje svobode pripravljani vedno žrtvovati vse, kar imamo, pa tudi svoje življenje! (Dolgotrajne ovacije naši vojski.)

Naš kongres imamo letos v naši beli Ljubljani. Naši Zvezi trgovskih združenj bi bilo zelo težko izvesti brezhibno organizacijo, če bi ne našli toliko razumevanja, toliko podpore v mestnem zastopstvu, zlasti pri predsedniku občine **dr. Juru Adlešiču**, g. podpredsedniku **dr. Vladimiru Ravniharju** in predsedniku finančnega odseka **prof. Dermastiji**. (Zivelil) Gospod podpredsednik, dovolite mi, da se Vam na tem mestu najiskrenejše zahvalim za veliko materialno podporo ter za vse ogromne usluge in pomoč, ki nam jo je pri organizaciji kongresa izkazala mestna občina ljubljanska. Ljubljana je znala pravilno oceniti važnost in pomembnost ter veličino te naše prireditve, ona je storila več kot svojo dolžnost, pa mi je to kot staremu Ljubljančanu v veliko zadoščenje.

Želim g. podpredsednik, da bi našle naše želje in težnje pri Vas in v mestnem zastopstvu vedno polno razumevanja, za izkazano pomoč pa prisrčna hvala. (Odobrovanje.)

Gospoda! Ravno tako mi naj bo dovoljeno, da prav iskreno pozdravim vse ostale zastopnike oblasti, korporacij in organizacij, ki so se v tako lepem številu odzvali našemu vabilu. Naj mi gospoda oprostite, da ne morem pozdraviti vsakega posebej, čeprav bi moral to radi odličnosti naših gostov storiti. Mi smo ponosni in nam je v veliko zadoščenje, da ste med nami gospoda, pa Vas prosim vse, da ostanete tudi v bodoče naši dobri prijatelji.

Naj mi bo dovoljeno, da prav posebej pozdravim naše drage goste,

naše tovariše iz bratske Bolgarije.

(Dolgotrajno odobrovanje.) Oni se niso strašili dolge naporne poti, da pridejo iz daljne Bolgarske k nam in to v najbolj eksponirani del naše domovine. Prišli so najpomembnejši predstavniki bolgarske trgovine, bolgarskega gospodarstva, pod vodstvom svojega odličnega predsednika **g. Dimitrija Veleva**, bivšega ministra za trgovino, katerega še prav posebej pozdravljam. Ze prisotnost njegove osebe in številnih gospodarskih prvakov bratske Bolgarske dokazuje, da ta obisk ni morda kak turističen izlet, marveč ima resne in važne cilje in namere. Mi vemo tovariši, da so gospodarstveniki prvi začeli delo zблиževanja in je bil pakt večnega prijateljstva posledica tega dela. Gospodarstveniki so najprej zložili predodke, navezali so stike in prijateljstva. In po vseh številnih medsebojnih obiskih ter po obisku našega spoštovanega predsednika **g. Savića** in **Varošića** (dolgotrajni živio-klici) lansko zimo ob priliki 300letnice organizacije bolgarskih trgovcev imamo danes srečo, da lahko pozdravimo med nami oficialno delegacijo bolgarskega trgovstva. Naši bratje so prišli k nam, da po dosedanjih mnogih lepih in navdušenih govorih preidemo od besed k dejanjem, da vse to delo zблиževanja pokaže tudi praktične rezultate. (Zivio.)

Zato s prav posebnim veseljem in zadoščenjem pozdravljam drage brate in sestre v naši sredini, želim, da bi od današnjega dne dalje začelo padati vse, kar nas kakor koli loči in da bi skoro prišel dan, ko se bodo naše sanje in želje izpolnile, da bo tudi na zunaj jasno, kar je v naših srcih in mislih že davno jasno, — to namreč, da smo z brati Bolgari, da smo vsi Bolgari, Srbi, Hrvat in Slovenci ena sama družina.

na. Od danes dalje ne sme biti več nobenega kongresa jugoslovanskih trgovcev brez bratov Bolgarov in nobenega bolgarskega kongresa brez trgovcev iz Jugoslavije. Bratje in sestre iz Bolgarije, bodite nam iskreno pozdravljeni, prisrčno dobrodošli! (Ponovno viharo pritrjevanje.)

Ko se je poleglo navdušeno odobrovanje, je predsednik Vidmar posebej iskreno pozdravil še vse trgovce, ki so prišli na kongres,

zlasti pa vse voditelje trgovstva, tako posebno zaslužnega in požrtvovalnega predsednika Centralnega predstavništva **Nedeljka Savića** (dolgotrajne ovacije), predsednika Saveza v Banjaluki **Dimitrijevića**, predsednika Saveza v Novem Sadu **Lazića**, predsednika Saveza v Osijeku **Krešića**, predsednika Saveza v Skoplju **Varošića**, predsednika Saveza v Sarajevu **Šahinagića**. Pri imenovanju vsakega imena so zborovalci živahno aklamirali goste.

Nato je predsednik Vidmar sporočil, da je brzojavno pozdravil kongres notranji minister **dr. Korosec** (živio-klici) in min. **dr. Kruk** (živio). Dospelo je tudi mnogo drugih brzojavnih pozdravov. Tako je pozdravil kongres **Nikola Stojmenov**, iz Londona je pozdravil kongres **Čedomir Petrović**, brzojavke so nadalje poslali Udruga trgovcev v Krku, v Bosanski Krupi ter trgovci iz raznih krajev Jugoslavije.

bolj utrditi. Mi gospodarski ljudje vemo pravilno preценiti, kaj pomeni tako prijateljstvo. Spominja se velikega dne, ko je bil sklenjen pakt prijateljstva med obema narodoma. Bil je historičen dan, ko je ministrski predsednik **Kjusevanov** objavil sklenitev tega pakta. Zlasti pa je bil takrat navdušen ves trgovski svet. Naša naroda sta do takrat živela pod tujim vplivom, s sklenitvijo prijateljskega pakta mora biti tega konec in začeti se mora nova era, ko se bodo razvijali medsebojni odnošaji obeh naših bratskih narodov brez tujega vpliva. (Odobrovanje.) Roko v roki hočemo iti vsi južnoslovanski narodi.

Naše sodelovanje pa bo iskreno in trdno, če se začne to sodelovanje najprej na gospodarskem polju. Od etape do etape se mora

razvijati to sodelovanje, da bo rodilo trajne uspehe. Ne forsirati dogodkov, temveč vsaka stopnja se mora napraviti preudarno, da se prijateljstvo vedno znova utrdi.

Iskreno se zahvaljuje beli Ljubljani za njen sprejem, posebno pa še za vsa topla čustva, s katerimi nas je pozdravila. Sprijateljili smo se z Vami in spoznali smo, da imata oba naroda ista stremiljenja in da bo zato njuno sodelovanje še krepko napredovalo. Kliče **Hura! Nj. Vel. kralju Petru III!** (Viharno odobrovanje je sledilo tem besedam.)

Predsednik Vidmar se je ministru **Velevu** iskreno zahvalil za njegove pozdrave, nakar so zborovalci priredili nove ovacije bolgarskim bratom.

Na oder je stopil nato **dr. Minko Šipkovski** ter v temperamentnih besedah podal svoj referat, ki ga objavljamo zaradi njegove važnosti v celoti.

Pozdravi gostov

Kot prvi se je zahvalil za pozdrave

ban dr. Natlačen

Res sem vesel, da morem pozdraviti tako veličasten in odličan zbor v Ljubljani kot ban dravske banovine. Zahvaljujem se Vam, da ste si izbrali za kraj svojega III. kongresa ravno Ljubljano, našo slovensko prestolnico.

Trgovina je važen gospodarski faktor. Urejena in solidna trgovina je bistven predpogoj vsakega gospodarskega življenja. Trgovski stan je tudi dejansko mnogo pripomogel k narodnemu blagostanju ter s tem tudi znatno prispeval k napredku kulturnega življenja.

Trgovski stan pa doprinaša tudi velik delež k državnim in samoupravnim financam. Želi zato kongresu čim večji uspeh ter zlasti želi, da bi se dobro počutili vsi gosti iz drugih banovin, da bi vzljubili naše lepe kraje ter da bi še nadalje prihajali k nam. (Živio klici!)

Predsednik **Vidmar** se zahvali banu za njegove besede in naznani, da se bo oglasil k besedi minister **dr. Vrbanić** šele po prečitavanju referatov, da more nanje tudi že odgovoriti.

Podpredsednik občine dr. Ravnihar

V imenu bele Ljubljane pozdravlja kongres kar najiskrenejše. Ko gleda današnji kongres, vidi, da je organizacija jugoslovanskega trgovstva izvedena tako sijajno, da bi trgovcem drugi lahko zavidali. Ljubljana se čuti počaščeno, da je kongres baš v Ljubljani, to tem bolj, ker je Ljubljana staro trgovsko mesto in že po svoji tradiciji ozko zvezana s trgovstvom. Spominja na Vodnikove besede, ki je zaklical Slovincem, da je v rudarstvu in trgovini njih blagostanje. Ljubljana leži na prometnem križišču ter je bila tudi zato trgovina v njej vedno razvita. Po svoji trgovski solidnosti pa je zaslovela ljubljanska trgovina daleč po svetu.

V Ljubljani je bila tudi prva trgovska šola na Balkanu, nekaka mala trgovska univerza, ki so jo številno obiskovali tudi trgovci iz one strani Drine.

Danes zborujete, da zahtevate pravice za nacionalno trgovino. Čisti so Vaši nameni, ko hočete poudariti pomen trgovine za občno korist. Če bičate tudi napake, nič zato, ker Vam bo javnost za Vašo odkrito besedo hvaležna in hvaležni bodo tudi odločujoči činitelji. Bolezen se more ozdraviti le, če se najprej napravi diagnoza. Šele potem se more pričeti zdravljenje.

Vaše delo je eminentno patriotično, česar Vam nihče ne more odrekati. Nasprotno mora vsak priznavati koristnost Vaših stremiljenj. K tej manifestaciji Vaše stanovske in nacionalne solidarnosti Vam samo čestitam in želim, da bi doživeli čim prej polne uspehe. Vsem gostom pa želim, da bi odnesli iz Ljubljane čim boljše vtise. V imenu Ljubljane pozdravljam vse kar najbolj prisrčno. (Aklamacije.)

V imenu Centralne industrijskih korporacij je nato pozdravil kongres

predsednik Avgust Praprotnik

Pozdravlja kongres tudi v imenu Ljubljanskega velesejma ter se

zahvaljuje trgovcem, da so zvezali svoj kongres z Ljubljanskim velesejmom. S tem ste pokazali, da znate pravilno ceniti pomen velesejma.

Industrialci se globoko zavedamo pomena trgovine in zavedamo se tudi, da ste trgovci kupci naših proizvodov in da ste posredniki med producenti in potrošniki. Industrija je interesirana na tem, da delujejo organizacije gospodarskih stanov složno in da se podpirajo, ker more to sodelovanje prinesiti samo koristi obema.

V imenu Centralne industrijskih korporacij, v kateri so včlanjene vse industrije Jugoslavije, izjavlja, da bodo industrialci vedno z veseljem sodelovali s trgovstvom in samo žele, da bi se to sodelovanje razvilo tudi na poljih, kjer ga danes še ni. Želi obilo uspeha kongresu in kliče: V slogi je moč! (Odobrovanje.)

Predsednik Ivan Jelačin

je nato pozdravil kongres v imenu ljubljanske zbornice za TOI. 20 let je že preteklo, kar delujejo trgovci kot konstruktiven element v naši državi. Omenja, da se je slovensko trgovstvo vedno odlikovalo po svoji stanovski zavesti in da se je prva zveza trgovskih združenj ustanovila v Ljubljani in postala vzor vsem drugim zvezam v državi, kar je na vse zadnje privedlo do ustanovitve Centralnega predstavništva.

Če se trgovstvo včasih tudi pritožuje, ker se njegove potrebe nezadostno upoštevajo, potem niso to nikake kverulacije, temveč zdrava kritika, ki služi samo napredku države. V nekaterih ekstremnih skupinah bi se radi označili trgovci kot kapitalisti, ki gledajo le na svoje interese. Mi take trditve odločno zavračamo. Mi nismo kapitalisti, temveč delavci in svoje interese vedno podrejamo interesom celote.

Gospodarsko sodelovanje med Bolgarijo in Jugoslavijo

Referat gen. tajnika dr. Šipkovskega

Spoštovana gospoda!

Blizu 20 let je minilo od poslednje svetovne drame — najstrašnejše vojne, kar jih je človeška zgodovina zapisala v svoje anale. Razrušitve pa, katere je ta povzročila v kulturnih in tvarnih pridobitvah narodov, na njihovih gospodarskih in proizvodnih silah, so še danes odprte rane, ki boleče spominjajo na preživljeno katastrofo, jemljejo narodom mir in hkrati ovirajo gospodarsko in politično obnovo sveta.

V teh dveh desetletjih se je naredilo nešteto poskusov za ozdravitev sveta, iskali in preskušali so se najrazličnejši pripomočki in načini v verigi sestankov in konferenc za rešitev iz nastalih težav, toda žal so bili uspehi vseh teh naporov neznatni. Težko se likvidira takšna dediščina, kakršno nam je zapustila velika vojna, katere požar je segal od enega do drugega konca Evrope. Se več, težave tvarne in moralne krize so zadele hkrati vse narode. Na koncu koncev nimamo zmagovalcev in premagancev, marveč le hudo trpeče in notranje razbite narode. Skrb za prihodnje dni se je dvignila v vsej svoji ukazujoči sili in

prisilila umove, da iščejo temu prikladne rešitve. Tako so po sili logike gospodarska vprašanja priplavala na prvo vrsto.

Predvsem je bilo potrebno, da se pojavi

nov duh pomirljivosti

sredi ruševnega viharja. Pokazala se je potreba novih potov, po katerih bi se mogli že rešiti postavljene življenjski problemi, v smislu mednarodnega sporazuma, v smislu prava in pravičnosti, za skupnost in vzajemne interese. Narodi so se otreli svoje otrplosti in so stopili v neposredne stike. Prvi nositelji tega duha so bili predstavniki gospodarskih, političnih in intelektualnih slojev v Evropi in Ameriki. Za skupni težavni proces obnove in rešitve dozorelih vprašanj so si podali roke tudi nekdanji sovražniki.

Bolgari in Jugoslavlani so bili med prvimi, ki so spoznali to ukazujočo nujnost, in olajšani po bližnji svoji sorodnosti so si hkrati ponudili bratske reče za pomiritev in sporazum v imenu naših skupnih in najbolj življenjskih interesov. Oni so najbolj razumeli vlogo mednarodne vzajemnosti v

smeri tvarne in duhovne obnove in nujnost medsebojne solidarnosti. Sproščeni od umetno nakopičenega sovraštva in od predsodkov iz bližnje preteklosti, so našli ključ za sporazum in vzajemno sodelovanje, ki sta pogoj za rešitev vseh vprašanj, katere nam nalagata življenje in čas.

Prvo zблиžanje med Bolgarsko in Jugoslavijo

Vzajemni obiski, izvršeni med obema kronanima glavama — pokojnim kraljem **Aleksandrom** in bolgarskim carjem **Borisom** v letu 1934., navdušen sprejem, katerega jima je priredila ena in druga država, globoki odmev, ki ga je vsak obisk zapustil v srh narodom, so okrepili začetek dobrih sosedskih odnošajev odpirajoč novo dobo bratstva in iskrenosti. V istem letu sta bile sklenjene redna trgovinska pogodba in veterinarska konvencija med tema državama, kar je bilo nov važen korak k tako zelenemu bolgarsko-jugoslovanskemu zблиžanju, ki se je bilo pričelo manifestirati tudi že spodaj v samem ljudstvu.

To je bila zahteva življenja samega. Ko smo preživeli vojno in

smrt, smo morali vzljubiti mir in veselje. Nauk bratomorne vojne je odprl nam vsem oči, da smo razumeli preprosto resnico, da nasilje nad duhom ne more trajati večno, da se bratska kri mora združiti, da mora ustvarjanje — a ne uničevanje — biti vodilno načelo v življenju dveh istoplemenskih narodov.

Tako je! Mi, gospodarski delavci, še nadaljujemo to pot. Mi hočemo dati vse sile ne za vojne, marveč proti vojni, mi se moramo osvoboditi že enkrat za vselej od pijanosti nezaupanja in razcepjenosti, kakor je to proglasil in zapečatil slovesno sklenjeni pakt večnega prijateljstva, kateri pakt je bil v jedru posledica realne potrebe in globokega čustva dveh bratskih in močnih narodov.

Gospodarski ljudje — pionirji zблиžanja

Eni izmed prvih nositeljev te nove dobe, ki so pokazali pot — so bili skromni gospodarski delavci, kateri so bili vedno daleč od vsake politike in kateri so po svojstvu svojega delovanja zahtevali mednarodni porazum. Nujnost, da prodajamo in proizvajamo, da bi nam bilo dobro živeti, to je hkrati tudi pravilna rešitev problemov jutrišnjega dne, in ta naloga leži popolnoma na ramah gospodarskih slojev.

Tako so razumeli svojo mirovno misijo in svojo plemenito nalogo gospodarski delavci obeh držav, ko so si pričeli menjavati obiske brez vsakršne papirnate narave. V mesecu maju 1934 je

Kakšne so dejanske možnosti za sodelovanje na gospodarski podlagi?

Na to vprašanje se potrudimo dati odgovor s podatki, ki so nam na razpolago, ne da bi zašli v nepotrebne podrobnosti.

Vsi smo prepričani, da imata Jugoslavija in Bolgarija, čeprav z enako gospodarsko strukturo, vendar vse pogoje za zagotovitev znatnega medsebojnega blagovnega prometa, nezavisno od skupnih interesov na zunanjem trgu. Jugoslavija ima raznovrstno in razvito industrijo, katere izdelki bi mogli najti pri nas dobro tržišče v zamejnih in prodajo nekaterih izdelkov naše industrije v Jugoslaviji. Enako more bolgarska kmetijska pridelava v Jugoslavijo, in to s takimi pridelki, katerih zaradi klimatskih ali drugih razlogov vi sploh ne pridelujete ali pa ne dovolj. A mimo tega je nekaj bistvenejšega. Kot izvoznici enih in istih kmetijskih in blagovnih izdelkov na tržišča Centralne Evrope in dalje si moreta obe sosedni zagotoviti največjih koristi, če z vzajemno vzporeditvijo izvozne politike odstranita nesmiselno medsebojno konkurenco. Gospodarski odnošaji dveh držav se ne določajo samo z neposrednim blagovnim prometom, marveč s skupnimi interesi na tujih trgih.

Njena odvisnost od teh trgov, dosedanji konkurenčni interesi, provoz, morská in rečna pristanišča, vse to ima za nas tako velik pomen, da nam čas nalaga čimprejšnjo poskušnjo praktične poti za sodelovanje na mednarodni trgovinski podlagi. Tranzitno vprašanje za nas Bolgare, učinkovita izraba naših črnomoških luk za Vas — Jugoslovane, veliki pomen ustvaritve skupne gospodarske podlage za obe državi, to so mnogo važnejši problemi ko problem neposrednega blagovnega prometa, ki stopa nekako na drugo mesto.

Podlaga za gospodarsko sodelovanje ustvarjena

Prvi koraki na tej poti so že narejeni. Letos 20. aprila so se v duhu popolnega sporazuma sklenile tri pogodbe: klirinška pogod-

dospelo v Bolgarijo 50 gospodarstvenikov, ki jih je povabila Bolgarska trgovinska zbornica, da vrnejo obisk, ki so ga bili napravili bolgarski gospodarstveniki v septembru 1933. leta. Srečni smo bili, ko smo videli na bolgarskih tleh najvidnejše jugoslovanske gospodarske delavce z g. ministrom dr. Vrbanićem in g. Vojislavom Petkovićem, podpredsednikom trgovinske zbornice v Beogradu. Veselilo nas je, da smo videli tudi sinove mesta Ljubljane, in sicer gg. Ivana Jelačina, Josipa Rebeka, dr. Ivana Slokarja, Jos. Kavčiča, dr. I. Plessa in druge, ki so si vsi lahko v dobi desetih dni ogledali našo deželo, vzljubili našo Rožno dolino in naš Balkan, da so videli marljivega bolgarskega kmeta in ugotovili pristno ljubezen za našega brata-Jugoslavana.

Lani v mesecu decembru se je našemu povabilu odzvala manjša skupina jugoslovanskih trgovcev pod vodstvom uglednega g. predsednika Nedeljka Savića, ki je bil naš najmilejši gost in za katerega smo bili prestolnični trgovci navdušeni. Po njegovi zasluzi smo tudi danes tu, očarani od krasnega sprejema, na kar poneseemo v svojo domovino nepozabne spomine.

Tako, na ta način dobiva bolgarsko-jugoslovansko prijateljstvo realen izraz. Veliko načelo tesnega zблиžanja in sodelovanja med južnimi Slovani je že podano. Mi se zanimamo zdaj za vse mogoče osnove tesnega gospodarskega sodelovanja, katero je bistveni predmet našega prihodnjega posvetovanja.

ba za gospodarski promet obeh držav, pogodba za turizem in valutne olajšave za turiste ter tranzitna pogodba, ki urejuje provoz našega blaga, usmerjenega v zapadne države in način plačevanja za ta provoz.

To pa še daleč ne zadošča v primeri s pridobitvami, ki jih dosega naše gospodarstvo. Poslužujemo se tudi še protokola od 25. V. 1934., podpisanega v Sofiji ob prihodu velike skupine jugoslovanskih gospodarskih delavcev iz Jugoslavije. V njem vidimo dragocene misli, podane po praktičnih delavcih, ki zaslužijo vso pozornost. V protokolu, po katerem se podudarja, da se v vsaki začetni fazi gospodarskega sodelovanja še ne morejo pričakovati takojšnji veliki rezultati, se zahtevajo že konkretni predlogi obeh držav.

Končno je tudi vodja skupine g. Petković iz silne in tople duše izrazil željo, da se store vsi potrebni napori za utrditev bolg-jugoslov. prijateljskega pakta.

To je velikanski problem, ki ima že svojo predzgodovino. Ideja, gospoda, o carinski zvezi ali carinska unija med našima dvema državama ni nova. V zgodovini naših narodov je bila ta misel nekoč že uresničena. To je bilo v letu 1905. Očitno je, da je ideja carinske zveze rezultat starodavnega stremljenja po trajnem sporazumu med obema državama. Prvič se je ta velika ideja začrtala pri sklepanju srbsko-bolgarskega trgovinskega sporazuma l. 1897.

Zaradi tujih vzrokov se ta ideja ni mogla izvesti. Politična nesoglasja so znova zastrupila ozračje. 20 let smo živeli v brezpogodbenem stanju z Jugoslavijo, dokler so se končno ustanovili normalni gospodarski odnošaji. Zavest, da samo tesno gospodarsko sodelovanje porokuje miru in koristen razvoj obeh držav, je zmogala nadčasno zatemnitvijo zdrave pameti.

Vzpodbuden poziv ljubljanske zbornice

Odmev prvega obiska jugoslovanskih gospodarskih ljudi in ta-

krat izmenjanih misli je bil največji, ko je že čez nekaj mesecev dospelo veselo sporočilo, da se je lu v Ljubljani na plenarni seji Trgovsko-industrijske zbornice po referatu predsednika gosp. Ivana Jelačina sprejel enodušen sklep, naj se pošlje na kraljevsko-jugoslovansko vlado prošnja, da postavi v svoj bodoči delovni program tudi pripravo pogajanj za sklenitev carinske zveze med Bolgarijo in Jugoslavijo. V svojem pismu sporočajo kolegom v Sofijo, da so se po lastnih proučevanjih prepričali, da je gospodarska struktura obeh držav tako ugodna, da ne obstoje nikake zapreke za pričetek vzajemne gospodarske delavnosti. Bolgarski kolegi pristrčno pozdravljajo ljubljanske brate — pionirje velikega dela, kateremu se brezpogojno pridružujejo.

Vis. spoštovana gospoda! Danes, ko se med nami ustanavlja normalni gospodarski odnošaji, ni vprašanje carinske zveze dejansko več ni kaka težka naloga. Izražajoč svoje iskreno občudovanje bratom v Ljubljani, smatramo s svoje strani, da je trenutek zelo ugoden za približanje k temu smotru, ne samo zaradi obstoječega obojestranskega iskrenega holenja za zблиžanje, temveč tudi zaradi mednarodnega gospodarskega stanja. Do korenik spreminjena politična struktura Evrope in novi gospodarski pogoji v svetu so prisilili države k novi trgovinski politiki, v kateri odstopa liberalna klavzula največjih ugodnosti svoje mesto režimu, osnovanemu na vzajemnih trgovinsko-carinskih olajšavah in na regionalnih gospodarskih pogodbah. Vedno bolj se ojačuje tendenca gospodarskega samozadostjenja, diktira malim evropskim državam oblikovanje velikih gospodarskih enot. Načrti za skupni donavski blok in za balkanski gospodarski sporazum so izraz te nujnosti. Toda medtem ko ostaja ostavitev teh načrtov še problematična, je carinska zveza med Bolgarijo in Jugoslavijo v krogu realnih možnosti.

Priznati moramo, da so se po vojni pogoji za obstaj naše dežele postavili na tak način, da bolj kot kdor koli moramo iskati političnega in gospodarskega zблиžanja s svojimi sosedi. V sedanjem času ni mogoče živeti izolirano. Vsaka taka izolacija učinkuje škodljivo na gospodarsko slabotne države, kakršna je naša. Res je, da bi mogla Bolgarija poskušati zблиžanje z vsemi balkanskimi državami. Toda ideja za ustanovitev splošne balkanske carinske zveze je težko uresničljiva. Mi mislimo, da se more zблиžanje balkanskih držav doseči najbolje po poti dvostranskih gospodarskih sporazumov in pogodb. Bolgarsko-jugoslovanski prijateljski pakt je en člen tega našega sklepanja. Z njim prehaja zgodovina dveh sorodnih, sosednih narodov v novo fazo. Pri sedanjem razkosanem stanju Evrope moramo najvažnejše pozdraviti tak dogodek tudi z mednarodnega zrelišča.

Katere so popolnoma gospodarske prednosti, ki bi jih Bolgarija in Jugoslavija utegnile pridobiti s prijateljskim sporazumom, čigar kroua bi bila carinska zveza?

Te prednosti lahko v glavnem izrazimo z dvema točkama:

1. carinska zveza bi stvorila iz teh dveh držav eno veliko enoto in en velik trg, katerega ne bi mogel nihče ignorirati, najmanj tisti, ki izvažajo svoje izdelke v balkanske države, in

2. takšna zveza daje tudi možnost obema državama, da združeno in s skupnimi napori zastopata svoje pravice in interese pri ureditvi trgovinskih odnošajev s tujimi državami in da izvojujeta gotove ugodnosti za oddajo svojih pridelkov. To soglasje naših gospodarskih interesov nas tudi zблиžuje v izoblikovanju bodočnosti naših

dveh narodov. V tej smeri je vsaka iniciativa, izhajajoča iz gornje-ga, ki dviga in prinaša gospodarsko blagostanje, pozdravljena, ker so prav gospodarski delavci tisti, ki najbolj in najtočneje čutijo utrip časa in večno stremljenje narodov k miru in blagostanju. Tako ustanovljeno gospodarsko sodelovanje bo moglo soodločati tudi v spopolnitev materialne kulture obeh sosednih držav, da dohilita čimprej svoje velike, zapadnoevropske sosede.

V tem smislu nam nalaga vprašanje za sklenitev carinske unije med Jugoslavijo in Bolgarijo, ki ga je formalno postavila s svojim sklepom ljubljanska trgovinska zbornica, da končno pričnemo intenzivno obravnavati propagirano gospodarsko sodelovanje. Odklanjajoč hkrati varuštvo s tretje strani, ki ni dovoljevala izraza ži-

Kako dvigniti medsebojno zamenjavo blaga

Očitno je, da če hočemo doseči zaželeno povečanje trgovine med obema državama, moramo neobhodno ustvariti ugodnejše pogoje za uvoz nekaterega blaga v eno in drugo državo. Izmed blaga, ki interesira bolgarski izvoz, je zlasti navesti: črni premog, rastlinska olja — tekoča in trda —, volneno blago in verjetno tudi boljše oljna semena kakor tudi nekatere kože drobnice. Priznanje Bolgarski onih ugodnosti, ki jih uživajo države Male antante, bi tudi povečalo naš blagovni promet z Jugoslavijo. Kot takšne moramo naštetati preferenčne carine, tarifne olajšave in drugo.

Tu lahko omenimo kot drugi koristen nasvet ustanovitev trgovinskih konzulatov v obeh državah, kateri naj bi opravljali neobhodno potrebno proučevanje vzajemne zamenjave blaga in bili vsestransko na uslugo izvoznikom obeh strani. Nujno je tudi sistematično in racionalno olajšanje glede političnih listov in carinskih formalnosti ter izenačitev tarif.

Če pogledamo k naši sosedi Jugoslaviji, vidimo, da obstoječe razlike v njeni gospodarski strukturi kažejo vse etape, katere je gospodarska znanost v svoji sistematiki gospodarskega razvoja odkrila za katero koli državo. Če upoštevamo pri tem še geografske razlike, si lahko predstavimo, kako velike gospodarske možnosti bi pri razumnem razvoju sil imela za nas Bolgare taka velika državna formacija. Njena gospodarska struktura se izraža v zemljepisnih, podnebnih in kulturno tradicionalnih razlikah. Ta struktura nam kaže velikansko bogastvo in trdno izhodišče za ugoden razvoj.

Ob naštetih pogojih moramo zaključiti, da je gospodarska struktura blagovnega prometa Jugoslavije, kakor naša, struktura kmetijske države v razmerju z industrijskimi. Ne samo po bistvu, temveč tudi po smeri je jugoslovanska zunanja trgovina zelo podobna bolgarski. In zato, namesto konkurence na zunanjem trgu, se nam nalaga vzajemno sodelovanje, zbiranje sil, pri skupni gospodarski enoti, organizacija za oddajo najvažnejšega blaga, ki ga obe državi izvažata. Po podatkih Društva narodov za splošno gospodarsko akcijo, da bi se pomagalo kmetij-

Popravi!

Tiskarski škrat v prvi kongresnil številki sicer ni mnogo nagajal, zato pa si je privoščil prav debel ovčirk. Tako je prestavil moravsko banovino v Skoplje ter napisal, da je g. Varošević predsednik Saveza trg. udruženja moravske banovine v Skoplju. Glasiti bi se seveda moralo pravilno vardarske banovine, ker teče skozi Skoplje Vardar, ne pa Morava.

Kot naslednjo napako je popraviti ime g. urednika Kosica (ne Kostić).

vim silam dveh sosednih narodov, in vse zablode, ki so nas zavajale v bližnji preteklosti, moramo razumeti, da je prišel čas, da poskusimo to, kar nas bi moglo združiti, a ne tisto, kar nas je doslej razdruževalo. Mi verujemo, da glas Ljubljane pomeni tudi proroški glas za jutrišnji dan, ki gotovo prinese bolj srečno dobo obema bratskima narodoma.

Dobro vemo, da bo treba za to pot tudi še dosti debat, preden bo končno razčiščen teren pred nami. Slutimo, da smo na pragu nove dobe, nove in še bolj važne dobe, ki bo dva močna življenjska naroda na Balkanu vpregla v prostovoljno gigantsko sodelovanje z vsemi razpoložljivimi silami, da stopimo čim prej na forum evropskih civilizatoričnih naporov za vseobče blagostanje in gospodarski napredek.

skim državam, žrtvam pogostnih kriz, se je dognalo, da velike evropske industrijske države, namesto da bi kupovale potrebne kmetijske pridelke od evropskih agrarnih držav, a najbolj od podonavskih in jugovzhodno-evropskih, raje nabavljajo od prekomorskih držav, ki jih podpirajo pri oblikovanju takozvanih »škarij«. To je še en argument v prid skupni eksportni politiki Bolgarije in Jugoslavije. Po vsem tem je jasno do polne očitnosti, kako enaka gospodarska struktura daje pogoje za neobhodno koordinirano delovanje pri zahtevah preferencialnega položaja za naši dve gospodarstvi, kateri sta, kakor smo že dokazali, hudo zapostavljeni na mednarodnih tržiščih v razmerju cen. Na tej podlagi in z dobro presojo naših interesov pridemo tudi logično do naše združitve v carinsko zvezo, ki podobno kakor drugi zgodovinski primeri zagotavlja ustvarjalni razvoj obeh držav, pomaga izdelati velika skrita bogastva in dviga kulturni razvoj. Končno bi nam tako ustanovljeni tesni gospodarski stiki prinesli rešitev kompleksa vprašanj, ki ločuje obe bratski državi. Tako bi dosegli bolj srečno bodočnost obeh istoplemenskih narodov, sezidano na granitnih temeljih njihovega večnega prijateljstva in gospodarskega sodelovanja.

V tem trenutku je važno po teh bežnih konstatacijah vzajemnega razumevanja in zaupanja, da gremo po trdnih stopnjah te poti okriljeni z vero, da dobrim delom tudi Bog pomaga.

V tem delu za mir in veliko bratstvo bosta bolgarski in jugoslovanski trgovci še dalje požrtvovalna zastavonoše, prešinjena od zavesti, da ureditev gospodarskih problemov in stikov pomenja začetek in podstavo za izoblikovanje celotnega življenja obeh držav.

Zgodovinska misija južnoslovanskih narodov.

Slovanski narodi starega Balkana so najboljevidnejši narodi, ki so danes združili svoje gospodarske sile, a jutri ob potrebi svoje nacionalne in bodo nekoč jeklen odbijač, na katerem se bodo razbili vsi udarci in vsa poseganja proti njihovi neodvisnosti in njihovem svobodnemu razvoju, pa bodisi od kdaj koli.

Zgodovinske zveze med Srbi, Bolgari, Slovenci in Hrvati niso od včeraj. Nesporazumljenja med prvima dvema narodoma zadnjih let ne pomenjajo nič proti veličastju strani, v katerih se govori o složnosti, vzajemnem korakanju in globokih duhovnih vezeh. Že v 1869. l. je pisala »Zastava«: »Bolgari nima bližjega brata od Srba. A Srbi ne večjega prijatelja od Bolgara.« V tej slogi je svoboda južnega Slovanstva.

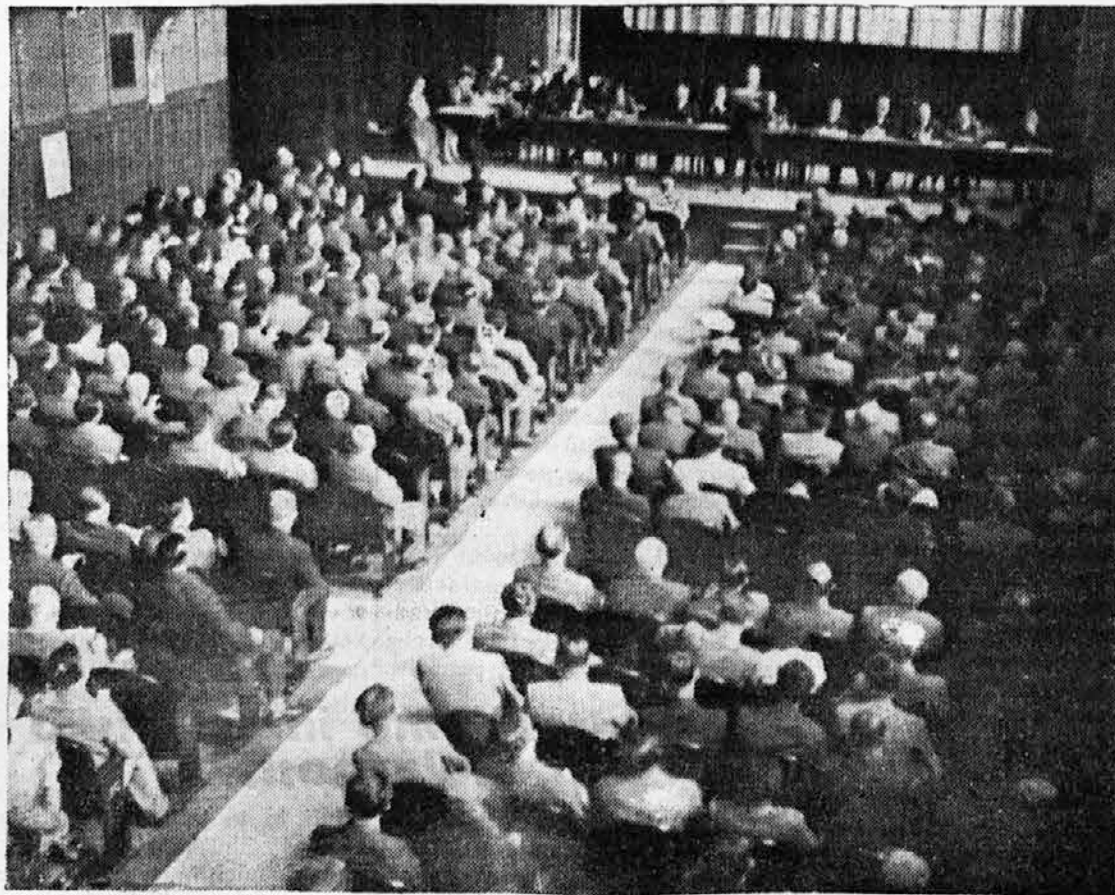
Burni ritem zgodovine pred in po padcu pod turški jarem je od-

šega naraščaja, ker ne moremo od nikogar zahtevati, da se bo učil trgovine, ako že zakon sam dovoljuje, da se pride do obrtnega lista brez učne in pomočniške dobe in ne da bi bil kedaj koli zaposlen v trgovskem obratu. (Odobrava-nje!)

Samo domači ljudje smejo zastopati podjetja

Tudi zahtevamo, da se uvede obveznost dokaza strokovne usposobljenosti za trgovinske potnike, da se tako ustvari stalež pravih strokovno usposobljenih potnikov, ki bodo v svoji stroki z uspehom opravljali naloge pionirjev naše nacionalne trgovine. Dolžnost naših trgovcev pa je tudi, da skrbijo za to, da bodo vsa zastopstva samo v rokah naših domačih, nacionalnih potnikov in zastopnikov. (Odobranje!) Zato izrečno naglašam, da težko žali naš stanovski ponos vsak, kdor še danes zaposluje v svojem podjetju tujega potnika, pa naj bo zato takim tvrdkam s tega mesta izrečen zadnji opomin, da v lastnem interesu zaposlijo samo domače potnike, ker bodo zavedni trgovci odslej pokazali vrata ne samo tem tujcem, marveč tudi podjetjem, ki bi si dovolila takšno netaktnost in izzivaje. (Odobranje.)

Pri tem apeliramo tudi na vsa oblastva, naj zaposlovanje tujcev, bodisi kot trgovinskih potnikov, agentov ali trgovskih nameščen-

cev v interesu domačega brezposelnega življa brezpogojno prepovejo. Ravno tako apeliramo na naša oblastva, naj končno vendar izdajo energične ukrepe

Ko govorimo o kartelih, moramo nehoti govoriti tudi

o veleblagovnicah ali vele-magacinih,

ki so nas držali v stalni napeti borbi vsa zadnja leta. Rezultati te borbe, ki je v toliki meri izčrpala naše moči in v kateri smo bili prisiljeni uporabiti skrajna sredstva in zapreti v samopomoči in obrambi celo svoja obratovališča, so Vam vsem predobro znani. Mislim, da smo o tem vprašanju že dovolj razpravljali in sem prepričan, da ste vsi enodušni in soglasni v zahtevi, ki jo pošljemo z današnjega kongresa na vsa odločujoča mesta, naj se s preciznimi in jasnimi zakonskimi določili ustanavljanje novih veleblagovnic za vse bodoče čase onemogoči, že obstoječim takim velekapitalističnim podjetjem pa obratovanje prepove.

Kot važen dogodek v naši trgovinski politiki moram omeniti objavljeno

novoga trgovinskega zakona.

Borbe ob razpravljanju o tem zakonu so bile težke in združene z velikimi neprijetnostmi za redke one naše prijatelje, ki so imeli razumevanje za naše težnje in ki so znali te težnje na odločujočih mestih s primernim poudarkom tudi tolmačiti. Z zadoščenjem moram ugotoviti, da ti naporji niso bili brezuspešni in da so bile mnoge važne določbe prvotnega osnutka zakona v smislu naših predlogov dopolnjene oziroma izpremenjene. Prav pri debati o tem zakonu se je pokazalo, s kakšnimi argumenti se skušajo pobijati naši predlogi in omalovaževati naporji onih gospodarskih strokovnjakov, ki se trudijo, da te predloge na odločujočih mestih pravilno tolmačijo in uveljavljajo!

Tovariši! Med vprašanja, ki jih prenašamo ob zborovanju do zborovanja kot še nerešena spada tudi

vprašanje socialnega zavarovanja trgovcev.

Zato naj bo letošnji naš kongres tudi velika, javna manifestacija za uvedbo obveznega zavarovanja trgovcev. Ker se je septembra meseca lanskega leta pri delavskem socialnem zavarovanju uvedlo poleg zavarovanja za bolezen in nezgode tudi še zavarovanje za onemoglost, starost in smrt, smemo vendar zahtevati, da se uvede tudi za trgovce zavarovanje za vsaj najnujnejše primere, ki morejo v vsakdanjem življenju ogroziti eksistenco trgovca in trgovčeve družine. Močnih trgovskih hiš takorekoč nimamo več. Težke prilike, ki jih je morala preživeti zlasti nadrobna trgovina, so naš trgovski stalež popolnoma sploštarizirale, tako da je položaj malega trgovca v primeru bolezni, nezgode, smrti ali nesposobnosti za delo prav tako težak, ako ne še hujši, kot je v takih primerih položaj delavca in delavčeve družine. Trgovstvo je s simpatijami spremljalo borbo delavstva za popolno uvedbo delavskega socialnega zavarovanja in je brez ugovorov v najtežjih gospodarskih prilikah sprejelo tudi bremena, ki so zvezana z delavskim zavarovanjem, mislim pa, da imamo ne samo pravico zahtevati, ampak da je tudi prav in skrajni čas, da se končno predvidi možnost obveznega zavarovanja tudi za nas in naše družine. Ker bo moralo trgovstvo samo nositi vsa bremena, ki bodo zvezana z obveznim zavarovanjem, je tem laglje ugoditi današnjemu apelu, ki ga izrekam v ime-

nu tisočev in tisočev trgovskih družin, da se izda v soglasju s predlogi naših organizacij brez odlaganja uredba po § 384 obrt. zakona, na katero zaman čakamo že šest let. (Odobranje.)

Druge zadeve, ki nas spremlja na vseh zborovanjih, je vprašanje

naše davčne zakonodaje.

Res je sicer, da je naša davčna zakonodaja izenačena, toda z vsakoletnimi dopolnili in izpremembami se je ustvaril pri nas fiskalni režim, ki v marsičem pretirava. Ker je preveč kompliciran ter zahteva pretežke dajatve, izziva negativne posledice, ki gospodarstvu ne morejo biti koristne. Naša takozvana davčna avtonomija, kolikor je je še ostalo, postaja malopomembna in neizdatna, ker se je glavno težišče obremenitev prevadilo na indirektno dajatve ter na prometni davek, ki je dosegel skrajne meje možnosti obremenitve. Naše organizacije in naši predstavniki so tudi na tem polju vedno dali vidnih dokazov pozitivnega sodelovanja, kakor tudi zrelosti, da objektivno ocenijo zahteve fiskusa in plačilne možnosti davčnega zavezanca. Zato smemo s polnim pravom pričakovati, da se bodo naša opozorila v polni meri uvaževala in upoštevala.

Mi zahtevamo predvsem

popolno davčno enakost

glede vseh oblik trgovine, ki so danes običajne, pa naj gre potem

za trgovino legitimnega trgovca, konsumne ali nabavljalne zadrage ali za industrijske prodajalnice. Razlike v načinu trgovanja med temi oblikami ni, in nikakor ni upravičeno, da se dela razlika ravno v davčnem oziru. Vse oblike trgovin enako poslujejo, naj se torej tudi vse enako obdačujejo.

Pridobnina je sama na sebi jako visoka, v zvezi z dokladami pa znaša ponekod 25%, 30% in tudi več. Pravilno se je na razpravah v odseku zahtevalo, naj se doklade, ki so v različnih krajih različne, maksimirajo na 100 od 100. Pa ne samo doklade je treba znižati, marveč moramo zahtevati, da se zniža najmanj za 30 do 40% tudi davčna mera za pridobnino. Na vsak način pa se mora upoštevati položaj malih trgovcev in je treba ustvariti možnost, da bodo ti trgovci plačevali pridobnino pavšalno. (Tako je!)

Težko obremenitev pomenjajo tudi takse, ki v prav znatni meri ovirajo trgovsko poslovanje. Trgovci želimo, da se takse poenostavijo in zmanjšajo, ker so preveč komplicirane in v sedanjih izmeri previsoke. Posebno zahtevamo, da se preuredi vozarska taksa, da se ne bo pobirala tudi za prevoz blaga v skladišča ali odjemalcem.

Glede trošarin smatramo za svojo dolžnost opozoriti odločujoče faktorje na nujno potrebo primerne znižanja. Trošarine so danes n. pr. pri alkoholu tako visoke, da naravnost pospešujejo tihotapstvo, drugod pa, kot je primer pri sladkorju, zmanjšujejo konsum na skrajni minimum. Rak-rana za našo trgovino je dalje trošarine prosta žganjekuha. Razen trgovca sme danes skoro vsak kuhati žganje, ne da bi se od njega zahtevala trošarina. Ravno trošarine prosta žganjekuha je vzrok, da o prej tako cvetoči trgovini z alkoholnimi pijačami danes pri nas ne more biti več govora. (Tako je!)

Težko breme pomenjajo za trgovino zlasti tudi

samoupravne dajatve.

Glede doklad na direktne davke smo že itak zahtevali maksimiranje, vendar imamo še druge samoupravne dajatve, ki občutno bremene gospodarstvo. V tem pogledu omenjam samo občinske trošarine in uvoznine, ki so poleg vseh drugih šikan še tudi tako urejene, da bremene blago na kraju prodaje ne glede na to, ali se blago na kraju prodaje tudi dejansko potroši. Če bi zahtevali, da se dajatve te vrste preuredi, bi bili polovičarji. Mi moramo z vsem poudarkom zahtevati, da se ta srednjeveški način finansiranja samouprav brezpogojno odpravi, ker postavlja okrog naših mest kitajske zidove, ki ovirajo trgovinski promet in plete nepregledno mrežo notranjih carinskih barijer. Zato je nujno potrebno, da se vse te trošarine in uvoznine odpravijo in se uredi ves kompleks samoupravnih financ na pravilnejši način, kakor so to rešile sedaj že skoro vse napredne države.

Trgovina povsem razume, da mora z drugimi davkoplačevalci vred dati državi, kar ona potrebuje, da more v polnem obsegu opravljati svoje naloge. Toda tudi finančna uprava mora spoznati, da more stopnjevanje naših dajatev iti samo do meje možnosti in da morajo biti dajatve v skladu z dohodki. Zato upravičeno zahtevamo, da finančna uprava v bodoče, če bo šlo za uvedbo kakršnih koli novih ali preuredbo že obstoječih bremen, zasliši vedno tudi trgovske organizacije in jim da priliko, da se o njih izjavijo. Saj je vendar pametneje in boljše naprej z vseh strani premisliti stvar in potem uvajati, kakor pa izzivati nevolje in odpor z eventualnimi obremenitvami, ki temelje na napačnih domnevah in predpostavkah. Mi smo pokazali in dokazali svojo pošteno voljo za sodelovanje! (Tako je!)

proti navalu tujcev

v naše gospodarstvo in naj temeljito revidirajo vse koncesije, izdane tujcem. (Posebno glasno odobranje.) Vprašanje navala tujega kapitala v naše gospodarstvo je pač eno najžalostnejših poglavij in nam prav gotovo ni v čast. Tuji kapital ne prihaja k nam, da oplodi domače naše gospodarstvo in da se zadovolji s poštenim in primernim zaslužkom, marveč prihaja k nam, da na najbrezobzirnejši način izčrpa naša naravna bogastva, uživa pri tem nezaslišane privilegije in olajšave ter izvaža po raznih tajnih kanalih vse svoje ogromne dobičke iz države. To kar si dovoljuje tuji velekapital pri nas, ni več gospodarsko izkoriščanje naše zemlje, marveč čisto navadno plačkanje. (Tako je!) Pri tem pa opažamo še tudi pojave neverjetne prepotentnosti in nesramnosti, da dobivamo vtis, kot da so oni gospodarji te zemlje in ne mi. (Viharno odobranje.)

Zato smatramo, da je pač najskrajnejši čas, da se napravi končno red tudi v tem vprašanju, da se odvzamejo inozemskemu kapitalu vsi privilegiji in vse tiste olajšave in ugodnosti, ki jih domači podjetniki ne uživamo, da se preide energično k resnični nacionalizaciji podjetij, ki so v tujih rokah in se prepreči izvoz dobičkov in pri nas stvorjenih

kapitalov iz države. Zajeziiti je treba energično poplavo tujcev in zlasti hermetično zapreti meje za tujce, ki jih drugod izganjajo, pri nas pa najdejo plodno polje za svoje škodljivo delovanje. Tu ne gre za enostransko zaščito trgovcev, marveč za vprašanje, katerega morajo oblastva že iz državno-političnih in nacionalnih ozirov posvečati vso svojo pozornost. Naj se pri novelizaciji obrtnega zakona misli tudi na te stvari. — (Tako je!)

Od novele obrtnega zakona pričakujemo tudi, da bo vsebovala določbe, ki bodo uredile pereče vprašanje iskanja naročil po potnikih. Zbiranje naročil pri zasebnih strankah se mora brezpogojno, z jasnimi in nedvoumnimi zakonskimi določili prepovedati, da se tako napravi konec izigravanjem zakona, ki so danes na dnevnem redu. Prav tako se mora z novelo zakona končno ugoditi zahtevam naših organizacij glede krošnjarnjenja. Krošnjarnjenje ne samo z manufakturnim, ampak z vsakim blagom tovarniškega in inozemskega izvora se mora že z zakonom brezpogojno prepovedati. (Splošno odobranje.)

Med izrodke, ki so jih povzročile težke prilike v notranji trgovini, spada zlasti tudi

šušmarstvo.

Pritožbe proti nelegalnemu trgovanju so na dnevnem redu vseh naših organizacij, žal pa je ta borba radi popustljivosti oblasti in deloma tudi radi nejasnih določb zakona skoro brezuspešna. V tem pogledu pogrešamo v obrtnem zakonu zlasti določbo, po kateri bi moglo oblastvo prepovedati šušmarju nadaljevanje nedovoljenega obratovanja in odrediti, da se šušmarjevo obratovališče zapre. Potrebno je zato, da se v noveli obrtnega zakona predvidi določba, na osnovi katere bodo mogla oblastva zapreti šušmarju poslovne lokale.

Vodilo bi me predaleč, če bi hotel naštetiti vse predloge, ki so jih stavile naše organizacije za novelo obrtnega zakona, zato sem se omejil samo na nekatere in to najbolj važne, katerim se mora brezpogojno ugoditi.

V zvezi z obrtnim zakonom smo

na naših zborovanjih stalno razpravljali tudi

o uredbi o kartelih.

Mi sami smo zahtevali, da se zakonodajnim potem uredi vprašanje kartelov in da se omogoči ali vsaj zajezi izkoriščanje našega trgovstva in zlasti tudi našega konsumenta po velikih koncentrih, ki so skoro vedno samo v rokah inozemskega velekapitala. Uredba o kartelih smo sicer dobili, toda kakšno? Ta uredba nas ni zadovoljila, nasprotno, z njo se je — smelo lahko trdim — uzakonilo ono stanje, proti kateremu smo se neprestano borili. Stojč na principu svobodne trgovine in upoštevajoč vse kvarne posledice, ki jih imajo kartelni sporazumi za trgovino in najširše konsument-ske sloje, zahtevamo, da se uredba o kartelih ukine in snovanje kartelnih sporazumov prepove.

Na vseh zborovanjih se vedno in vedno znova dvigajo ogorčeni glasovi proti konsumno-nabavljalnim

konsumno-nabavljalne zadruga

eden glavnih parazitov trgovskega stanu, vsega narodnega gospodarstva, državnega kot samoupravnega fiskusa. <Z nepobitnimi dejstvi in številkami smo skušali prepričati vse odločilne faktorje o resnici naših trditvev. Dokazovali smo, kakšne milijonske škode ima državni fiskus zaradi favoriziranja konsumnega združništva (tako je!), tudi če se ne bi toliko upoštevalo, da se s tem uničuje na tisoče in tisoče trgovskih obratov z družinami in nameščenci vred in da s tem izgineva s površja obremen na tisoče močnih davčnih objektov. Vsi naši, še tako utemeljeni argumenti so naleteli na gluba ušesa in niso niti toliko zašli, da bi mogli prepričati stalne kršitve zakona, ki so jih nemoteno delate in jih še danes delajo zadruga z nedovoljenim poslovanjem z nečlani. Nikdar nismo zahtevali privilegijev za sebe, nobenih posebnih ugodnosti, zahtevali smo samo spoštovanje obstoječih zakonov, ki bi morali biti sveti ne samo nam trgovcem, ampak tudi zadrugam. (Tako je!)

Ko smo na vsa ta nepobitna dejstva opozorili na prav manifestativen način že na kongresu v Beogradu, kakor tudi na kasnejših zborovanjih vseh naših organizacij, — od centralnega predstavništva pa doli do najmanjše naše stanovske edince, — nas navdajajo danes posebno trpkimi občutki, ko moramo z žalostjo ugotoviti, da so bile vse naše prošnje, vsi apeli in dobro mišljeni nasveti zaman.

Pri sestavljanju novega združnega zakona, ki je stopil pred par meseci v veljavo, se je šlo s preziranjem preko vseh naših predlogov. Namesto enakosti v medsebojnem tekmovalstvu s konsumi, namesto zaščite pred nelegalno in nelegalno konkurenco, smo dobili zakon, ki postavlja trgovski stan v še težji položaj, kot je bil doslej, v položaj, ki mu prizadeva velike in resne skrbi. Izjemna določila novega združnega zakona ustvarjajo nov, poseben položaj z naj-

zadrugam. Že na II. kongresu v Beogradu je bilo soglasno ugotovljeno, da so

širšimi privilegiji in ugodnostmi za te zadruga, kar nam mora nehoti vsiljevati prepričanje, da se hoče zasebna trgovina postopno likvidirati. Do takega in nič drugačnega mnenja smo žal morali priti ob uveljavljanju novega združnega zakona, pa moramo pač čisto jasno povedati svoje mišljenje in svoje stališče. Za malodušnost in pesimizem ne sme biti prostora med nami. Zahtevati pa moramo glede tega vprašanja popolno razčiščenje, da se vemo ravnati. Trgovci prav gotovo nismo tiste vrste ljudje, ki bi vdano sklenili roke in se vdali usodi, to je počasnemu hiranju in likvidaciji, zato nam je le prav, da se nam nudi tako svečana prilika, da morem glasno in javno povedati vsem, da se mi likvidirati ne damo! (Tako je!)

Razlogi, ki so narekovali nov združni zakon, niso bili gospodarski, in še vsak eksperiment, ki se je doslej napravil na gospodarskem polju brez sodelovanja gospodarstvenikov in brez upoštevanja gospodarskih interesov države in skupnosti, je moral neizogibno skrahirati. Ne more biti nobenega dvoma, da bodo morali priti merodajni faktorji tudi pri uveljavljanju tega zakona do istega prepričanja, toda prišli bodo — kakor žal običajno pri nas — šele po velikih škodah, ki se ne bodo dale več popravili. Zato je naša dolžnost, da svarimo že danes pred novimi eksperimenti v škodo narodnega gospodarstva in da glasno zahtevamo novelizacijo novega združnega zakona v smislu naših že ponovno stavljenih predlogov in to čimprej! To zahtevo diktirajo bitni narodno-gospodarski interesi, diktira jo pa tudi pravica, ki nam pripada po vseh božjih in ljudskih zakonih. Borbo, ki se nam je vsilila sprejemamo v prepričanju, da bomo zmagali, ker se ne borimo za privilegije, ugodnosti in milosti, ampak za svoje svete pravice! (Živio!)

Ponovno so naše zveze obravnavale

vprašanje kmetjskih dolgov.

Tudi v tem pogledu imamo več pritožb. Predvsem niso naši trgovci sporazumni s tem, da se je to vprašanje v ponovnih uredbah urejalo vedno po različnih vidikih. Pri tem so se interesi trgovcev premalo varovali. Trgovci so v težavnem položaju, ker so morali blago, katero so prodali kmetom na up, že davno plačati, kmetje pa so dobili pravico, da ga brezobrestno plačajo v 12 letih. Ker so trgovci po večini mogli blago plačati le z izrabo svojega kredita, jim kmetjski dolgovci absorbirajo del kredita, da se trgovsko ne morejo razviti, ampak životarijo v ozkih mejah skrčenega kredita. Še bolj nesrečen je pa bil trgovec, ki je svoje blagovne terjatve pretvoril v kreditne, ker so se mu te znižale za 50% in dobiva za znižani dolg le 3% obresti. Vrhu tega pa denarnim zavodom in zadrugam jamči za plačilo znižanega dolga država, medtem ko ni v nobenem oziru prevzela jamstva za trgovske blagovne in kreditne terjatve. Zato je upravičena naša zahteva, da se rok za izplačilo blagovnih terjatev skrajša na 5 let, da se dolgovci do 2000 din izplačajo v dveh letih ter da se vse trgovske terjatve obrestujejo. S pravilno rešitvijo vprašanja kmetjskih dolgov se bo samo po sebi na dovoljen način rešilo tudi vprašanje trgovskega kredita na deželi.

Izvedba uredbe o razdolžitvi kmetov je povzročila tudi popolno centralizacijo kreditnega združništva pri Privilegirani agrarni banki, kateri je moralo kreditno združništvo izročiti vse svoje dol-

žnike, ki pripadajo kmetjskemu stanu. S tem je samostojnost lokalno organiziranega združništva in pri mnogih edincih tudi obstoj same ustanove in njeno nadaljnje poslovanje postalo problematično.

Vse te in podobne težave pa izzivajo nove nezdrave pojave. Zadruga in zastoj v trgovini provocirajo nezdravo, forsirano ponudbo, ki zopet izziva nezdravo konkurenco. V poslovnem prometu so se radi ostre konkurenčne borbe med posameznimi trgovci vpeljali načini poslovanja, ki niso v skladu z dobrimi običaji. Pod silo razmer se večkrat uporabljajo metode, ki so v škodo solidnim tvrdkam, ker ne slonijo več na realnih kalkulacijah. Primeri sporov radi nelegalne konkurence so na dnevnem redu, zlasti se stalno čujejo pritožbe radi nelegalnega pobijanja cen. Že leta 1930. smo dobili

zakon o pobijanju nelegalne konkurence,

toda prav prekrški lojalne konkurence s pobijanjem cen niso v tem zakonu predvideni med dejavnji specialne nelegalne konkurence. Zato se po obstoječih predpisih razširjanje tega nezdravega in nevarnega pojava, ki povzroča v poslovnem prometu največ sporov in škode, zelo težko ali vobče ne da zajeziti. Naši predlogi, da se zakon glede tega nedostatka dopolni, so bili doslej brezuspešni. Zato moramo danes ponovno zahtevati, da se zakon dopolni v tem smislu, da bo nelegalna konkurenca z nesmotrenim pobijanjem cen

uvrščena med specialna dejanja nelegalne konkurence.

Podobna je zadeva

z zakonom o prisilni poravnavi izven stečaja.

Ta zakon je bil izdan v dobi prosperitete, stabilnosti cen, dobrih pogojev dela in valutnih razmer, pa danes ne ustreza več svojemu namenu. Tudi ne nudi dovolj varnosti, da se njegovi predpisi ne bi izigrali. Zato je potrebno, da se ta zakon dopolni in izpremeni s predpisi, ki bodo v skladu z izkušnjami zadnjih let ter ustrezali ukrepom, ki jih diktira praksa.

Predvsem naj bo postopanje ceneno, smotreno in hitro, da bo čim bolj izpolnilo svoj namen. Gospodarske korporacije so za noveliranje zakona o prisilni poravnavi stavile že tako detajlirane predloge, da smatramo, da jih ni treba na tem mestu še enkrat ponoviti.

Pozdravljamo investicijsko delavnost.

ki je bila vsled zaostalosti res že nujno potrebna. Z velikim interesom smo spremljali delo vsedržavnega kongresa za ceste, ki se je vršil prošli teden v Ljubljani. Želimo le, da se pri vseh javnih delih predvsem upoštevatva domače delo in domača produkcija in da se program novih del razdeli po važnosti, stvarnih potrebah in interesu sorazmerno na vse banovine.

Končno naj mi bo dovoljeno poudariti potrebo nekaterih reform v našem strokovnem šolstvu, kakor je to ugotovila nedavna anketa zbornice. Potrebna je poglobitev učnega programa in približanje praktičnim potrebam vsakdanjega življenja ter poslovnega udejstvovanja.

Gospoda! Preobširno bi bilo moje poročilo, če bi se hotel le bežno dotakniti vseh perečih vprašanj. Omenil sem le en del teh vprašanj, in sicer tisti del, ki pripada zakonodajnim in upravnim mestom v državi. Večino ostalih vprašanj vsebujejo itak ostala poročila in naše resolucije.

Eno stvar pa želim in moram ob tej svečani priliki posebno pod-

Tudi

glede prometa

je še mnogo odprtih vprašanj, posebno glede poštnega prometa, ki igra pri trgovcu izredno važno vlogo, pa je rešitev teh vprašanj nujna. Stereotipnih odgovorov, ki jih prejemo, da ni mogoče ustreči zahtevam radi fiskalnih razlogov, ne moremo vzeti na znanje, ker je gospodarska korist prvenstvena in je zdravo napredno gospodarstvo predpogoj zdravih državnih finanac. V smislu prilagoditve potrebam gospodarskega prometa je treba tudi revidirati poštne tarife.

Vso svojo pozornost smo posvečali tudi vprašanju železniških tarif in stavili predloge za njih prilagoditev dejanskemu položaju in potrebam kupčijskega prometa. Nove tarife so stopile 1. junija t. l. v veljavo. Praksa bo pokazala, v koliko smo s svojimi stremljenji uspeli.

črtali in to je našo željo, da bi naši odločilni krogi in oblasti pravilno doumeli in cenili vlogo trgovca v narodnem življenju. Trgovec je bil, je in bo kot nosilec gospodarske iniciative pozitiven faktor, pionir ne samo materialnega napredka, marveč tudi povzdige kulturnega in socialnega življenja.

Pravi trgovec ne vidi svojega cilja v materialnem izkoriščanju poedincea in uresničenje svojih stremljenj v bogatenju posameznika, marveč smatra povzdigo splošnega blagostanja kot nujen pogoj resnega in sistematičnega kulturnega ter socialnega dela. On je najpogosteje iniciator za snovanje prave, domače industrije, za povzdigo domačega obrta, omogoča pridobivanje neizkoriščenih dobrin, ter je dobrotnik naših humanih in kulturnih ustanov. Toda položaj današnjega trgovca je težaven. Na eni strani se mu pojavlja kot uradno favorizirana konkurenca zadrugarstvo, ki ga propagirajo in podpirajo tudi oblasti kot nekakšen pravi tip bodočega gospodarskega udejstvovanja, na drugi strani pa se dopušča, da po-

plavlja naše podeželje, pa tudi mesta, na tisoče trgovskih nomadov, krošnjarjev in torbarjev, ki, ločev odjemalce od hiše do hiše, spodjedajo tla vsedlemu trgovcu, dočim ga po mestih minirajo veleblagovnice in industrijske prodalnice. Nešteto je bilo apolov, ki smo jih naslovili na vse resore in v katerih smo opozarjali na te nedostatke, toda žal brez odziva. V borbi za svoje pravice smo izčrpali vsa legalna sredstva in težko nam je pri zavesti, da se daje celo prednost tujcem pred interesi domače nacionalne trgovine.

Spoštovani tovariši! V svojem poročilu sem obdelal predvsem vprašanja, za katerih rešitev so odločilne naše oblasti in zakonodaja. To je nekakšno-naše zunanje delo.

Imam pa prav posebno na srcu drugi del naših nalog, ki so bolj notranje narave in se tičejo naših organizacij. V slogi je moč in naši tovariši! Srbi so imeli prav lepo geslo: »Samo sloga Srbina spasava«. Tudi za nas velja to geslo! Strnimo svoje vrste, izpopolnimo svoje organizacije, dvignimo stanovsko zavest slehernega tovariša, bodimo poštrevoljni in vztrajni v delu, disciplinirajmo se, pa se bo ogromna moč naše organizacije kmalu drugače uveljavila. Proč z omahljivostjo, popustljivostjo in neodločnostjo!

V prepričanju, da se borimo za dobro in pravično stvar, v prepričanju, da naš boj ne gre samo za obrambo naših eksistenc in eksistenc naših družin, marveč da vodimo naš boj tudi za očiščenje in ozdravljenje našega gospodarstva sploh, da vodimo boj proti zaslužnjenju našega gospodarstva po tujem velekapitalu, to prepričanje nam mora dati nezlomljivo odločnost, borbenost in voljo do zmag. Organizirana sila nad 100.000 jugoslovanskih trgovcev bo zlomila vse ovire in se bo zmagovito uveljavila v dobro naroda in države! (Dolgotrajno in viharno odobravanje.)

Predsednik Vidmar: Besedo ima predsednik Nedeljko Savić. Glasni živio-klici so ga pozdravili, jasen dokaz, kako splošno zaupanje vseh trgovcev Jugoslavije uživa.

Predsednik Centralnega predstavništva Nedeljko Savić

Predsednik Savić je najprej omenil, da je referat predsednika Vidmarja rezultat vseh referatov, ki so jih poslala združenja. Ne bilo bi praktično, če bi se ponavljali. Da ostane vtis referata predsednika močan, kakor je to tudi zaslužil, smatram za dobro, da se temu referatu ne doda noben drug referat. Zato bo tudi opustil svoj referat.

Smatra pa za potrebno, da se kot predsednik Centralnega predstavništva še posebej zahvali vsem predsednikom Savezov, ki so se udeležili današnjega kongresa in ki so s svojim delom omogočili, da se more ta kongres izvršiti tako dobro. Pozdravlja predsednika Saveza za Vardarsko banovino tovariša Vojina Varoščiča, predsednika Saveza v Novem Sadu Stanka Lazića, predsednika Saveza v Banjaluki Rajka Dimitrijevića, predsednika Saveza v Sarajevu Ibrahima Sahinagića in predsednika Saveza v Osijeku g. Kresića. Prisrčne ovacije so priredili zborovalci ob imenovanju vsakega imena.

Žal pa manjkata še dva zastopnika Savezov, ki sta poslala tudi svoje referate in ki sta izjavila, da sicer soglašata z nami, da pa se ne moreta iz drugih vzrokov udeležiti našega kongresa. Nočemo razpravljati o teh vzrokih, temveč samo izjavljamo, da bomo mi zvesto nadaljevali svoje delo brez ozira na vse tuje vplive in v prepričanju, da ni daleč čas, ko bomo zopet vsi združeni na trgovskem

kongresu v zvestobi do svoje stanovske misli. (Odobravanje.)

Za potrebno smatram nadalje, da se obrnem na ministra g. doktorja Vrbanića in na kr. vlado s prošnjo, da se spoštujejo naše državljanske pravice, ker nikakor ne moremo dopustiti, da bi se te kratile. (Tako je!)

Ne zbiramo se zaradi kakšnih

političnih vzrokov, temveč samo zaradi potreb trgovine in našega narodnega gospodarstva. Zbiramo se, ker hočemo sodelovati pri gospodarskem delu za dvig narodnega blagostanja.

Današnji kongres pa moram pozdraviti tudi kot podpredsednik beograjskega velesajma. Mi trgovci delamo na to, da se razvije gospo-

J. C. Mayer

Ljubljana

manufakturna veletrgovina

se priporoča cenjenim odjemalcem

Engros — Detail

Ustanovljena leta 1834

darstvo in da nastajajo nove gospodarske ustanove brez ozira na to, v katerem kraju so. Zato smo privedli tudi kongres ob času ljubljanskega velesajma, ker se zavedamo, kako velike važnosti so velesajmi. Pri tej priliki pa dovolite, da razpršim tudi neko neresnico, ki se je širila o beograjskem velesajmu. Govorilo se je, da je

nastal velesajem le z državno pomočjo. Resnica pa je, da je država dala mnogo manj za beograjski velesajem, kakor pa je od velesajma dobila samo na taksah. Takšna je torej resnica.

Iskreno se veselimo pozdrava zastopnika Centrale industrijskih korporacij, ker si iskreno želimo sodelovanje z industrijo.

minister dr. Vrbanić

Toplo pozdravljen je minister izvajal:

Zelo prijetno mi je, da se morem udeležiti tudi Vašega III. kongresa, kakor sem se udeležil že Vašega drugega kongresa pred dvema letoma, da slišim Vaše želje in Vaše potrebe. G. predsednik kongresa je dejal, da so Vaše besede včasih ostre. Jaz sem Vam samo hvaležen, če odkrito poveste svoje želje in če odkrito rečete, kaj mislite. Pravilno je, da se pritožujete, če se gode nepravilnosti in samo hvaležen sem Vam, če nas opozorite na te nepravilnosti. Morda pa Vi ne boste z mojim odgovorom enako zadovoljni. Ne zato, ker bi bil negativen, temveč ker so Vaše zahteve precej velike in ker gre tu za zelo komplicirana vprašanja, na katera ne morem takoj odgovoriti le z: sprejemem, ne sprejemem!

Jaz kot minister za trgovino in industrijo, pa tudi cela vlada moramo paziti ne samo na delo in potrebe enega stanu, temveč na delo in potrebe vseh stanov. Delo vlade je baš v tem, da harmonizira interese vseh stanov. Vendar pa Vam morem izjaviti, da bom Vaše predloge začel takoj reševati, ko se vrnem v Beograd. Takoj pa moram pripomniti, da se bodo počasneje reševala ona vprašanja, ki jih jaz sam kot resorni minister ne morem rešiti.

V svojih referatih ste se dotaknili vseh vprašanj, ki Vas danes tarejo. Ne morem se dotakniti vseh teh problemov, vendar pa bi pripomnil: Vi ste n. pr. nastopili proti zadrugam. Nočem tu razpravljati, če so Vaše pritožbe proti zadrugam upravičene ali ne, vendar pa moram naglasiti, da je zakon zakon. Zakon je izglasovalo narodno predstavništvo. Mesto, kjer se je bilo treba boriti proti temu zakonu, je bilo narodno predstavništvo. Kakor sem dejal pred dve mesecema na skupščini Centrale industrijskih korporacij, tako priporočam tudi Vam trgovcem, da sodelujete pri akcijah, ki odločujejo v narodnem predstavništvu. Sodelujem že nekaj let kot resorni minister z narodnim predstavništvom in morem odkrito reči, da bi z velikim veseljem pozdravil, če bi bilo v obrambi vaših interesov v parlamentu in v parlamentarnih odborih več zagovornikov vaših interesov.

Zelal bi odgovoriti še na to, kar je zahteval g. Savić, da bi namreč oblasti videli v trgovcih nacionalne delavce, od čijih dela nima koristi le trgovski stan, temveč vse naše gospodarstvo. Zagotavljam vam, da je takšno tudi prepričanje kr. vlade in mi ne želimo nobene stvari bolj, kakor da bi imeli močan krog gospodarskih ljudi, zlasti pa trgovcev. Kar koli se govori in kar koli nam nalaga dirigirano gospodarstvo v tujini glede raznih naših notranjih odredb, bodite prepričani, da je kr. vlada še v nadalje prepričana, da je trgovec tudi v bodoče najidealnejši posrednik med proizvajalcem in potrošnikom. Te osnovne resnice ne bomo nikdar pozabili. (Odobranje.)

Očitano se je tudi, da se že tri leta vaše zahteve omalovažujejo in da se niso izpolnile niti takšne, ki vlade ne bi nič veljale, temveč bi bile celo državnim blagajni v korist. V zvezi s tem se zlasti navedajo zahteve glede večjega obdačenja veleblagovnic in industrijskih prodajalnic. Minister dr. Vrbanić opozarja, da so se z našim finančnim zakonom uvedla občutna

nova davčna bremena za vsa podjetja, ki plačujejo družbeni davek in se je torej ta zahteva trgovstva upoštevala.

Glavni pogoj za napredek trgovine pa je, da se gospodarsko življenje giblje, da kroži denar in uredbe, ki jih je izdala vlada, imajo ravno ta namen, da pospešujejo to gibanje.

Kar se tiče krošnjarstva izjavlja minister dr. Vrbanić, da bo v kratkem izdal uredbo o krošnjarstvu ter bo z njo ustrezno vsem upravičnim zahtevam trgovstva. (Odobranje.)

Ko se je minister dr. Vrbanić še na kratko dotaknil Prizada, je iskreno pozdravil bolgarske goste ter izrekel svoje prepričanje, da morem v resnici računati na vedno uspešno sodelovanje obeh narodov.

Koncem svojega govora je minister dr. Vrbanić zagotovil, da bodo resolucije kongresa upoštovane in da se bo osebno potrudil, da se bodo vse upravičene zahteve trgovstva čim prej izvedle. (Zivio-klic.)

Predsednik Vidmar: Naša dolžnost je, da se g. ministru zahvali-

Predsednik Savić je nato še na kratko omenil pot od I. kongresa do današnjega, nato pa zaključil svoj govor v smislu svoje prejšnje izjave, da noče da bi se ponavljali. Znova so zadoneli glasni pozdravi zaslužnemu voditelju jugoslovanskega trgovstva.

Predsednik Vidmar: K besedi se je oglasil

mo za njegovo izjavo, da bo kr. vlada tačoj začela razpravljati o naših zahtevah. Smatram pa za potrebno, da podčrtam z ozirom na opomin g. ministra, da bi morali gledati, da se tudi tam čuje

Po izčrpnih referatih, ki so jih predložili kongresu Centralno predstavništvo in posamezne zveze trgovskih združenj in po vestranski debati o predloženih vprašanjih je kongres soglasno in enodušno sklenil naslednje:

I. Predložena poročila o dosedanjem delu Centralnega predstavništva ter zvez trgovskih združenj se sprejemajo in njih delo v celoti odobrava.

Pooblašča se Centralno predstavništvo zvez trgovskih združenj, da zahteva z vso energijo, da se zahteve, ki so jih vsebovale resolucije I. in II. vsedravnega trgovskega kongresa čim prej izvedejo, kakor je to tudi predsednik vlade obljubil.

naša beseda, kjer se delajo zakoni, da je ta opomin upravičen. Mi se držimo le svojih organizacij, tam pa, kjer se odločuje, nas ni. Skrajni čas je, da že opustimo ono starinsko naziranje, kot da za gospodarske ljudi ni mesta v javnem življenju. Ravno nasprotno je res! V javnem življenju bi morali baš gospodarski ljudje imeti močan vpliv. In v tej smeri se mora tudi gibati naše bodoče delo. (Zivahno odobravanje.)

Kongres je prešel na zadnje točko dnevnega reda, na resolucije, ki jih je prečital urednik Slavko Kosić in ki jih je kongres sprejel soglasno in z odobravanjem. Resolucije se glase:

Resolucije

II.

Centralnemu predstavništvu zvez trgovskih združenj se nalaga, da pri kr. vladi intervenira, da se izvedejo naslednje zahteve trgovstva:

1. da se imenuje paritetna komisija, ki naj pripravi predlog zakona o socialnem zavarovanju trgovstva na občni in obvezni podlagi.

2. Da se po poteku sedanjega pogodbenega roka veleprodaja soli prepusti svobodni tekmi;

3. da se način plačevanja splošnega 25% onega davka na poslovni promet za drva spremeni po predlogu, ki se bo predložil v smislu na sedanjem kongresu predložene referata;

4. da Centralno predstavništvo

zvez trgovskih združenj s posebno intervencijo pri kr. vladi zahteva, da se predlogi ter zahteve zvez in trgovskih združenj, kakor so izražene v predloženih referatih III. kongresa, upoštevajo ter čim prej izvedejo, ker je to tako v interesu trgovskega stanu ko tudi narodnega gospodarstva.

III.

Ker so III. kongresu trgovcev kraljevine Jugoslavije prisostvovali tudi delegati trgovcev kraljevine Bolgarske, apelira kongres na podlagi vzajemnih sklepov in v interesu obeh narodov ter v duhu sklenjenega pakta o večnem prijateljstvu na kraljevsko vlado, da se v čim krajšem roku prouči in uresniči vprašanje carinske unije med kraljevino Jugoslavijo in kraljevino Bolgarsko.

Istočasno priporoča kongres Centralnemu predstavništvu zvez trgovskih združenj v Beogradu in Zvezi Bolgarskih združenj v Sofiji, da ustanove stalen odbor, ki bi proučeval aktualna trgovska vprašanja ter predlagal važnejše predloge zaradi pravilnega razvoja medsebojnih trgovinskih odnošajev med obema državama.

Z velikim in glasnim odobravanjem so sprejeli delegati govor predsednika Vidmarja, ko se je odobravanje poleglo, je povzel besedo

S tem je bilo slavnostno zborovanje kongresa končano in zborovalci so se razšli v zavesti, da je bil kongres popoln uspeh in da se bodo sedaj zahteve trgovstva začele upoštevati.

Zborovanje delegatov

Ob 8.55 je otvoril predsednik Zveze trgovskih združenj kot domačin v veliki dvorani na Taboru III. kongres trgovcev kr. Jugoslavije z besedami:

Spoštovana gospoda! Po sklepu Centralnega predstavništva mi je kot domačinu čast predsedovati današnjemu zborovanju. Dovolite mi, gospoda, da Vas v imenu Zveze trgovskih združenj v Ljubljani, v imenu vsega slovenskega trgovstva najiskrenejše pozdravljam in Vam kličem: Dobrodošli v naši sredi! (Zivio-klic!)

Zbrali smo se k resnemu delu in ker sem prepričan, da ste vsi močno utrujeni od dolgega potovanja in zahtev, ki jih stavljam na Vas neprestano, mi dovolite, da te uvodne besede skrajšam in preidem takoj na dnevni red.

Se pred prehodom na dnevni

Odповed iz Zagreba in Splita

Zagreb

Savez združenja trgovca Savske banovine je poslal z dne 7. junija datirano naslednje pismo:

Podpisani Savez ima čast sporočiti Vam naslednje: Dne 12. maja je bila v Zagrebu konferenca zunanjih združenj trgovcev, članov Saveza glede sodelovanja na kongresu in priprave gradiva za kongres. Na tej konferenci se je na predlog Saveza, da se na kongresu sodeluje, sprejel ta sklep.

V nasprotju s sklepom in navzlic Saveza kot stanovske organizacije, da je sodelovanje na kongresu samo stvar v interesu obrambe čisto stanovskih interesov trgovcev, ne more podpisani Savez sodelovati na kongresu, ker se je to sodelovanje v zadnjem času z neke strani spremenilo v politično vprašanje.

Z ozirom na tako nastalo delikatno psihološko stanje je moral podpisani Savez z obžalovanjem skleniti, da se kongresa ne bo udeležil, pa čeprav je še danes naziranja, ki ga je poudaril na konferenci dne 12. pret. meseca.

Prosimo, da vzamete to na znanje ter beležimo z bratskim pozdravom.

red pa naj bo dovoljeno, da pozdravim naše najodličnejše predsednike trgovskih organizacij, predvsem:

našega zaslužnega voditelja Nedeljka Savića (dolgotrajni živio-klic), prav tako

predsednika Saveza trg. udruž. v Banjaluki Rajka Dimitrijevića, predsednika Saveza v Novem Sadu Stanka Lazića,

predsednika Saveza v Skoplju Vojina Varoševića,

predsednika Saveza v Osijeku Krešića,

predsednika Saveza v Sarajevu Ibrahima Šahinagića.

(Vse zastopnike Savezov so zborovalci navdušeno pozdravili.)

Sporočiti Vam moram, da smo prejeli od bratskega Saveza v Zagrebu naslednji dopis:

Nadalje smo prejeli od Saveza v Splitu naslednji dopis:

Savez udruženja trgovca Primorske banovine v Splitu

pa je poslal dne 3. junija naslednje pismo:

Sporočamo vam, da so člani predsedništva tega saveza: predsednik g. dr. Uroš Kraljević in oba podpredsednika gg. Ivo Zajc in Jakov Dvornik podali ostavko na čast predsedništva v savezu z naslednjo motivacijo:

»Ker so po sklepih, sprejetih na izredni skupščini saveza z dne 22. marca t. l., da zastopniki saveza ko tudi združenja trgovcev z ozemlja primorske banovine prisostvujejo kongresu trgovcev v Ljubljani, nastopile takšne činjenice, ki niso v skladu s sklepi, sprejetimi na skupščini saveza, izjavljajo podpisani, da morajo izjaviti konsekvence ter se zahvaliti za čast v predsedništvu saveza.«

Podpisani savez obžaluje, da je zaradi tega odpadla možnost sodelovanja naših zastopnikov na kongresu in Ljubljani in s tem tudi možnost, da bi podali svoje referate.

In končno smo prejeli dopis združenja za srez Zagreb in Dugo selo:

Združenje trgovcev za mesto Zagreb in okraje Zagreb in Dugo selo

je poslalo s 4. junijem datirano naslednje pismo:

»Pozivajoč se na obisk Vašega spoštovanega predsednika g. Vidmarja ter v smislu njegovega pogovora z našim predsednikom nam je čast sporočiti Vam, da smo razpravljali o vprašanju sodelovanja na letošnjem vsedravnem kongresu trgovcev na včerajšnji seji naše uprave.

Upravni odbor našega združenja je sklenil, da na tem kongresu ne sodeluje in to zaradi splošnih gospodarskih in političnih razmer na našem področju. Poleg tega ni naše združenje trenutno član niti ene zvezne organizacije, dočim so letni kongresi trgovcev specifične prireditve zveznih ustanov.

Nato je nadaljeval predsednik Vidmar v srbohrvaščini:

Moram samo pripomniti, da sem iz pogovora s tovariši iz Zagreba dobil vtis, da bi sodelovali, da pa nekatere okoliščine onemogočujejo sodelovanje. V duhu pa so z nami in soglašajo z našimi sklepi! (Zivio!)

Da preidemo takoj na dnevni red, predlagam, da se

konstituira kongres

v smislu predlogov in sklepov Centralnega predstavništva, in sicer tako, da je predsednik kongresa predsednik domače zveze, podpredsedniki vsi navzočni predsedniki savezov, tajniki pa tajniki prisotnih savezov. (Prima se.)

Kot overovatelje zapisnika imenujem gg. Ferda Pinterja, Romana Goloba in Albina Smerkolja. (Prima se.)

Ker nihče ne ugovarja tem predlogom, smatram, da so sprejeti.

Prehajam na dnevni red in prosim našega zaslužnega predsednika Nedeljka Savića, da kot prvi poda svoje poročilo. (Zivahne akklamacije predsedniku Saviću.)

K besedi se oglasil delegat Milorad Atanacković iz Požarevca.

Pred prehodom na dnevni red bi prosil, ako se vsi strinjate, da se pošljeta dve brzojavki savezoma v Zagrebu in Splitu. Nadalje prosim, da se ne bi zgodilo tako, kakor prejšnja leta, da so seslavljali resolucije brez sodelovanja vseh delegatov, da se izvoli že sedaj odbor za resolucije in da po slišanju vseh referatov izbere najpotrebnejše zahteve in jih poda v kratkih in jasnih potezah v resolucijah. Prosim, da se ti predlogi sprejmejo. (Medklic: In kaj naj bo v brzojavkah?)

Predsednik Vidmar: Glede odbora za sestavo resolucije moram izjaviti, da smo v sporazumu s predsedniki Savezov že sestavili predlog glede sestave tega odbora. Po tem sporazumu naj bi bil sestavljen odbor iz po dveh članov iz vsakega Saveza. Od Slovencev sta bila izvoljena v odbor podpredsednik Čeh in zbor. svetnik Senčar. (Soglasno sprejeto.)

Poleg tega bodo sodelovali pri sestavi resolucij tudi predsedniki in tajniki Savezov, da bodo resolucije popolnoma v duhu naših sklepov in želj referatov.

Glede brzojavk pa prosim tovariša Atanackovića, da se izjavi, kako naj bodo sestavljene brzojavke.

Nedeljko Savić: K predlogu gospoda Atanackovića, da se pozdravita saveza v Zagrebu in Splitu, mi dovolite, da Vas prosim, da se ti brzojavki ne pošljeta, ker je naš velik prijatelj in sodelavec doktor Uroš Kraljević v ostavki, gospod Prpić pa ni mogel priti. Iz razumljivih razlogov smatram za potrebno, da o tem neprijetnem dogodku, ki se je zgodil z vplivanjem na svobodno voljo in svobodno odločitev naših prijateljev ob tej priliki, ne govorimo. Pustimo to vprašanje ter prepustimo odgovornost onim, ki mislijo, da se sme tako postopati! (Tako je!)

Mi pa bomo opravičili svoj posel, oni pa naj bodo odgovorni! (Tako je!) Obžalujemo, če ni naših uglednih vrlih tovarišev in sodelavcev v naši sredini, kajti mi se ne bavimo z nikako politiko, temveč

delamo samo za napredek gospodarstva (tako je!), za procvit trgovskega stanu (živio!). Pri tem bomo bratje ostali še v bodoče, na tem bomo delali! To sem smatral za

potrebno povedati ter prosim tov. Atanackovića, da umakne svoj predlog.
Atanacković: Umaknem svoj predlog. (Odobranje.)

Predsednik Vidmar: S tem prehajam na dnevni red in prosim g. Nedeljka Savića, da poda svoje poročilo.

da se nam otvori čekovni račun pri Poštni hranilnici, da plačujemo, kakor nam bo prikladnejše.

Naj že prenehajo pošiljati k nam ljudi v uniformah, ki so nam neprijazni. (Tako je!!!)

Referat predsednika Nedeljka Savića

Dragi bratje! Naše naloge, ki smo jih kot organizacija Savezov in Centralnega predstavništva postavili, se dele v dve skupini. Ena teh nalog je, da zaščitimo svoje pravice kot državljani ter kot gospodarski ljudje in trgovci ter da skrbimo in vodimo račun o tem, da bodo naši interesi tako glede gospodarske zakonodaje kakor tudi pri vodenju gospodarske politike v naši državi pravilno upoštevani in zaščiteni.

Na drugi strani pa je naša naloga, da skrbimo, da bo in ostane naša trgovina nacionalna, da celotna delavnost našega naroda ostane v nacionalnih rokah, da gospodarstvo pospešujemo in da ustvarimo vse pogoje za materialno blagostanje v naši državi. Skrbeti moramo za to, da bodo odnosi med državljani in gospodarskimi ljudmi urejeni, dostojni in lojalni ter da se ustvari takšna gospodarska situacija, ki najbolj ustreza naši državi. Eden prvih pogojev je, da zagotovimo naši državi v mednarodni tekmi pravo mesto. (Odobranje.)

Odkar smo ustanovili svojo osrednjo organizacijo, se nismo mogli posvetiti splošnim skupnim vprašanjem s polno uspešnostjo, čeprav smo dobro razumeli vse svoje naloge, kajti v dobro organizirani državi nimajo državljani potrebe, da se bore za svoje zakonite pravice, mi pa smo se morali boriti celo za to, da dobimo to, kar nam zakon že sam daje in da ustvarimo močnejše pogoje za kulturni razvoj našega naroda.

Že na prvem kongresu v Skoplju leta 1934. smo poudarili svoje želje in potrebe. Vsi, ki ste bili na tem kongresu, se dobro spomi-

njate, s kakšnimi težavami smo se morali boriti, ker so nas nekateri odgovorni elementi skoraj smatrali za anacionalne in antinacionalne elemente, da bi nam kmalu sploh preperečili kongres. Ko smo v besedilu resolucije podčrtali svoje želje in razloge, zakaj smo se sestali, so se morali ti ljudje sramovati, ker so nas obsojali tako krivično. Izročili smo resolucije odločujočim, a so ostale le mrtve črke na papirju.

Cez dve leti smo se sestali na drugem kongresu v Beogradu, ki je bil prav tako veličastna manifestacija naše zavednosti, naše lojalnosti, našega poštenja in našega patriotizma! Zastopniki oblasti so bili presenečeni in navdušeni nad tem, kar so videli, ker so spoznali, da je trgovski stan na dostojni višini, da ga zastopajo resni, pošteni in sposobni moške, ki so se zbrali, da sklepajo o tem, kar je potrebno, upravičeno in pošteno. Niso sebični in ne zahtevajo za sebe, kar bi bilo drugim v škodo, nasprotno iščejo samo to, kar bo v korist še drugim gospodarskim ljudem. Pač pa zahtevajo, da se postopa po zakonu (tako je!) in da se ne dela krivica trgovskemu stanu. Predložili smo odločujočim svoje resolucije in predloge. Čakati pa smo morali do februarja letošnjega leta, ker do tega časa nismo dobili nobene rešitve, temveč so se nam akti samo vračali, da smo že pričeli obupovati. Prisiljeni smo bili, da smo v zaščito nacionalne delavnosti in naših nacionalnih trgovcev morali nastopiti z najtežjimi sredstvi in v protest proti tako krivičnemu postopanju zapreti svoje trgovine. (Odobranje.)

kega tajca pri naz dobi naš človek zaposlitev v tujini. Krošnjari pa niso nobena kompenzacija.

Dobro nam je poznano, da je ta penetracija tujcev že dosegla velik razmah. Vi Slovenci dobro veste, kdo je vstopil v Vaše gozdove, kdo je prevzel Vaše industrije! Proti jugu se dvigajo podjetja, formirajo se posli. Toda če zaidete med nje, ne boste čuli našega jezika razen najpreprostejših delavcev, ki se spuščajo v globine rudnika. To je gospodarsko zaslužjevanje svobodnega naroda. (Tako je!!!) To ni reciprociteta, temveč zloraba sklenjenih pogodb. Mi smo zahtevali, da se izvrši revizija trgovinskih sporazumov in da se o tem vodijo najstrožji računi in da se naše delo, naše gospodarstvo rezervira za naše sinove. Če se bo tako nadaljevalo, kam bomo z našimi otroki? Kam z našimi ljudmi? — G. minister trgovine in industrije mora podvzeti vse potrebne korake skupno z g. ministrom notranjih del, da bo to vprašanje pravilno rešeno. (Odobranje.)

Ponovno se je govorilo tudi o veleblagovnicah in tu smo na istem, kjer smo bili že prej. Rečeno je bilo, da bodo ostale, samo njihovo razširjanje ne bo dovoljeno.

Vprašanje kartelov,

ki se silno širijo v naši državi, so v veliko škodo našemu gospodarstvu, ker so v glavnem karteli velikih tujih podjetij.

Ti karteli so že monopol, ki je zlasti nevaren, ker je v tujih privatnih rokah. Kaj je posledica kartelov? Na eni strani velikansko bogatenje, na drugi strani pa silno siromaštvo, siromaki pa ostanejo vedno le nam. (Tako je!) Karteli nam niso potrebni, temveč so škodljivi, nevarni z gospodarskega in nacionalnega stališča. Gospod minister trgovine je rekel, da obstoji zakon o kartelih, da se isti uvedejo v specialne knjige, ki so enake zemljiškim knjigam in vsaka gospodarska organizacija more pregledati, kako je osnovan poedini kartel in da vložiti proti delu teh kartelov v trenutku, ko prestopi zakonite meje, tožbo... Druge rešitve za ta problem da ni. Nismo se mogli s tem soglasiti, temveč smo zahtevali, da se uredba o kartelih razveljavi in da se karteli ne dovolijo. (Tako je!) Če pa se dovoljujejo iz nekaj višjih potreb, in če se sestavi kartelno sodišče, potem morajo biti v tem sodišču poleg državnih organizacij tudi v določenem številu predstavniki našega stanu, da bo tako izvedena najstrožja kontrola.

Ker je tudi krošnjarenje škodljivo naši trgovini, smo zahtevali, da se čimprej izda tozadevna uredba.

Zahtevali smo tudi, da se že enkrat definitivno urede z zakonom carinske tarife, ki temelje še na zakonu iz leta 1925. in so že zastarele. G. minister za finance je dejal, da je to vprašanje že urejeno in da je zakon o carinskih tarifah že izdelan in da se bo sedaj pristopilo k izdelavi tarif samih. Obljubil je, da bo poskrbel za čimprejšnjo izvršitev.

Govorili smo tudi

o davčnem sistemu.

Na osnovi vsega, kar smo dosedaj zahtevali, sem stavil čisto kratko vprašanje, kdaj bosta vlada in finančni minister uredila zakon o davkih tako, da bomo mi trgovci s 1. januarjem vedeli, koliko bomo v tem letu skupno morali plačati davkov, da bomo mogli določiti, ali bomo te davke plačevali tedensko, mesečno, tromesečno ali šestmesečno. Nadalje smo zahtevali,

Bolgari pridejo na kongres

Prekinem svoje poročilo ter Vas opoznam, da prihaja v našo sobo sedaj predsednik Združenja trgovcev v Sofiji, naš prijatelj gospod Velev. (Navdušeno pozdravljanje prihajajočega.)

Predsednik Vidmar: Srčna potreba mi je, da prav posebno pozdravim trgovce iz bratske Bolgarije. (Živio!) Tovariši iz Bolgarije se niso plašili dolge poti in truda, da so prihiteli k nam v ta kotiček naše banovine pod vodstvom svojega odličnega predsednika, bivšega ministra gospoda Veleva. (Navdušene ovacije g. Velevu.) Gospod! Že sestava te mnogoštevilne delegacije bolgarskih trgovcev, v kateri vidimo najodličnejše predstavnike bolgarskih trgovcev, nam dokazuje, da tovariši iz Bolgarije niso prišli k nam na zabavo in turističen izlet, ampak na resno delo, da so prišli med nas zato, da pridemo enkrat od navdušenih govorov k stvarnemu delu. (Tako je!) Danes bomo imeli priliko slišati

Predsednik Velev

se je, neprestano prekinjen z ovacijami in živio-klici, zahvalil za nadvse prisrčen sprejem, ki so ga bili deležni pri nas. Omenil je, da danes v Bolgariji vedno bolj uvidevajo, kam je pripeljalo prejšnje razmerje med obema državama in zato z vseh strani spremljajo z iskrenimi čustvi delo Jugoslavije in Bolgarije, zlasti kadar gre za zблиžanje med obema državama. Bolgarski trgovci imajo interes na tem, da pridejo v našo državo in Slovenijo, in so pripravljani sodelovati z vsemi močmi pri delu za ukinitve barier med obema državama. — Na koncu svojega govora je g. predsednik vzkliknil vsemu slovenskemu narodu in slovenskim trgovcem.

iz ust njihovega predsednika njihove predloge, načrte in poglede na to skupno delo, z naše strani bomo stali svoje predloge, da pridemo do resnega sodelovanja in zблиžanja, da predvsem storimo vse, kar je mogoče, da tudi na drugih poljih gospodarstva pridemo do tesnega sodelovanja. (Tako je! Živio!!!)

Gospoda, upam, da bodo imeli naši bratje priliko, da se prepričajo v teku naših debat, da imamo iste skrbi in težave kot oni, mi bomo pa iz njihovih poročil videli isto. Kakor smo že na dosedanjih sestankih ugotovili, je že neverjetno, kako smo si blizu, kako smo enaki in kako enako čutimo. V resnici smo eno in naša dolžnost je, da delamo, da nas nihče več ne bo ločil. (Navdušeno pritrjevanje in ovacije.)

V tem smislu pozdravljam še enkrat zastopnike bratske Bolgarije in jim želim, da se med nami počutijo dobro.

Povabilo predsednika vlade

Sele letos v februarju smo bili povabljeni, kakor je bilo to sporočeno na seji Centralnega predstavništva v Banjaluki, k predsedniku vlade, da se posvetujemo z njim o vprašanjih, ki smo jih poudarili v svojih resolucijah. Takrat nam je g. predsednik vlade odkrito priznal, da so naše zahteve upravičene, samo glede veleblagovnic da nam ne more ustreči, ker da so veleblagovnice v interesu širokih potrošniških množic. Obljubil je in me pooblastil, da morem reči, da bo kr. vlada v najkrajšem času izvedla naše zahteve.

Ker je predsednik vlade hkrati zunanji minister in zato zelo zavzet, so minuli meseci, ne da bi prišli do tega, kako je z izvedbo naših zahtev. Nedavno, to je dne 27. maja pa me je g. predsednik vlade ponovno povabil na konferenco, kateri so prisostvovali tudi minister za trgovino in industrijo dr. Vrbanić, finančni minister Dušan Letica in minister na r. Gjurja Janković. Po dvehurnem razpravljanju smo prišli do naslednjih sklepov (na podlagi naših 12 točk, ki smo jih predložili že v februarju).

Delo nabavljialnih zadrug

To delo je že davno prekoračilo meje zakona, v katerih bi se moralo gibati in razvijati. Zato moramo zahtevati, da se to delo ponovno vrne v okvir, ki ga predvideva zakon. (Tako je!) Mi vemo, gospoda, da so beogradske potrošaške zadruge postale navadne trgovine, ki poslujejo z vsem in vsakim in izkoriščajo pravice, ki jih je zakon predvidel za zadrugni sistem. Mi smo zahtevali že prej, a tudi ob tej priliki zahtevamo, da se te trgovine, ki jih nazivajo zadruge, podredijo predpisom trgovskega zakona (tako je, živio-klici!), da se protokolirajo, da imajo strokovno izobražene poslovodje, plačajo svoje takse kakor mi, davke prav tako, potem pa naj delajo. (Živahno odobranje.) Naj imajo produktivne zadruge svoje pravice, mi jim bomo še pomagali, toda trgovina naj ostane nam trgovcem (tako je!), industrija industrijem, obrt obrtnikom! (Tako je!!!)

G. predsednik vlade je takoj naročil gg. ministru za finance in ministru za trgovino in industrijo, da se to vprašanje čimprej reši v duhu zahtev nas trgovcev, ker je to popolnoma upravičeno in je omenil, da ni nobenih težkoč pri izvedbi naših zahtev. — Toda, če-

prav sta oba gg. ministra izjavila, da je vse na svojem mestu, vendar sta sklenila, da se prej dogovorita s svojimi kolegi v vladi o izvedbi naših zahtev. Ker pa imamo v vladi tudi ministre, ki so predstavniki zadrugnega sistema, nam ne preostane drugega, kot da na tem kongresu te zahteve še enkrat ponovimo in zahtevamo, da se izvedejo v duhu obljub predsednika vlade in obeh resornih ministrov.

Drugo vprašanje, ki se je obravnavalo, je bilo

vprašanje tujcev in njihovega dela v naši državi.

Že prej smo v resolucijah predložili naše želje, da zahtevamo, da ostaneta i trgovina i gospodarstvo v naši državi v naših rokah, v rokah naših ljudi, in da naj se tujcem ne dovoljuje delo pri nas, ker se tudi nam ne dovoli delati v drugih državah. (Tako je!) Sklicevanja na reciprociteto z drugimi državami nimajo upravičenosti, ker je ta reciprociteta le v našo škodo. Naši trgovci ne morejo dobiti v tujini dovoljenja za zaposlitev. Ako naj velja reciprociteta, potem sme veljati le na ta način, da za vsa-

Nadaljevanje referata g. Savića

Poznate razliko med poedinimi zakoni, a tudi krivico, ki se nam dela z njimi, ker se dovoljujejo z njimi nekaterim privilegiji. Zahteval sem zato, da se izda nov zakon o davkih, v katerem bomo vsi enako tretirani. Naj velja za vse gospodarstvenike odločba, da plačujejo davke, ne samo za trgovce. (Tako je!) To je uvidel tudi g. minister za finance. Ko sem ga naprosil, naj razporedi in določi višino davkov za posamezne organizacije, da si medsebojno razdelje davke, je dejal, da iz političnih razlogov ni mogoče davkov kontingentirati. Na to sem mu odvrnil, naj se političnih razlogov ne meša v gospodarsko politiko. (Tako je!) V naši državi moramo biti vsi enaki (tako je, živio!), ne moremo se deliti politično po pokrajinah, da bi bila država nekaterim mati, a drugim mačeha. Obljubljeno je, da bo g. minister financ začel reševati to vprašanje. (Tako je!)

Najprej smo zahtevali tudi, da se

Druge naše zahteve

Zahteva, da se delovni čas več ne skrajšuje, ni mogla biti rešena, ker ni bil navzoč minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Zahtevali smo nadalje ukinitve Prizada, da se trgovina vrne trgovcem in svobodnemu tekmovanju. G. minister za trgovino in industrijo pa je dejal, da je to zaenkrat nemogoče, ker da dokler obstoji v svetu izvozno omejevanje, vse dotlej se moramo tudi mi tega držati. Vendar pa mi vztrajamo na svoji zahtevi. (Odobranje.)

Stavil sem tudi predlog, naj da država trgovcem več razpoložljivih sredstev. Nato pa sem dobil negativen odgovor, ker pravijo, da nima država dovolj sredstev in komaj krije svoje obveznosti.

Tako sem vam na kratko naštel

ukinejo velike industrijske prodajalnice

in da veljajo za nje vse določbe, kakor za vse trgovine in da se kot take tudi vodijo v evidenci. G. minister za trgovino in industrijo s tem sicer soglaša, pravi pa, da je treba več časa, da se to izvede. Upamo, da se bo ta čas skrajšal in se bo to vprašanje čimprej rešilo.

Zahtevali smo tudi pravilno ureditev

kmetskih dolgov.

Reklo se mi je, da je to iz političnih razlogov nemogoče, ker bi se morala spremeniti komaj izdana uredba o likvidaciji kmetskih dolgov. Morali smo vztrajati na svoji zahtevi in smo predložili ministru konkretni načrt, kako se naj reši to vprašanje. G. predsednik vlade je odredil, da se to takoj stori. Čakamo na poziv, da bomo mogli to vprašanje še enkrat usmeriti v tem pravcu, da pridemo do čimprejšnje rešitve.

vse predmete, o katerih smo razpravljali na konferenci 27. maja t. l. Toda če bi hotel o tem podrobneje razpravljati, bi se sam pretvoril v kongres. Tega pa ne želim, temveč predlagam, da se prične z delom in da se o aktualnih vprašanjih povede diskusija, na osnovi katere bomo lahko prišli do pravilne resolucije.

Prosim vas, da smatrate ta moj material in kratko poročilo kot stvar, ki se nanaša na naše posle. Ker pa do tega trenutka nimamo niti enega vprašanja rešenega v našo korist, nam ne preostaja drugega, kot da ponavljamo svoje zahteve. (Živio-klici!)

Prosil bi vas, gospoda, da ves dan pazljivo spremljate delo kon-

gresa. Moj spoštovani kolega gospod Stane Vidmar bo stavljal na dnevni red referate posameznih Zvez in ko bo referat podan, naj se posamezni govorniki prijavijo k diskusiji, ali samo o tem predmetu. Lista govornikov bo zaključena, in nato se začne diskusija. Za tem sledi drug referat, potek debate je isti. Na ta način bomo ves material predebatirali. Po-

trebno je, dragi bratje, da spremljamo to delo in referate z vso pozornostjo in da bomo v diskusijah končni. Tako bo imel kongres v resnici velik uspeh. (Zivahne ovacije zaslužnemu predsedniku Saviću.)

Predsednik Vidmar (nadaljuje v srbohrvaščini):

Zahvaljujem se našemu drage-

mu predsedniku g. Saviću za njegov referat in trud, ki ga je imel v našem interesu. Skrajni čas je, da se preide od obljub k dejstvu in resničnemu izvršenju (tako je!), da se jasno in glasno pove, da mi trgovci od samih obljub nimamo ničesar. (Navdušeno pritrdjevanje.)

Prehajam na dnevni red, in sicer je na vrsti referat Saveza trgovskih združenj v Beogradu.

Gospodarska zakonodaja

Referat Saveza trg. udruženja v Beogradu

Odvč bi bilo govoriti o pomenu gospodarske zakonodaje za razvoj našega narodnega gospodarstva. Krizanje interesov posameznih gospodarskih skupin zahteva pri izdelavi gospodarskih zakonov največjo obzirnost, objektivnost ter strokovno sposobnost, na kar pa se pri nas dostikrat zelo malo misli. Zadostuje, če spominjamo tu na vprašanje likvidacije kmetijskih dolgov, ki se je rešilo čisto enostransko.

Nasprotno pa je imel trgovski stan vedno pred očmi interese celote in zato nikdar ni zahteval nekaj, kar bi bilo v škodo drugim stanovom. Zeleti je, da bi enako stališče imeli tudi drugi gospodarski stanovi.

Predvsem pa moramo pripomniti, da je res že skrajni čas, da se gospodarsko pomembne uredbe ne uveljavljajo z amandmani. Predobro je namreč znano, da se ti amandmani izdelujejo na hitro roko brez resnega študija.

Po teh načelnih pripombah je treba, da se bavimo z zakonsko ureditvijo za trgovino važnih vprašanj. Ne bomo pa se bavili z vprašanji, ki so jih posamezne zveze obdelale v že posebnih referatih za ta kongres.

Konkurzni zakon in zakon o prisilni poravnavi

Veljavni konkurzni zakon z dne 1. decembra 1929. ter zakon o prisilni poravnavi, s katerima je bilo izenačeno za vso državo pravo glede urejanja medsebojnih pravnih odnošajev med dolžniki in njihovimi upniki, nista dala ugodnih rezultatov. Takoj ob uveljavitvi obeh zakonov se je tudi že zahtevala njih sprememba, zlasti glasno pa za časa gospodarske stiske. Posebno so že davno zahtevale spremembo obeh zakonov naše organizacije, da bi dobili gospodarski ljudje, ki so prišli v plačilne težave, možnost, da rešijo svoje premoženje, hkrati pa tudi zadoste svojim obveznostim do upnikov. Mnogi dolžniki so namreč imeli dva do trikrat tako veliko premoženje, kakor pa so bila njih pasiva, a bi mogli izgubiti tudi vse svoje premoženje, če ne bi mogli takoj poravnati vseh svojih obveznosti. Če bi pa imeli uveden v državni pameten postopek, bi mogli urediti svoje dolžniške odnošaje ter pri tem rešiti toliko svojega premoženja, da bi mogli nadaljevati obratovanje. Zlasti zaradi enostranske zaščite kmetovalcev je bila postala sprememba obeh zakonov nujno potrebna.

Zveza trg. združenj v Beogradu je tudi že izdelala čisto konkretne predloge, kako naj bi se spremenila oba zakona in je svoje predloge poslala odločujočim. Uspeha pa ni bilo nobenega.

V tem kratkem referatu moremo navesti le glavna načela, ki so jih vsebovali predlogi zveze. Predvsem bi se morala odpraviti ustanova upravitelja konkurzne mase ter znova uesti ustanova istočasnega branilca in oskrbnika konkurzne mase ter logično spremeniti tudi način honoriranja upravitelja oz. oskrbnika konkurzne mase. Dosedanji sistem edinstva upravljanja konkurzne mase že ob otvoritvi konkursa je dal v praksi najbolj neugodne rezultate.

Na drugem mestu bi se moralo deliti konkurzno postopanje na

dve čisto ločeni fazi: na pripravljajni postopek, v katerem so dovoljeni samo posli navadne uprave konkurzne mase ter na konkurzni postopek v ožjem smislu besede, ko bi se šele začelo z vnovevanjem mase. Po sedanjem stanju more upravitelj konkurzne mase tudi popolnoma onemogočiti sklenitev prisilne poravnave, za katero so morda prvotno bili vsi potrebni pogoji.

Potrebno pa bi bilo, da bi se spremenile še druge določbe in sicer:

1. Najprej bi se moral spremeniti predpis o pravici iniciative za sklepanje prisilne poravnave, in sicer na ta način, da bi se sprejelo načelo bivšega srbijanskega zakona ter priznala pravica iniciative za sklepanje prisilne poravnave ne samo dolžniku, temveč vsakemu upniku, čigar terjatev ni zavarovana ko tudi samemu konkurznemu sodišču.

2. Kar se tiče večine, ki je potrebna za sklep o prisilni poravnavi, bi se morala ta določevati na dva načina: po glavah ter po

višini terjatev upnikov, a v tem smislu, da se upoštevajo samo upniki, ki so zastopani na naroku. Kvalificirana večina po glavnici, ki je sedaj določena na tri četrtine celotne vsote vseh konkurznih terjatev, bi se morala znižati na absolutno večino zastopanih upnikov, vseeno četudi do tri četrtine njih terjatev. S tem bi bilo onemogočeno vsako šikaniranje večine konkurznih upnikov po manjšini; pravilno pojmovani interesi konkurznih upnikov pa bi bili dobro zastopani.

3. Da se omogoči čim lažje sklepanje prisilne poravnave, bi se morale odpraviti omejitve § 154. toč. 1. konkurznega zakona, ki predpisuje minimum, ki ga mora vsebovati vsak predlog za poravnavo glede izplačil terjatev upnikom 3. skupine ter ustrezajoča določila § 166. in toč. 3. § 154, ki prepoveduje vložitev novih predlogov, če so bili prejšnji odbiti itd.

Vse spremembe, ki bi se izvršile v konkurznem zakonu bi se morale izvršiti tudi v zakonu o prisilni poravnavi.

Kako naj se spremeni obrtni zakon

Potreba po spremembi obrtnega zakona se je pokazala že zgodaj. Tudi ministrstvo za trgovino samo je uvidelo potrebo njegove spremembe ter je v ta namen samo izdelalo predloge, kako naj se zakon spremeni. Te predloge so trgovska združenja proučila ter so na podlagi teh predlogov izdelale zbornice konkretne predloge, kako naj se obrtni zakon spremeni. V glavnem vsebujejo ti predlogi naslednje:

Če konsumne in nabavljajne zadruge

prodajajo blago tudi nezadružnikom oz. če zdravstvene zadruge delajo usluge tudi nezadružnikom ali če sprejemajo kreditne denar ali ga posojajo tudi nezadružnikom, se mora to smatrati kot brezpravna trgovina ter se morajo proti njim uporabiti sankcije, kakor proti vsaki osebi, ki kupuje brez pravice.

Delitev obratovalnic

Obratovalnice bi se morale deliti na te skupine: 1. trgovske, 2. obrtniške, 3. industrijske, 4. druge, ki nimajo niti izrazito trgovski niti obrtniški značaj.

Dobra pa bi bila tudi naslednja razdelitev: 1. trgovske, 2. obrtniške, 3. industrijske, 4. gostinske, 5. denarne (zavarovalnice), 6. prevozniške in 7. druge, ki ne spadajo v nobeno prej navedenih skupin.

Strokovna usposobljenost

Pomočniški izpit se sme položiti šele po najmanj 3 letih učenja v trg. obratovalnici ali v industrijski ali obrtni ali zadružni prodajalnici, trgovski izpit pa šele po najmanj dveh letih zaposlitve v enem teh obratov. Dovršena srednja ali višja trgovska šola nadomestuje pomočniški ali trgovski izpit, rok učenja ter eno leto zaposlitve. Dovršeni 4 razredi meščanske, srednje ali nje enake šole nadomeščajo učno dobo ter pomočniški izpit.

Poleg tega se more sposobnost dokazati z izpričevalom uspešno

dovršene druge šole, tečaja ali podobno, ki se morejo z dokazi deloma zamenjati. Trg. minister naj po zaslišanju zbornice izda pravilnik ter predpiše, v kateri meri morejo te šole nadomestiti učno dobo in zaposlitve.

Za opravljanje obratov brez lokala za prodajo sadja, povrtnine, mleka in cvetlice ni potreben dokaz strokovne usposobljenosti.

Osebe, ki so opravljale neki obrtniški obrt ter od takrat še niso potekla tri leta, ne potrebujejo za opravljanje trgovskega obrta, ki je po stroki soroden njih obrtni stroki, dokaza trgovske usposobljenosti, če so opravljali svoj obrt samostojno najmanj 5 let in če položijo po najmanj enoletni praksi v trgovini trgovski izpit. To velja tudi za osebe, ki opravljajo trgovski obrt, za katerega ni potrebna trgovska usposobljenost ali industrijski ali gostinski obrt.

Druga določila

Avtotaksiji ostanejo obrati v smislu obrtnega zakona.

Podjetja za čiščenje obutve in podjetja za prenos blaga spadajo pod obrtni zakon, če opravljajo posel po svojih namesčencih. Izvoščki, nosači, čistilci čevljev brez pomožnega osebja pa se smatrajo kot obrati brez stalnega lokala, kot neke vrste krošnjarskega obrta. Lastniki teh obratov ne spadajo v združenje trgovcev.

Obrtnikom se sme dovoliti prodaja blaga, ki ga niso sami proizveli, le v zelo majhnem obsegu, če spada to blago v njih stroko in če prodaja tega blaga pospešuje prodajo njih lastnih izdelkov.

Trgovskim potnikom se sme dovoliti nabiranje naročil od potrošnikov samo za kmetijske stroje in orodje ter za pisalne stroje. Nabiranje naročil za drugo blago se ne sme dovoliti niti na pismen poziv.

Krošnjarska dovoljenja

se smejo izdajati samo proizvajalcem domačega blaga, nadalje invalidom ter drugim za fizično delo nesposobnim osebam ter prebival-

MALA NAKUPOVALKA
dobro ve...

KOLINSKO
CIKORIJO

cem določenih revnih krajev. Krošnjarska dovoljenja smejo izdati pristojna oblastva le po predhodnem zaslišanju pristojne zbornice.

Obvezna združenja

Skladno s prej navedenim predlogom o razdelitvi obratov na 4 skupine naj bi bila združenja trgovcev samo združenja trgovcev, ne pa tudi drugih zborničnih pripadnikov. Samo gostinski obrati bi se mogli pridružiti združenjem trgovcev, toda samo za primer, da ne bi hoteli ustanoviti svojih posebnih strokovnih združenj.

Vsako združenje bi moralo imeti najmanj 100 članov.

Skupščina združenja naj bi volila samo člane upravnega in nadzornega odbora in sicer na tri leta, ti pa naj bi se sami konstituirali ter izvolili iz svoje srede predsednika, podpredsednika itd. Omogočiti je nadalje, da se vsako leto voli ena tretjina uprave. V tem primeru bi se konstituiral odbor po vsaki letni skupščini.

Zbornice treba pooblastiti, da na svojem območju predpišejo z ozirom na krajevne potrebe in razmere usposobljenost za tajnike združenj (šefe urada).

Po sedaj veljavnih predpisih o nabavi, prodaji in obremenitvi nepremičnin ko tudi o zadolžitvi združenj more skupščina sklepati le, če je na njej navzočih najmanj polovica vseh članov združenja. To določilo je neizvedljivo ter je zato treba tudi za te primere predpisati navadni kvorum. Edino to je treba predpisati, da se morajo taka vprašanja izrečno navesti na dnevnem redu.

Zakon o občinski tehtnini z dne 31. januarja 1896. se mora odpraviti, ker je izgubil vsako pravno, moralno in logično upravičenost in ker se uporablja proti jasno formuliranim nameram zakonodavca in ker se z njim slabi delavnost v občinah, ki pobirajo to tehtnino.

Prisilno zapiranje brezpravnih obratov

V sedanjih predpisih obrtnega zakona ni nikjer izrečno rečeno, da se bo obrat, ki se brezpravno izvršuje, prisilno zaprl. Pri izdaji sedanjega obrt. zakona so strokovnjaki mislili, da tega ni treba posebej poudariti, ker se to razume samo po sebi. Praksa pa je dokazala, da je to stališče napačno in da je treba ta nedostatek v obrtnem zakonu popraviti.

Trgovinski zakon

Enoten trgovinski zakon za vso državo je bil sprejet preteklo leto, ne ve se pa še, kdaj bo dobil obvezno moč. To se bo odločilo s posebnim uvodnim zakonom. Z novim zakonom so kodificirana samo načela trgovinskega prava.

Trgovinski zakon, kakor je bil predložen narodni skupščini, je bil sprejet od strokovnih gospodarskih krogov z nezadovoljstvom, zlasti od trg.-industrijskih zbornic. Po zaslugi kr. vlade pa je bil velik del predlogov in pripomb gospodarskih organizacij k predlogu trg. zakona sprejet ter so bili kot amandmani kr. vlade sprejeti od skupščine.

Tudi ob tej priliki moramo poudariti poštvalno delo g. Ivana Mohoriča, bivšega ministra, ki je z velikim uspehom zastopal te predloge in kateremu se moramo največ zahvaliti, da so jih kr. vlada in skupščina sprejeli.

Tako je bil trgovinski zakon v mnogem prilagojen našim posebnim razmeram.

Zakon o pobijanju nelojalne konkurence,

čepav obstoji že dolgo, ni dal pričakovanega učinka. Da bi se to doseglo, bi bilo treba po češko-slovaškem primeru ustanoviti pri vseh zbornicah sodišča po zakonu o pobijanju nelojalne konkurence.

Debata

Referat je bil sprejet z navdušenim odobravanjem.

Predsednik Vidmar: Zahvaljujem se g. Kosiću za referat, ki je izdelan jako podrobno in natančno. V smislu sklepa Centralnega predstavništva bo način obdelovanja teh referatov tak, da bo predsednik skupščine vedno predsednik tiste zveze, ki prednaša referat. Vsled tega predseduje zborovanju sedaj naš tovariš Nedeljko Savić. (Zivio.)

G. Savić: Čuli ste referat o privrednem zakonodajstvu. Prosim, da se javite k besedi. Pripominjam pa ponovno, da morejo govoriti samo gospodje, ki se bodo takoj prijavili.

Delegat Bošković omenja, kako ima neki trgovec v okolici Dubrovnika okoli 2 milijona aktiv, a je zaradi sedanjega konkurznega zakona na tem, da izgubi vse premoženje in se mu vse prodaja na dražbi.

Delegat Bošković je nato prečital pisma v imenu velikega števila vaških trgovcev iz okolice Dubrovnika, ki nujno prosijo pomoči Centralnega predstavništva, ker so zaradi uredbe o likvidaciji kmetijskih dolgov prišli v skoraj brezizhoden položaj. Edina rešitev je, da PAB prevzame dolgove trgovcev, ki imajo terjatve proti kmetovalcem ali pa da se ti dolgovi kmetov izvamejo iz zaščite.

G. Savić: Primer, ki da omenja g. Bošković, ni edini. Mnogoštevilni naši trgovci trpe na isti način. Zaradi tega je to vprašanje zelo važno in jaz sem hvaležen, ker je to sprožil. (Zivio!) Mi bomo še nadalje vztrajali na tem, da se te krivice odpravijo in da se ljudem pomaga, da ne bodo propadli.

Vojislav Banjanov (Petrograd): Slišal sem, da ima obrtnik po 5 letih pravico do trgovine, da more prodajati različno blago, zlasti ko

opravi po enem letu predpisani izpit. Nimam ničesar proti obrtnikom, mislim pa, da bi bilo prav, če se izda uredba, da ne more odpreti trgovine obrtnik brez delovodje. (Tako je!)

G. Savić: Ta opomba se bo vslavila v zapisnik.

G. Novak: Iz poročila sem razbral, da mora imeti vsako združenje najmanj 100 članov. Meni se zdi, da je to število premajhno. Mislim, da bi se moralo to zvišati in da bi bilo treba najmanj 400,

ali tako nekako izbrati zlato sredino med 100 in 500.

G. Savić: Kot član sveta beograjske trgovinske komore sem bil v komisiji za projekt obrt. zakona. Prav o tem vprašanju so se vodile daljše debate. V principu, je točno, kar pravite, toda v praksi je drugače. Imamo velika združenja, ki ne delajo mnogo, pa imamo manjša, ki so zelo marljiva. (Tako je!) Napravili bi veliko pogreško, če bi manjše a delovno združenje priključili večjemu, a

nedelavnemu. Zato vas prosim, da ostane ta odločba, naj se da možnost vsakemu združenju, da individualno raste in se razvija.

G. Novak: Zahteva, da krošnjari prodajajo samo domače proizvode, ne pa vse mogoče. Prodajalci v siromašnih krajih pa dobijo stroge odredbe, da morajo prodajati samo drobno blago.

G. Savić: Sprejemam vse opombe.

S tem je zaključena debata o tem referatu. Sledi referat

izvozna trgovina in Prizad

Referat Zveze trgovskih združenj v Beogradu

Pri vseh narodih sta se po vojni delo in stremenje za izpopolnitev narodnega gospodarstva razvijali v znaku avtarkije, čeprav povsod ni bilo niti potrebnih pogojev za to. Gospodarski egoizem je postal pod vplivom vojne psihološke nacionalne in patriotske dolžnosti, pripravljen, da se posluži vseh sredstev.

Uporaba vseh sredstev v samoohranbi, kot načinu saniranja v nekaterih državah, more dati neki začasni uspeh, vendar pa je ta uspeh vezan tudi na uporabo določenih metod v državnem gospodarstvu. Po sedanjih navadah zadovoljuje, da pokaže državni proračun kot skrajni rezultat praktičnega finansiranja ravnovesje, pa se že označi kot skrajni uspeh, pa čeprav pomeni silno obremenitev vsega narodnega dohodka in čeprav nikakor ni v skladu z resničnim stanjem ter se zato pojavlja: pomanjkanje denarja, razlike v cenah industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov, padanje potrošne moči prebivalstva itd.

Za ozdravljenje gospodarskega kaosa (napačno nazvanega gospodarska kriza), z namenom obnove mednarodnega prometa, pomenijo pravo pot sklepi svetovne konference v maju 1927 v Zenevi ter trgovinske konference iste jeseni v Zenevi. Julija 1928 je bila podpisana v Zenevi od 26 držav konvencija, s katero so se države zavezale, da bodo odpravile uvozne in izvozne prepreke. Ratifikacija teh konvencij pa je naletela na razne težkoče, nekatere države pa so jo naravnost odklonile.

Protekcionalizem, agrarni in industrijski, s težnjo ustvarjanja avtarkije (kot gospodarskega sistema stalnega dirigiranja gospodarstva, da proizvodnja v gospodarskih panogah zadovolji vse svoje potrebe izključujoč nakupe v tujini), tudi kot politika zaprtih vrat niso mogli hermetično zapreti državnih mej, pripomogli so samo k ustvarjanju režima avtarkije, ki literarno pomeni režim politične diktature. Nejasnost pomena obeh besed (avtarkija = samopreskrba in avtarhija = samovlada) je povzročila konfuznost tako idej ko režimov.

Rezultat teh konfuznih eksperimentov pa je gospodarski kaos. V tem kaosu, ki je posledica trčenja dveh evropskih ideologij, so se pojavile gospodarske institucije kot nositeljice novih gospodarskih režimov, da se je s tem praktično še bolj potenciralo zlo ter da bi novim gospodarskim sistemom služile kot pionirji dotičnih političnih in gospodarskih ideologij, ki nimajo nobene zveze niti z gospodarsko niti s socialno strukturo naše države.

Izvozno vprašanje naše države

vsebuje vrsto zelo kompliciranih vprašanj, ki so, v kolikor se tičejo naše agrarne politike, vprašanja naše notranje in zunanje trgovinske politike. Trgovinske pogodbe z omejenimi ali neomejenimi uvoznimi in izvoznimi kontingenti, vprašanje plačilne bilance ter drž. dohodkov v zvezi s fiskalnimi bremenji, devizno — valutne omejitve — zahtevajo, da se naše izvozno vprašanje proučuje vsestransko,

če se hoče doseči gospodarski napredek.

Vprašanje cen rešuje samo svobodna trgovina na podlagi ponudbe in povpraševanja. Z rešitvijo vprašanja cen je tudi rešeno vprašanje blagostanja proizvajalcev, potrošnikov in posrednikov. Tako svobodna ko monopolizirana trgovina se ravnata po cenah svetovnega trga, pa čeprav danes v naši žitni trgovini to resnico skušajo demantirati. Kadar izvozni monopol predpisuje cene v notranjem prometu po cenah svetovnega trga, potem tak dirigent cen nima *raison d'être* ne kot sistem ne kot ustanova. Izvozni monopol kot sistem ne more rešiti niti enega prej navedenih vprašanj. V kolikor jih skuša, dosega samo negativne rezultate. Monopoliziran izvoz je bil navezan v glavnem samo na države, ki so pod pritiskom avtarkičnih režimov uvajale uvozne monopole. Pri takšnih odnošajih je bila zasebna iniciativa naše domače nacionalne trgovine čisto v stran potisnjena ter se je pro forma dala posameznim firmam vloga malega mešetarja, v kolikor se je izvozni monopol sploh posluževal domačega posredovanja.

S kopiranjem načrtnega gospodarstva kot čisto političnega sistema profikapitalističnih elementov izvozni monopol kot sredstvo socialistične ideologije (predviden v čl. 8. nove sovjetske ustave iz leta 1936.) pomeni odkrito nasprotje današnji nacionalni gospodarski strukturi s skrajnim ciljem: uničenje gospodarskega, političnega in socialnega reda naše narodne države, da bi individualno svobodo in gospodarsko svobodno iniciativo nadomestil z mehaniziranim sistemom.

Z ustanovitvijo Prizada se je začela v naši notranji trgovini doba intervencionizma z dekretiranjem cen, dokler se ni prišlo do današnjega sistema gospodarskega monopola za žitarice, ki je ne samo monopol izvoza, temveč tudi monopol za odkup žitaric, pa tudi monopoliziranje notranje trgovine, ki se je diskretno prepustila tujemu kapitalu in njegovim agentom.

Kot gospodarsko podjetje ni Prizad še danes zadostno proučen ter je v resnici le nedovršen poskus centralizacije enostavnega izvoza agrarnih proizvodov. V nasprotju z našo gospodarsko in socialno strukturo pomeni samo razcepljen sistem ene onih tujih ideologij, ki vodijo danes v Evropi borbo za prestiž. Vloga Prizada se more presoditi samo na posledicah njegovega dela.

Delo Prizada se začelja l. 1930. s kapitalom 37.500.000 din, ki jih je dalo na razpolago ministrstvo za trgovino in industrijo. Naloga, da bi se popravile s tem denarjem cene, se prvo leto ni posrečila. Za intervencijo je država izdala to leto 10.433.698 din. To je

njem ljudi, gospodarsko in politično pa ponižal človeka.

Amerikanci bi takšen sistem in njegove zastopnike imenovali neprijatelja države št. 1.

Odnosaji med našim izvoznim monopolom in tujimi uvoznimi monopoli so poverjeni izključno tujim posrednikom in tujemu kapitalu, ki črpa ogromne milijonske dobičke, vnovčuje našo žetev v devizah in valutah, dočim se v praksi izvršuje dejansko najbolj primitivna zamenjava agrarnih proizvodov za industrijske, kar pomeni ogromno škodo za narodno gospodarstvo in državne finance.

Sistem izvoznega monopola je izključil gospodarski zakon ponudbe in povpraševanja. Samo monopolizirani izvoznik diktira cene in ponudbo in od njega je odvisna cena. Na ta način je uporaba zakona o ponudbi in povpraševanju osredotočena na eno ustanovo, ki more po razpoloženju svojih funkcionarjev, njih prijateljev in zvez izbirati izvoznike ter z raznimi mednarodnimi sporazumi s tujimi velikimi hišami celo vsiliti domači trgovini, zlasti nacionalni, tuje agente kot domače trgovce, toda s to razliko, da se tuji posredniki skrbno izogibajo plačilu vsakega davka, ki zato tem bolj obremenjujejo nacionalno trgovino.

Dirigiranje ponudbe in povpraševanja, dopolnjevanje z diktiranjem posredovanja še diktat cen in diktat posredovanja. Če se ti diktati dopolnjuje še s sistemom klirinških sporazumov, potem imamo popolno celoto gospodarsko-kaotičnega sistema.

Prizad

bil izdatek brez vsake koristi in brez vsakega vpliva na trg in cene. Ko je bil ta kapital izčrpan, je tuji kapital po svojih agentih še nadalje rušil cene, da ni dobil proizvajalec za svoje proizvode niti režijskih stroškov, dočim je dobiček tujih podjetij postal nevidni izvozni predmet tujega kapitala in njegovih agentov.

Izgube Prizada

v tem letu so znašale:

	din
izgube po bilanci	2.401.233
izgube pri rom. koruzi	1.073.234
izgube pri rečni plovbi	3.500.000
pri Madž. komercialni banki	300.00
V prvem letu Prizada se je govorilo, da je kapital, ki se je dal Prizadu, nezadosten, vendar pa je naložil Prizad večino svojega kapitala v domače banke ter je imel v juliju 1931. naloženo pri:	din
Jadransko-podonavski banki	2.970.575
Jugobanki Vukovar	1.836.458
Beograjski trgovački banki	2.766.720
Eskontni banki	3.110.677
Opšti privredni banki	1.275.000
Glav. Savezu srpskih zeml. zadrug	7.996.416
Trg. obrtni banki Novi Sad	964.699
Prvi hrvatski štedionici	318.938
skupno	21.239.486
Od tega kapitala je še danes zamrznjeno	din 4.385.677—.

Dejstvo je, da je Prizad v prvem letu svojega poslovanja plasil del svojega kapitala v banke in ustanove svojih članov upravnega odbora, da so državna sredstva postala zamrznjeni krediti pri nekaterih bankah; vse to dokazuje, da je Prizad v prvih letih zgrešil svoj cilj ter opravljal celo hazardne posle, za katere bi se morali odgovorni funkcionarji poklicati na odgovornost. V tem poslovnem letu treba omeniti še eno izgubo: Direkcija Prizada je slučajno pozabila v Bratislavi 19 vlačilcev koruze, za katero je moral plačati Prizad samo rečni plovbi za uporabo vlačilcev din 800.000. Koliko je bilo izgube pri tej korezi, ki so jo baje vrgli v Donavo, je še danes tajnost.

Drugo poslovno leto Prizada (od julija 1931 do junija 1932) pomeni žitni monopolizirani režim. To leto pomeni impozantne številke drž. finansiranja pšenične kupčije na račun države, a tudi impozantne izgube.

	din
Angažirani kapital	280.000.000
Prispevek v žitni fond	75.000.000
Plačani pavšali	12.500.000
skupno	367.500.000

To je omogočilo nakup pšenice za din 787.460.944.

Neraziasniena vprašanja

Spomniti je treba samo na brailski spor, o katerem je poročala glavna kontrola narodni skupščini pod št. 24.668 z dne 6. maja 1936., po katerem so znašale izgube rečne plovbe zaradi zadržavanja vlačilcev v tujini po Prizadu 4 milijone 258.111 din. To zadržavanje vlačilcev in njih uporabljanje za skladišča je bilo tudi na škodo nacionalni trgovini. Naj navedemo naslednja neovrgljiva dejstva: Leta 1934. je postavila rečna plovba na račun Prizada na raznih postajah 81 vlačilcev, od katerih je bilo iztovorjenih do konca oktobra samo 22 vlačilcev. Tretjina plovne parka rečne plovbe je bila mesece dolgo zadržana za Prizade tovore ter izločeni ti vlačilci na škodo izvozne trgovine iz prometa.

V poslovnem letu 1934./35. je v poslovnem poročilu upravnega odbora Prizada polno nasprotujočih si trditve.

Na strani 31. računskega poročila je rečeno, da je bilo kupljeno 145.816.528 kg pšenice, za katero je bilo izplačano din 209.895.087 in je torej 100 kg pšenice veljalo 144'68 din. V istem računskem delu pa se trdi, da je bila količina pšenice prodana za skupno 208 milijonov 660.692 din, kar pomeni, da je bila povprečna prodajna cena 143'84 din. Pšenica se je torej prodala za 0'84 din ceneje, kakor pa je bila nabavljena.

Nerešeni rebusi Prizada

Na strani 17. se dvakrat navaja, da je bilo nakupljeno 13.625'5 vagona, v računskem delu na strani 31. pa se brez vsakega pojasnila trdi, da je bilo prodano skupno 14.081 vagonov. Prizad je torej prodal 456 vagonov pšenice več kakor pa je pšenice kupil. Ta rebus še ni bil do danes rešen.

Iz navedenega pa se more konstatirati tudi: da je

1. prejel Prizad za 145.066.431'5 kilogramov pšenice 206.660.692 dinarjev;

2. da je mogel Prizad za to količino plačati največ 181.335.039 dinarjev, da gre torej tu za razliko

Tuji kapital gospodar naše žitne trgovine

Tako pa je postala naša proizvodnja koruze in pšenice domena spekulacije tujega kapitala, ki pod zaščito izvoznega monopola nastopa tako kot izvoznik kakor tudi kot domači trgovec v našem notranjem trgovskem prometu. Pogodbe o izvozu velikih kontingentov dajejo tujemu kapitalu tako velike ugodnosti, na kakršne v svoji

Rezultat vsega pa je bila izguba po bilanci za leto 1931. dinarjev 236.128.812, da je bil žitni monopol z zakonom odpravljen.

Iz intervencionista za popravo cen je Prizad izvršil prvi eksperiment gigantskega obsega z uvajanjem žitnega monopola kot verne kopije NEPA, ko je bilo vse svetovno gospodarstvo v četrtem letu petletke zadeto od udarcev dumpinga.

Poslovno leto 1932./33. je značilno po koruznem poslu z Nemčijo, pri katerem je igrala veliko vlogo tvrdka Kugel & Mesinger. Celo uradno poročilo Prizada priznava ta posel kot fiasko. 80% vsega tedanjega izvoza koruze je opravila navedena firma, in sicer je izvozila koruzo za valute in devize na Holandsko in v skandinavske države. Nemški fabrikanti so prodajali svoje dinarje tej firmi za velike popuste, ki je mogla plačati zato na naših trgih nekoliko višjo ceno. Ta primer jasno dokazuje vlogo Prizada kot simpatizerja tujega kapitala.

Vsako poslovno leto Prizada pomeni svojo vrsto poslovnih kombinacij in eksperimentov, vsako leto pomeni težke neuspehe in pušča globoke brazde v našem narodnem gospodarstvu.

med nabavno in prodajno ceno v višini 27.327.653 din. Ta razlika je nedvomna, ker je Prizad kupoval pšenice po določenih cenah. Ni mogoče razumeti, zakaj je Prizad navedel v svojem poročilu, da je bila cena pšenice za vagon 2000 dinarjev višja, kakor pa je Prizad dejansko plačal pšenico proizvajalcem in trgovcem. To je drugi rebus, ki ga ni pojasnila uprava Prizada.

Prizad je nedvomno postal instrument za izvrševanje mednarodnih pogodb ter zato opravlja posle na račun države. Preferencialne dobičke iz trg. pogodb daje država za vzdrževanje znosnih cen kmetijskih proizvodov. Zaradi te pomoči dobiva proizvajalec boljše ceno, kakor je pa na svetovnih trgih. Zato pa je med odkupno in obračunsko ceno Prizada ogromna razlika, ki znaša pri vsem poslu din 27.327.653. Tudi ta razlika ostala nepojasnjena.

Poslovno leto 1936./37. pomeni kulminacijo Prizadovega poslovanja, samo ne v pozitivnem smislu. Poročilo uprave Prizada dokazuje, da je naše narodno gospodarstvo instrument za spekulacije in milijonske transakcije tujega kapitala in njegovih agentov.

Gospodarski polet, o katerem se v poročilu obširno govori, je izviral iz industrijske proizvodnje in povpraševanja po surovinah, kar je posledica oboroževanja in španske vojne. Visoke cene niso zaslug Prizada, še manj pa njegovih funkcionarjev, ker bi znal to ugodnost izkoristiti tudi naš agrarni proizvajalec.

Prizadovo poročilo napoveduje nevarnosti zlasti za malo kmetstvo posest. Prizadu je menda na potu naša mala kmetjska posest, ne samo iz spekulativnih razlogov, temveč tudi zato, ker je bila ta vedno kamen spodbite za socialistično ideologijo. Zato se sedaj bije po tej posesti, ker sme biti naš proizvajalec samo sredstvo nekoga izvoznega sistema in spekulantske politike, čeprav je bil Prizad ustanovljen samo zato, da omogoči čim boljše vnovčenje žetve.

državi ne bi smel nikdar računati. Tehnika trgovine in praktično izvajanje poslov zakrivajo dostikrat pogoje kupca, da more diktirati cene in pogoje, ki so pogosto naravnost napad na ugled naše države.

Klasične primere nudijo smeli poskusi, ki so se izvedli v praksi, in sicer: s pogodbo o prodaji 15

tisoč vagonov pšenice firmi Dreyfuss et Comp. v Parizu in s pogodbo o prodaji 10.000 vagonov pšenice Italijanskemu izvoznemu monopolu (Federazione Consorzi agrari) v Rimu s posredovanjem agenta Štefana Hechta v Trstu.

Pogodba Dreyfuss-Prizad je bila sklenjena v Parizu. Vprašanje davkov se je rešilo z ustanovitvijo d. d. »Jugogren«, ker so d. d. za tuji kapital najprikladnejša oblika, da skrije dobičke in nedovoljene transakcije. To tem laglje, ker je Prizad kot privilegirana ustanova prost preventivne kontrole državnih in finančnih oblasti. Sklenjena pogodba vsebuje v glavnem naslednje točke:

1. Cene za prodajo 15.000 vagonov pšenice še niso določene. Cene se določijo po tečaju liverpoolske borze.

2. Pšenica se dobavi v obrokih po 5000 vagonov. Prvi obrok se plača večinoma po kliringu, nato pa se plača vedno večja količina v svobodnih devizah in valutah.

Preferencial se določi v višini 20-20 fr. fr. za 100 kg. Kot provizijo, jamstvo za kakovost, težo in valuto dobi pariška tvrdka 4-5%.

Težka priznanja Prizada

V svojem poročilu Prizad sam priznava, da so tuje družbe izvozile 16.159 vagonov, domače pa samo 1.755 vagonov. To zadostno dokazuje, da so dobile tuje firme premoč nad domačimi trgovci. Rezultat vsega tega je skok cen, ker velja cena, ki jo diktira Prizad, le še na papirju.

Izvozni in intervencijski sistem Prizada je doživel popoln polom

Referat navaja nato razliko v cenah, ki jih je odredil Prizad, in cenah, ki so veljale na borzi. Tako je Prizad dekretiral za šlepovsko blago Tisa 160 din, na domačih borzah pa je bila cena 240 din. Ta velikanska razlika v cenah ter pomanjkanje blaga sta povzročila skok cen za moko in kruh, ki sta glavna predmeta ljudske prehrane.

Po rekordni žetvi, ko smo izvozili 50.156 vagonov, po vseh bučnih slavospevih smo prišli do tega, da je zaradi Prizadove politike nastala druginja v deželi in da se že dodaja pšenični moki 30% koruzne celo za prehrano vojske.

Pri takšnem stanju stvari je jasno, da so naši izvozniki v zelo neprijetnem položaju. Zato danes naši trgovci-izvozniki zahtevajo:

1. da se odpravi krošnjarstvo in šušmarstvo;
2. da se odpravijo privilegiji na-

pogodba sama pa oprošča firmo Dreyfuss od rizika devalvacije fr. franka.

Najvažnejše vprašanje, vprašanje cen je ostalo tudi sedaj nerešeno. Prodajne cene so ostale odvisne od liverpoolske borze, kar pomeni, da je Prizad sklenil špekulativno pogodbo, pri kateri more zaslužiti, pa tudi izgubiti. Pogodba pa vsebuje še mnoge druge škodljive klavzule. Tako n. pr. plača po pogodbi med Prizadom in francosko vlado slednja Prizadu dobavo tega kontingenta cif Marseille, dočim prevzema tvrdka Dreyfuss po pogodbi s Prizadom blago fob Sušak, kar ji daje milijonske dobičke v škodo nacionalnega pomorstva. Milijone dobi s tem firma Dreyfuss. Zaradi klavzule o njeni oprostitvi v primeru devalvacije fr. fr. se je morala izplačati firmi Dreyfuss odškodnina v višini 12% na račun naše države. Podobno je bilo tudi s pogodbo z italijanskim uvoznim monopolum Federazione consorzi agrari v Rimu. Tudi to blago se je prodalo fob Sušak namesto cif italijanska luka, kar je bilo v škodo našemu domačemu pomorstvu.

bavljano - potrošniških zadrug in privilegiranih izvoznih ustanov;

3. da se ublaži nevdržnost sedanega davčnega in trošarinskega sistema;

4. da se prepovedo veleblagovnice in karteli;

5. da se iz našega gospodarstva izločijo odvlišni tuji in neželeni tuji kapital;

6. da se v žitnih središčih sezida potrebno število skladišč in silosov ter nabavi potrebno število posebnih vagonov za izvoz svežega mesa, sadja in grozdja;

7. da se na železniških postajah more tehtati blago tudi na državnih decimalnih tehtnicah in s tem preprečijo velike razlike pri tehtanju z vagonскими tehtnicami;

8. da se žitarski in živinski vagoni ter tovorni objekti rečne plovbe redno dezinficirajo, da bi se s tem uničili paraziti, ki škodujejo živini, a tudi rastlinam ter zmanjšujejo vrednost našega blaga na tujih trgih;

9. pri sklepanju trgovinskih pogodb z drugimi državami naj se imenujejo v komisije poleg državnih uradnikov kot člani tudi zastopniki gospodarskih organizacij, in sicer kot strokovni eksperti;

10. takoj naj se odpravi 2-5%ni obrtni davek na blago, ki se prodaja Prizada za izvoz.

G. Kosić je prečital referat, ki je bil sprejet z velikim navdušenjem in odobravanjem.

Debata

G. Savić: Slišali ste ta po vsebini in važnosti pomembni referat beograjskega saveza o naši izvozni trgovini. Mislim, da se iz tega dovolj vidi, kakšna škoda se povzroča naši nacionalni trgovini in gospodarstvu. Prosim gospode, ki se žele prijaviti k referatu.

Dr. Rožić čita svoj referat

o odkupnem monopolu oljnatih rastlin.

Letošnjo žetev oljnatih semen bo odkupil za tvornice Prizad. Baje se bo na ta način proizvajalcem zagotovila cena 250 din. Prizad je torej dobil čisto neupravičeno nov monopol, trgovci z oljnatimi semeni pa so izločeni iz posla. In vendar so lani odkupovali trgovci seme po višji ceni kakor ga bo letos plačeval Prizad. Monopol Prizada je torej čisto odveč, to tembolj, ker bo letošnja žetev oljnate repice najbrže slaba in bi morale biti cene višje.

Vse kaže, da ima novi monopol samo ta namen, da zaščiti tvornice olj, da jim ni treba plačevati cen, kakor jih je ustvarila svobodna trgovina.

Trgovci moramo braniti svoje pozicije in zato nastopiti z vso odločnostjo, da se zasebna iniciativa

ne uničuje. Novi monopol Prizada ni le nepotreben, temveč naravnost napačen in zato se naj odpravi! (Tako je!)

Miloš Petrović zahteva, da se spoštuje svobodna trgovina. Resoluciji naj se doda: da se sistem kliringa že enkrat odpravi, da bo dovoz svoboden, da se namesto Prizada in urada kontrole za izvoz organizira poseben komitet svobodnih trgovcev. (Tako je!)

Galetić: Tuji imajo pravico, da kupujejo pri nas blago brez vsakih težkoč. Nam trgovcem pa se delajo težkoče ne samo pri Prizadu, temveč povsod in zahteva se, da mora biti vsak trgovec protokoličan kot izvoznik, pa naj trguje s katerim koli blagom, dočim tujcu ni potrebna nobena protokolacija.

Zbornični svetnik Senčar:

Že pred mesecem dni smo opozorili odločilne faktorje na težkoče na žitnem trgu.

Včeraj sem prejel poročilo od našega dobavitelja, da ni več mogoče dobiti pšenice, ker nimajo mlinarji več žita, da bi nas oskrbeli z moko. Pomanjkanje pšenice je že tako veliko, da so mlinarji ustavili dobavo moke.

Tudi od ministrskega sveta objubljenega uvoza moke ni, ter je že ogrožena prehrana prebivalstva.

Z ozirom na to prosim, da predsedništvo kongresa čimprej intervenira pri odločujočih činiteljih, da se oskrbi do nove žetve vse prebivalstvo s cenanim kruhom in pšenico (in sicer s carine prostim uvozom).

Delovanje Prizada je v nekaterih krajih za kmetovalce zelo koristno. Mi trgovci se veselimo vsakega napredka kmetovalca in da se dvigne kmetijski stan. Ne sme se pa to dogajati, da si ljudje ne morejo kupiti niti kruha. Zato je čas, da se Prizad potruži, da oskrbi tudi širše plasti prebivalstva s potrebnim kruhom.

Zadeva je zelo resna in nujna in zahteva čimprejšnjo intervencijo.

G. Savić: Vse te opombe so zabeležene. S tem je pa tudi zaključena diskusija o tem referatu.

Predsedstvo prevzame Ibrahim Šahinagić: Na vrsti je poročilo Zveze trgovskih združenj v Sarajevu.

Turizem in komunikacije

Referat Zveze trgovskih združenj v Sarajevu

Ozemlje Bosne in Hercegovine je bilo ob razdelitvi države na banovine razdeljeno na tri banovine: na drinsko, vrbasko in primorsko banovino. Na vsem tem ozemlju je železniška prometna mreža zelo slabo razvita ter je zato železnica kot prometno sredstvo šele na drugem mestu. Dobra cesta, trdna cesta in urejena cesta — kalos drošmos — kaldrma je veljala od pamtiveka kot najboljšo sredstvo za pospeševanje prometa in tudi kulture. Te so se zidale in čvale, dokler se je promet razvijal s pomočjo karavan, te so se širile, popravljale in nasipale, ko se je promet razvijal z vozovi z živinsko vprego in te se sedaj širijo, popravljajo ter tlakujejo, odkar se razvija promet na vozilih na motorni pogon. Dobra cesta je najbolj varna pot za pozitiven uspeh v današnjem prometu.

Ozemlje Bosne in Hercegovine je od pamtiveka trpelo pomanjkanje na dobrih cestah, ker je hribovito, kjer pa je ravno, tam je močvirno. Vendar pa so tuje oblasti, tako turška ko avstrijska, napravile najnujnejše ceste za najbolj potreben promet. Po osvoboditvi smo mislili, da se bodo ti nedostatki odpravili in ceste zidale, pa smo se v tem prevarili. Niti okoli glavnega mesta Bosne in Hercegovine, okoli Sarajeva nismo dobrih cest, a morali bi jih imeti, ker so se sedaj razmere spremenile in ker se je spremenil tudi sam način zidanja cest in ker so v prometu nova prometna sredstva, ki zahtevajo dobre ceste. Imperativno se zato zahteva cesta Split-Sarajevo. Naprava ceste Sarajevo-Tuzla skozi kraje Semizoveca — Kladnja in Orlova ter ceste Sarajevo-Visoko-Kakanj-Laška-Zenica in naprej. Te ceste so nam potrebne kakor kos kruha. Potrebno je nadalje, da se zboljšajo sedanje ceste za sodobni motorni promet, da se napravijo nove ceste in s tem skrajša potovanje iz enega mesta v drugo. Predvsem pa nam je potreben živahen notranji promet in promet s tujino.

Dobra cesta je najbolj zanesljivo sredstvo za zamenjavo blaga ter za osebne stike med ljudmi ter za njih medsebojno spoznavanje in s tem za niveliranje razlik v mišljenju. V najnovejši dobi pa so dobre ceste tudi najbolj veljavno sredstvo za pospeševanje turizma, te najnovejše panoge narodnega gospodarstva. Naši kraji so po svoji naravni lepoti enaki krajem Švice, dostikrat tudi lepši. Da pa se naši kraji spoznajo, da se vidi naše naravno bogastvo, pa so potrebne ceste, po katerih bi se mogla moderna prometna sredstva gibati brez muke in težav. Naše planine, naša gorska jezera, naši razgledi so nedosegljivi, naš krotek, v obleki gizdav narod pa gostoljuben, da zasluži, da ga tuji svet spozna in da se mu čudi.

Res je, da se turizem ne more razviti samo s pomočjo dobrih cest, temveč je treba za njegov razvoj še marsikaj drugega. Res pa je tudi, da bo vse drugo v kratkem doseženo, kakor hitro bodo napravljene dobre ceste. Dobre hiše in hotele je lahko postaviti, vodo imamo povsod dobro, naš narod pa je gostoljuben in poleg tega skromen. Kuhinja je orientalska in dunajska, živil je v izobilju, treba samo še izučiti osebe v zapadnoevropskem smislu ter povečati udobje v naših gostilnah in hotelih, pa smo popolnoma pripravljeni za sprejem katerih koli tužev.

Da podčrtam važnost turizma in njegov pomen kot gospodarske panoge za vse narodno gospodarstvo, moram opozoriti, kako veliko pažnjo posvečajo vse druge države tujskemu prometu. To bi morala storiti tudi naša država, saj je po podatkih našega trgovinskega ministrstva tujski promet dal lani našemu gospodarstvu več stotin milijonov din. Po zanesljivih podatkih je bil l. 1936. ocenjen dohodek od domačih in tujih turistov v Franciji na 25 milijard, v Italiji na 12, v Švici na 6, v Avstriji na 4 in v Češkoslovaški na 2 milijardi din.

Ti podatki so najboljši dokaz, kako velikega pomena je tujski promet za narodno gospodarstvo. Zato je sveta dolžnost odločilnih činiteljev, da posvetijo svojo pažnjo razvoju tujskega prometa. Vsem nam je nadalje znano, da je tujski promet tudi važno in

učinkovito sredstvo gospodarske, kulturne, socialne in nacionalne ter državne propagande. Turisti so neposredni opazovalci vseh gospodarskih, kulturnih, socialnih in nacionalnih stremeljenj naroda in zato opravljajo močno propagando doma in v tujini.

Naša državna uprava je spoznala važnost tujskega prometa ter izdala že l. 1936. uredbo o pospeševanju tujskega prometa in v dokaz svoje dobre volje izdala razne koristne odredbe. Ker pa je uspeh vsakega dela odvisen od njegove organizacije, je treba naglasiti še eno. Ves problem mora priti pod strogo kontrolo državnih oblasti, z našim novim investicijskim posojilom pa je treba napraviti in popraviti ceste za moderni promet. K sodelovanju pa je treba povabiti tudi zasebno iniciativo ter izdelati občni načrt ter ga razdeliti na štiri ali na pet let. Velika je korist od ugodnosti 50%nega znižanja vožnje za vsakega, ki ostane najmanj 10 dni v enem kraju, ki je oddaljen od odhodne postaje vsaj 200 km. Dobra je tudi uredba o turističnem dinarju in drugih ugodnostih, ki se nudijo turistu. Vendar pa še nadalje zahtevamo od stavbnega ministrstva, da nam uredi naše ceste in potem bomo na dobri poti, da pomagamo sebi in drugim.

Poročilo je podal g. dr. Zildžić.

Pintar: Vse, kar je v tem referatu navedeno, ni čisto popolno, marsikaj bi bilo še dodati. N. pr.: preureditev cest. Tuji prihajajo tja, kjer so ceste, ceste bi bilo treba začeti popravljati tam, kje so vrata v državo. — Toliko naj bi se morda popravilo ali priključilo k referatu, kjer so navedene vse ceste.

G. Dimitrijević opozarja, da gre jadranska proga mimo centra naše banovine, Banjaluke, ki je ob enem center gospodarstva severne Dalmacije. Če že ne iz državnih interesov, naj se z ozirom na veliko važnost Banjaluke ne prezre center banovine. (Živio-klic!)

Predsedstvo prevzame predsednik zveze v Banjaluki Rajko Dimitrijević.

Sledi referat:

Kmetijski dolgovi in trgovski krediti

Referat zveze trgovskih združenj v Banjaluki

O vprašanju kmetijskih dolgov in razdolžitvi prezadolženih trgovcev se je razpravljalo na vseh kongresih, sejah in zborih naših trgovskih organizacij.

Dosedaj so se odločujoči činitelji zanimali samo za razdolžitve kmetov in izdali rešitev, ki je silno oškodovala trgovce. S to razdolžitvijo je bilo onemogočeno, da bi dobil kmet še nadalje blago na kredit. Trgovina je bila zavrta, zadolženi trgovci pa so bili na milost in nemilost prepuščeni eksekutorjem. Nesodobna zakona o konkurzu in prisilni poravnavi izven konkurza sta še povečala nevarnost za trgovce.

Škodljivost vseh teh izdanih predpisov je povzročila občutek pravne negotovosti ter uničujoče vplivala na kreditne odnose, zlasti še, ker so smatrali kmeto-

valeci te predpise kot tih znak, da so njih dolgovi izbrisani. Če pa se upošteva, da je bil kmet vedno v ozkih stikih z drugimi stanovi, potem se lahko razume negativni vpliv enostranske zaščite kmeta na druge stanovne v državi.

Dosedanji enostranski način rešitve kmetijskih dolgov je spravljal v brezupno stanje ne samo trgovce-upnike, temveč je bil v škodo tudi kmetovalcem, ker jim je vzel vsako možnost kredita. Uredba o likvidaciji kmetijskih dolgov z dne 26. septembra 1936 je spravila trgovce-upnike v tako težaven položaj, ker se je menda smatralo, da so bili vsi trgovci-upniki odeluhi.

Nikakor nočemo zagovarjati majhnega števila onih trgovcev, ki so se pregrešili proti načelom pravnega poslovanja, vendar pa

moramo opozoriti odločujoče činitelje na težke posledice, ki so s predpisi omenjene uredbe zadele poštene trgovce. Ti so v svojih poslih s kmeti postopali korektno ter videli v kmetovalcih svoje iskrene prijatelje, katerim so pomagali v stiski. Ti poštene in solidni trgovci so s svojo pomočjo kmetovalcu opravljali naravnost nujno gospodarsko misijo in bi bilo zato tudi v splošnem gospodarskem interesu, da se ti trgovci obvarujejo pred propadom.

V ta namen je potrebno, da se nujno izda novela navedene uredbe. Temeljna pritožba trgovcev je v tem, ker nimajo nikakega jamstva, da dobe izplačano vsaj svoje zmanjšano terjatev, dočim so denarni zavodi in zadruge to jamstvo dobili, kajti njim država jam-

či za plačilo njih zmanjšanih terjatev, katere izplačuje Priv. agrarna banka.

Ker je posebno neugoden položaj porokov, ki so pred 20. aprilom 1932 izplačali menice, na katerih je bil kmetovalec glavni dolžnik, naj se postopa proti njim tako kakor proti denarnim zavodom, ki imajo terjatve do kmetovalca.

Po čl. 36. uredbe se predvideva, da se morajo izplačati blagovni dolgov v 12 letih, in sicer brez obresti, dolgov iz drugih pravnih naslovov pa so zmanjšani za 50 odstotkov ter s plačajo v 12 letih s 30stotnim obrestovanjem. To določilo najbolj zadeva trgovce ter je bilo izdano v domnevi, da so trgovci pri dajanju kreditov že računali s tem, da ne bodo plačani v kratkem času ter da so to že v ceno blaga vkalkulirali. Pri drugih posojilih, ki so jih dajali trgovci, pa se predpostavlja, da so trgovci za ta posojila zaračunavali odušne obresti ter je zato z uredbo predpisano, da se ta posojila znižajo za po-

lovico. Ker so kmetovalci pred 20. aprilom 1932 plačevali svoje dolgov le s parmesecnim zamudami, je rok 12 let prevelik in popolnoma neutemeljen, zlasti pa je neutemeljeno, da se za te blagovne dolgov ne plačujejo nobene obresti. Zato je neobhodno potrebno, da se rok plačil skrajša ter da se tudi za blagovne dolgov plačujejo obresti. Kot najdaljši rok bi moralo veljati pet let, za dolgov do 2000 din pa rok do dveh let. V vsakem primeru pa bi se morale plačevati 30stotne obresti. Ker so s to odredbo zadedi številni trgovci iz vse države, ki so bili s kmetovalci v najbolj pravih odnosih, je treba smatrati to vprašanje kot eno najbolj važnih vprašanj za interese trgovcev.

Nazadnje naj omenimo še neko veliko vprašanje, ki se nanaša na trgovce, ki so zadolženi pri Drž. hipotekarni banki. Mnogi naši trgovci so se v dobi prosperitete poslužili dolgoročnih posojil pri Drž. hipotekarni banki. Sedaj sta izplačevanje anuitet z visoko obrest-

no mero ter izdaja zakona o zadržani kmetovalcev spravila te trgovce v brezizhoden položaj. Ker ti trgovci ne morejo priti do plačila svojih terjatev pri kmetovalcih, morejo vedno teže plačevati svoje obveznosti pri Drž. hip. banki. Zato je neobhodno potrebno,

da terjatve teh trgovcev proti kmetovalcem prevzame Drž. hip. banka kot plačilo za anuitete svojih dolžnikov-trgovcev.

Z ugodno rešitvijo navedenih vprašanj bi se v glavnem samo po sebi rešilo vprašanje trgovskega kredita.

Debata

Lazar Ivančević: Kako je to mogoče, da se dopušča, da se neki elementi favorizirajo na škodo drugega? Trgovci so bili nekdanji nosilci kulture, skrbeli so za procvit države. Le kaj predstavljamo mi danes v državi, da smo izpostavljeni na milost in nemilost krivicam? Dovolj je zborovanj in konferenc! Na mnogih konferencah sem sodeloval. Vse prošnje in resolucije so ostale glas vpijočega v puščavi. Kako dolgo bomo še zborovali, prinašali resolucije za nekaj, česar ne zmoremo? Mar smo tako temni elementi v državi, da se z nami tako postopa? Trgovci nosijo bremena vse države, ničesar pa ne morejo doseči.

Plačujemo tudi za zavarovanje drugih in sedaj smo dobili še en zakon za zavarovanje našega osebja. Zavarovali smo ves svet razen nas samih (ploskanje!).

Kmečki dolgov so rak rana. Pri nas je neki duhovnik dobil za zadruge 13 milijonov din od države, da ubija trgovce. Kako se je hvalil s tem, da bo upropastil naš trgovce, ki so samo dajali, a ničesar vzeli. On jemlje, a ne dela. (Ves njegov govor spremlja navdušeno odobravanje poslušalcev.)

G. Dimitrijević: S tem bi bila zaključena diskusija o kmečkih dolgovih. Dopoldanska seja je končana in se popoldne nadaljuje že ob pol 3.

Popoldansko zborovanje

Na popoldanski seji je bila prečitana še cela vrsta referatov. Ob otvoritvi seje je predsedoval predsednik Zveze v Novem Sadu Stanko Lazić. Najprej je prišel na vrsto referat o našem davčnem sistemu in obremenitvi prebivalstva. Referat je zbudil živahno zanimanje ter povzročil veliko debato. Govorniki so zlasti poudarjali neenakomernost davkov, ko plačujejo manjša podjetja primeroma mnogo večje davke ko velika.

Zelo obširna debata se je razvila tudi ob referatu o socialnem zavarovanju trgovstva.

K referatu je podal daljši komentar predsednik skopljanskega saveza Vojin Varošić. Med drugim je navajal:

Ni stanu v državi, ki bi bil tako brez pravic ko trgovski. Kmetoval-

cem je zajamčen eksistenčni minimum, uradnikom sta zavarovani dve tretjini plače, obrtniki imajo svojo Znanstveno banko, delavci svoje socialno zavarovanje, industriji kartele, le trgovci nimajo nič.

Čas je zato, da vsaj mi sami skrbimo za sebe in zavarujemo sebe in svoje rodbine. To pa moramo storiti tudi zato, ker smo mi glavna opora srednjega stanu. Če ta propade, se začne kaos.

Veruje v zavednost trgovcev in zato veruje tudi, da se bo soc. zavarovanje izvedlo. Izvesti pa se mora na tej podlagi:

1. da bo decentralizirano in da bodo zveze nositeljice trgovskega zavarovanja;

2. da bo obvezno in da bodo vsi plačevali za zavarovanje, revni ko bogati

V debati o socialnem zavarovanju se je oglašil k besedi tudi bolgarski delegat Milen St. Petkov. Poudarjal je važnost socialnega zavarovanja. Gospodarstvo ne more biti brez trgovcev, zato pa mora biti položaj trgovcev zavarovan. Soc. zavarovanje trgovcev je zato nujnost prve vrste in le škoda, da se ni že pred 20 leti izvedlo in da je 20 let zamujenih. Njegova temperamentna izvajanja so bila sprejeta z glasnim odobravanjem.

Referati so se nadaljevali in ob pol osmih zvečer je bila debata zaključena ter dnevni red izčrpan. Predsednik Vidmar je nato sobotno zborovanje zaključil.

Odbor za resolucije je medtem tudi že zaključil svoje delo. V naslednjem objavljam še najvažnejše referate.

doživeli polom, ker so vsi tega zmotnega mnenja, da se v trgovini najlaže in najhitreje zasluži in da v trgovini ni treba nobenega znanja. Vsi ti elementi povzročajo s svojo nesolidnostjo in s svojim neznanjem kvalificirani trgovini ogromno škodo ter ovirajo njen razvoj.

Nedoslednost obrtnega zakona se zlasti vidi pri vprašanju strokovne usposobljenosti. Zakon je vezal obrtniško delo na najbolj rigorozne predpise o dokazu strokovne usposobljenosti, za trgovski stan pa je nasprotno zavzel liberalistično načelo svobode dela ter s tem implicite priznal, da za trgovino ni potrebna nobena strokovna usposobljenost in nikako specifično znanje. Kje je tu ratio legis? Kateri namen je mogel imeti zakonodavec, da je prepustil trgovinsko gospodarstvo nesposobnim in neizobraženim elementom?

Trgovina je med najštevilnejšimi in najbolj razširjenimi panogami gospodarstva, trgovci pa najbolj dinamični gospodarski človek. Nепrestano mora iskati možnosti, da plasira svoje blago in od njegove sposobnosti zavisí v znatni meri razdelitev blaga. Trgovec je bil v preteklosti in tudi še danes eden najvažnejših činiteljev za širjenje materialne kulture. In za vse te naloge naj bi ne bila potrebna strokovna usposobljenost? Zato smatramo, da je sedanja zakonska norma o trgovski strokovni usposobljenosti absolutno nezadostna.

Zadnja državna konferenca gospodarskih zbornic v Beogradu je bila posvečena novelizaciji obrtnega zakona ter je resno razpravljala tudi o reformi zakonskih določb glede trgovske strokovne usposobljenosti. Konferenca se je izrekla za uvedbo strokovnih tr-

govskih izpitov, odklonila odpiranje trgovin v vaseh brez strokovne usposobljenosti, vendar pa ni dosledno izvedla zahtev trgovinskega gospodarstva. Se nadalje je puščala obrtnikom in trgovcem brez strokovne usposobljenosti, da se vmešajo v trgovske vrste, čeprav je te pogoje poostriala s tem, da je predpisala tudi za takšne nekvalificirane moči polaganje trgovskega izpita. Mnenja smo, da moramo mi trgovci vztrajati brezkompromisno na zahtevi, da more postati trgovec samo tisti, ki je strokovno usposobljen. Nobena druga usposobljenost in tudi ne obrtniška ne more nadomestiti trgovske. Zato se morajo iz obrtnega zakona izločiti vsi privilegiji, ki se dajejo strokovno neusposobljenim osebam pri vstopu v trgovski stan.

Samo na ta način bomo dobili naraščaj, ki se bo mogel povzpeti do višine zapadnoevropskega trgovca. Samo takrat, kadar bodo naše trgovske generacije po voji kulture in svojem znanju enakovredne trgovcem velikih narodov, se bomo mogli upreti njih gospodarski premoči ter organizirati svojo nacionalno trgovino tako, da bo mogla izpolnjevati vse svoje socialne, nacionalne in zlasti gospodarske naloge.

Drugače pa bo naše gospodarstvo kmalu instrument kolonialne penetracije naših kapitalno močnih sosedov.

Poleg tega pa bodo dobri predpisi o strokovni usposobljenosti tudi pripomogli k rešitvi pomembnega soc. vprašanja. Zaradi lahkega vstopa v trgovski stan so mnogi kmetovalci in obrtniki postali trgovci ter s tem povzročili hipertrofijo v trgovini, da so mogli trgovci propadli.

Smatramo, da se mora zahteva po trgovski strokovni usposobljenosti formulirati takole:

1. triletna učna doba in nato polaganje pomočniškega izpita, nato dvoletna zaposlitev kot pomočnik in nato polaganje trgovskega strokovnega izpita.

2. štiri razredi srednje ali njej enakovredne šole nadomeste učno dobo ter oproščajo od polaganja pomočniškega izpita. Takšni kandidati morajo biti še najmanj dve leti pomočniki v trgovini in nato morajo položiti trgovski strokovni izpit.

3. Dovršena srednja šola ali njej enakovredna šola oprošča od učne dobe in pomočniške zaposlitve ter polaganja pomočniškega izpita. Vendar pa morajo biti ti kandidati najmanj dve leti pomočniki v trgovini in nato položijo trgovski strokovni izpit.

4. Za opravljanje obrtov brez lokala, ki prodajajo sadje, povrtnino, mleko in mlečne proizvode, jajca, perutnino, evtelice, kruh in pecivo, ni potrebna takšna trgovska usposobljenost.

Kdor nima navedene strokovne usposobljenosti, ne more postati imetnik rednega trgovskega obrata in tudi ne more iz drugega poklica preiti v trgovinsko gospodarstvo.

Trgovska strokovna usposobljenost

Referat Saveza trgovačkih udruženia v Osijeku

Vprašanje trgovske strokovne usposobljenosti je usodne važnosti, ker je od pravilne rešitve tega vprašanja odvisno, če se bodo dočle trgovske generacije formirale na zdravi podlagi ali pa bo naš trgovci v primeri s tujim glede strokovnega znanja zaostal.

Danes v dobi dezorganizacije svetovnega gospodarstva, težkih gospodarskih kriz, ko skušajo močnejši narodi napraviti manjše dežele za svoje kolonije, se more obdržati samo tisti gospodarski subjekt, ki je strokovno podkovan, ki more vse te velike perturbacije razumeti. Če se torej zahteva, da mora biti nacionalni trgovec strokovno podkovan, potem se to ne zahteva zato, da bi se mu pridobil neki monopolizirani položaj niti se ne misli z zmanjšanjem števila trgovcev zmanjšati konkurenco.

Motivi, zaradi katerih se zahteva strokovna usposobljenost trgovcev, so mnogo bolj idealni. Gre le za to, da se naš trgovci dvigne na stopnjo trgovcev velikih zapadnih narodov, da bo naša trgovina dorasla vsem svojim nalogam ter mogla koristiti našemu gospodarstvu kakor treba. Samo strokovno visoka stoječa domača trgovina pa tudi more ustaviti prodiranje tujega kapitala.

Nikakor se ne smemo varati, da bi mogli samo neki zakonski predpisi preprečiti prodiranje tujcev v naše gospodarsko življenje. Takšni predpisi morejo samo začasno nekoliko zavreti prodiranje tujcev, ne morejo pa tega prodiranja zaustaviti. Zaustaviti morejo to prodiranje samo naši domači ljudje, ki so strokovno enako usposobljeni ko tujci in ki se morejo spustiti z njimi v borbo na terenu. V boju

malih narodov za svojo gospodarsko svobodo igrajo važno vlogo mnogi oziri materialne narave, vendar pa je posebne važnosti zavest o lastni sili in enaki vrednosti z velikimi tujimi kulturnimi edinicami. Živ primer odpornosti kulturno visokega gospodarstva nam nudi Švica. Brez posebnih zakonskih predpisov je nastal tu trgovski stan z največjo trgovsko usposobljenostjo in zato je mogla ta majhna država kljub obkoljenosti od treh nadmočnih narodov ohraniti svojo popolno gospodarsko svobodo in samostojnost.

Naš narod žal še nima toliko lastne discipline, da bi se vsak, ki se posveti gospodarstvu, sam strokovno usposobil v oni meri, ki je potrebna, da bi bil kos vsem nalogam, ki sem jih poprej omenil. Zato je pri nas potrebna zakonska sila, ki bo vsakega trgovskega kandidata prisilila, da se za svoj poklic pripravi tako, kakor zahtevajo današnje razmere.

Naš obrtni zakon sicer predpisuje trgovsko usposobljenost, vendar ne v zadostni meri. Ta zakon je nekonsekventen ter koleba med svobodo dela in vezanostjo dela na določene pogoje. Ravno to kolebanje zakona pa je pokazalo vse svoje škodljive posledice pri organizaciji dobrega trgovskega gospodarstva.

Nesrečni paragraf 19 je s svojo nedoslednostjo popolnoma podrl načelo, da more upravljati trgovski posel samo oni, ki se je z učno dobo in prakso v trgovini usposobil za to delo. Popolnoma iluzoren je predpis točke 1. tega paragrafa, s katerim se predpisuje trgovska usposobljenost, če naslednje točke vsebujejo toliko izjem, da so te postale že pravilo.

Statistični podatki, ki so jih zbrale trgovske organizacije, navajajo uničujoče podatke za trgovsko gospodarstvo. Po teh podatkih nima nad 60 odstotkov lastnikov trgovin nikake trgovske usposobljenosti in velik del teh trgovcev je celo nepismen. To velikansko število nenaobraženih trgovcev dokazuje, da ni v praksi potrebna prav nobena trgovska usposobljenost za opravljanje trgovine. Posledica tega stanja je, da je padla trgovina pri nas na najnižje stopnjo. Po sedanjem stanju more postati trgovec prav vsakdo, če je usposobljen ali ne.

V trgovske vrste vstopajo danes kočijaži, slabi obrtniki in nekvalificirani delavci, sploh vsakdo, ki ima veselje. Trgovski stan je postal zatočišče za vse, ki so drugod

Davčni sistem in obremenitev gospodarstva

Referat Zveze trgovskih združenj v Novem Sadu

Predvsem citiramo besede finančnega ministra iz njegovega ekspezeja o proračunskem predlogu za l. 1938./39.: »Narodno gospodarstvo je glavna opora državnih financ. Če je narodno gospodarstvo zdravo in močno, imamo najbolj solidne temelje za zdrave in močne finance.« Ko smo čitali te besede, se nam je zdelo, kakor da slišimo besede univerzitetnega profesorja Fritza Karla Manna, ki je še l. 1930. v svoji razpravi »Finančno znanstvena raziskovanja« ugotovil: »Da se morata v dobi kontrolnega sistema finančna in gospodarska politika dopolnjevati, da bi se zagotovilo ugodno finančno gospodarsko stanje.« Ali krajše

rečeno: imajoč pred očmi, da so v pojmu državno gospodarstvo vsebovane vse državne gospodarske akeije, imajo finance ta cilj, da se zasidrajo v narodnem gospodarstvu.

Dočim zakon o neposrednih davkih predvideva občno subjektivno davčno dolžnost, t. j. da plačuje vsakdo davek po svojih dohodkih in svoji gospodarski moči, izgleda njegovo praktično izvajanje čisto drugače. Tako so n. pr. državna podjetja oproščena plačevanja davkov. Družbe, ki so zavezane na javno polaganje računov, se obdružujejo na podlagi izkazanih bilanc namesto da bi bile podvržene svo-

bodni oceni davčnega odbora. Tako morajo nositi materialno najslabjeji gospodarski ljudje največja davčna bremena. Da je to res, najbolje dokazujejo številke. Spodaj navedene primere proračunskih državnih dohodkov iz naslova neposrednih davkov za proračunski leti 1937./38. in 1938./39. najbolj jasno dokumentirajo pravilnost trditve, da so majhni davkoplačevalci najbolj obremenjeni, ker so bile za poslednje proračunsko leto najbolj občutno zvišane naslednje davščine: pridobnina, davek na poslovni promet in uslužbenški davek.

Številke to jasno potrjujejo:

1937/38 1938/39 + ali - v milijonih din			
Obični neposredni davki:			
zemljarina	460,0	460,0	—
zgradarina	280,0	330,0	+ 50,0
pridobnina	310,0	365,0	+ 55,0
družbeni davek	190,0	230,0	+ 40,0
rentnina	40,0	45,0	+ 5,0
uslužbeni davek	232,0	270,0	+ 38,0
davek na samske	2,0	3,0	+ 1,0
obresti	20,0	24,0	+ 4,0

Posebni davki:			
davek na poslovni promet	700,0	845,0	+ 85,0
vojnica	7,0	7,5	+ 0,5

Izredni davki:			
izredni dodatek k uslužb. davku	78,0	60,0	- 18,0
davčni zaostanki	100,0	100,0	—

Predvideni so torej večji davki za leto 1938./39. v višini 220,1 milijona dinarjev.

Od materialno najslabših subjektov naj se torej pobere v novem proračunskem letu za 125 milijonov din več ko v preteklem. Višji davki se opravičujejo s tem, ker so davčne oblasti v l. 1937. v resnici več pobrale davkov, kakor pa je bilo predvideno v proračunu za l. 1937./38. Dočim so pridobnina, uslužbeni davek in davek na poslovni promet dali več kakor pa je bilo proračunano, je dal družbeni davek za 11 milijonov din manj.

Ce še nadalje govorimo o našem davčnem sistemu, moramo konstatirati, da v davčni praksi ni bilo varovano načelo, da se pridobitno podjetje ne sme večkrat obdačiti, če ima razen na sedežu glavnega podjetja tudi v drugih krajih svoje obrate, ki imajo pogosto pomožni, tranzitni in dispoziციjski značaj. Takšni primeri so nam znani na območju finančne direkcije v Novem Sadu.

Ce raziskujemo še nadalje, moramo ugotoviti napako ali bolj rečeno ogromen balast v davčni administraciji. Kajti z ozirom na občno davčno dolžnost, da je vsaka oseba, pa tudi gospodarsko najslabša, obdačena, moramo priti do zaključka, da je to obdačevanje za državno blagajno nerentabilno, ker se tam, kjer nič ni, tudi ne more nič vzeti. Na drugi strani pa ima država z opominjevanjem samo odvisne in nepovrnjive izdatke. Poleg teh efektivnih izgub pa nastaja še administrativna obremenitev, ker davčne oblasti iz leta v leto prenašajo vsote, ki pa se ne bodo v resnici nikdar plačale ter ne pomenijo dejansko nič drugega ko samoprevaro.

Naš davčni sistem bi bil mnogo bolj elastičen, če bi se z ozirom na spremembe v gospodarstvu izpreminjala tudi davčna stopnja, in sicer ne samo pri zemljariji in zgradarini, temveč tudi pri pridobnini, rentnini, skupnem davku na poslovni promet itd. Prav tako bi bilo treba večkrat pregledati uvozne carine na najbolj potrebne predmete dnevne potrošnje. To li so le te besede, temveč to je dejanska potreba. V angleški davčni zakonodaji, ki je v tem pogledu najbolj liberalna, se določijo vsako leto pri sestavljanju proračuna tudi davčna stopnja za pridobnino. Prepričani smo, da bi bilo to tudi pri nas izvedljivo, a tudi zelo potrebno, posebno še z ozirom na spremenljivost naše gospodarske strukture in cen glavnih agrarnih proizvodov.

Posebno poglavje zavzema v davčni politiki vprašanje samoupravnih financ. To vprašanje, ki zelo težko obremenjuje narodno gospodarstvo, je bilo razlog, da so gospodarske organizacije stalno zahtevale, da se to vprašanje čimprej reši. Vsi ugovori gospodarskih organizacij so upravičeni, ker vse banovinske in občinske davščine, ki se pod raznimi naslovi nalagajo, imajo v resnici značaj uvoznih, izvoznih in prevoznih davščin.

Posebno mesto zavzema sistem finansiranja velikih občin s trošarinami.

Najtežje posledice pa ima sistem samoupravnih doklad za državne neposredne davke. Ker se državni davki skozi vsa tri zadnja leta stalno povečujejo, je osnova na občinske doklade znatno narasla. To

pa ima zelo težke posledice za naše narodno gospodarstvo.

Dočim so bili v l. 1933. ocenjeni in doseženi dejanski dohodki neposrednih davkov na okoli 1.600 milijonov din, so bili pet let kasneje za l. 1938./39. proračunani že na 2.699,5 milijona din. To povečanje je bilo tem bolj trdo, ker se je zgodilo v dobi gospodarske stagnacije.

Poleg banovinskih in občinskih doklad je pa še cela vrsta drugih davščin, ki se pobirajo, tako da dosega skupna vsota doklad na državne neposredne davke v mnogih krajih tudi po več sto odstotkov.

Med temi davščinami je tudi kuluk, ki je sicer maksimiran po

zakonu o samoupravnih cestah za šest dni v letu. Ta obveznost se izkorišča od občin kakor tudi od banovin do maksimuma ter je zato popolnoma upravičena tožba gospodarstva, da je ta odkupnina delovne sile, ki se določa po neposrednih davkih, zelo občutna za gospodarska podjetja ter za vse nameščence in delavce.

Priznali pa je treba, da so občine danes v zelo težkem finančnem položaju, in da je zato potrebno, da država, ki je prenesla na občine vse polno poslov, da njim tudi potrebna sredstva v obliki dotacij, dokler ne bodo občinam z zakonom zajamčeni zadostni dohodki za kritje svojih izdatkov.

Naša davčna politika pa ima po-

leg navedenih nedostatkov tudi še naslednje:

1. V nasprotju z zahtevami dobre davčne politike se ohranjuje neenakost v obdačevanju.
 2. Omogoča se trajen dvig splošne davčne obremenitve.
 3. Eliminira se osnovna pravica narodne skupščine, ki bi edino smela dovoljevati pobiranje tudi drugih davščin, kakor pa so določene s proračunom in ki se sedaj pobirajo s pritrilom finančnega ministra.
- Davčna bremena so dosegla 55% narodnega dohodka.
- Ker sedanji davčni sistem ni v skladu s sedanjimi razmerami, je absolutno potrebno, da se ta sistem reformira.

Socialno zavarovanje trgovcev

Referat Zveze trgovskih združenj za vardarsko banovino

»Pooblašča se minister za trgovino in industrijo, da v sporazumu z ministrom za socialno politiko in ljudsko zdravje ter po zaslišanju zbornice predpise v dveh letih uredbo o organizaciji, načinu in pogojih zavarovanja članov združenj za primer bolezni, onemoglosti, starosti, smrti in nesreče,« pravi zakonodavec v § 384. (1) obrtnega zakona.

Nehote se mora vprašati vsak: Zakaj pa se do danes ta določba še ni izvedla? Zakaj se ta volja zakonodavca še ni uresničila? In polno podobnih vprašanj bi morali zastaviti. Zakaj... Zato!!!

Ni razreda niti stanu, ki bi bil prepuščen na milost in nemilost časa in naključja, ki bi bil tako brez zakonske podpore, kakor trg. stan. A ne samo to! Trgovski stan nima niti najmanjše zakonite zaščite glede najpotrebnejšega minimuma za ohranitev golega življenja.

Dočim je kmetovalec s § 470. civilnega sodnega postopka zagotovljen minimum zemlje, dva paravolov ali konj, najpotrebnejše orodje, dočim sta zavarovani uradniku dve tretjini zaslужka, ni trgovcu zagotovljen prav noben minimum. Tudi drugim gospodarskim stanovom so se priznale ugodnosti. Tako je z zakonom o obrtnih in kmetijskih zadrugah dana obrtnikom in kmetovalecem možnost združnega organiziranja ter s tem uživanja mnogih ugodnosti, kakor davčnih in taksnih prostosti. Le trgovce je brez teh ugodnosti.

Pri izvajanju zakonskih predpisov v korist drugih stanov se ni prišlo na mrtvo točko, kakor se je to zgodilo, kadar je šlo za trgovce. Tako so dobili obrtniki Zanatsko banko, kmetovalci Priv. agrarno banko. Nato je prišel še Prizad, ta monopol za vse mogoče predmete s skrajnim ciljem, da se posredovalna vloga trgovca med proizvajalcem in potrošnikom popolnoma izloči. Nato je prišla še uredba o razdolitvi kmeta, ki je napravila silno škodo trgovcem, zlasti onim, ki so dajali kmetom blago na kredit. Veliko število kartelov na eni ter odpiranje številnih industrijskih prodajalnic na drugi strani so nadalje imeli uničujoč vpliv na razvoj naše trgovine.

In kaj se je storilo za trgovce? Nič ali bolje rečeno: vse, da bi ta stan padel še niže.

Vse to se je storilo, da se vendar že enkrat predramijo trgovci v obrambo svojih interesov in da spoznajo, da je absolutno potrebno, da se zaradi svoje in svojih rodbin bodočnosti bavijo z vprašanjem socialnega zavarovanja.

Zavedajoč se, da more v današnjih razmerah gospodarske stiske priti vsakdo, zlasti pa popolnoma nezaščiteni trgovci v položaju, da bo moral zapreti svoj lokal in prišel čisto na beraško palico, je moral trgovce spoznati tudi to, da mora zaradi negotovosti, kaj mu prinese prihodnji dan, zavarovati svojo bodočnost in bodočnost svoje rodbine.

Da bi se moglo v celoti rešiti to vprašanje, je absolutno potreb-

no, da se najprej ugotovi, ali naj bo socialno zavarovanje prisilno ali pa prostovoljno. Z ozirom na naše gospodarske razmere je pač treba reči, da se moramo izreči za prisilno zavarovanje trgovcev, če hočemo doseči resničen uspeh pri izvajanju socialnega zavarovanja trgovcev.

Samo to more združiti zadostno število trgovcev-zavarovancev, ki bi moglo jamčiti za pravilno funkcioniranje zavarovanja.

Ker pa je socialno zavarovanje trgovcev eno najvažnejših socialnih vprašanj, ki ne zanimajo samo posameznike, temveč vso našo državo, je dolžnost odgovornih ljudi, da posvetijo temu življenjskemu vprašanju trgovskega stanu pažnjo, ki jo to veliko vprašanje tudi zasluži.

Zakonodavec je tudi spoznal pomembnost tega vprašanja. V § 384. (3) obrtnega zakona je predpisal: »Ce združenje trgovcev z nadpolovično večino svojih članov sklene zavarovanje svojih članov za primer bolezni, onemoglosti, starosti in smrti ter nesreče, so vsi člani združenja dolžni, da za ta namen vplačujejo doklade. Posamezna združenja, ki so sklenila ustanovitev zavarovanja, morejo ustanoviti za ta namen skupni sklad v okviru ene ali več banovin. Takšen skupni sklad se mora ustanoviti, če najmanj ena tretjina obstoječih združenj ene banovine sklene ustanovitev zavarovanja. Sklad se sme ustanoviti v okviru podobnih zavodov ali kreditnih ustanov in more v tem primeru obsegati območje več banovin.«

Iz tega se jasno vidi volja zakonodavca, da se uvede socialno zavarovanje trgovcev. In v resnici, če se malo globlje prouči to vprašanje, se mora na konec priti do zaključka, da je edini način, s pomočjo katerega bi se mogla ta misel uspešno uresničiti.

§ 384. obrtnega zakona predvideva te vrste zavarovanja: za primer bolezni, onemoglosti, starosti, smrti in nesreče. Po našem mnenju pa ne bi bilo treba takoj uvesti vseh vrst zavarovanja, temveč se zadovoljiti vsaj za prvo dobo na predzadnjem zavarovanju, t. j. za primer smrti, in sicer po sistemu, ki bi naj na kratko temeljil na naslednjem:

1. V primeru smrti trgovca člana združenja trgovcev bi vsak član tega združenja plačal prispevek v višini svoje letne doklade združenju. Pri združenjih, pri katerih je doklada enaka za vse člane, bi se plačevali prispevki za zavarovanje na podlagi davčne osnove.

2. Od tako zbrane vsote, ki bi znašala — recimo 30.000 din, bi se 5000 din naložilo v poseben sklad, dočim bi se 25.000 dinarjev takoj izročilo rodbini umrlega trgovca. Naravno pa bi višina bila odvisna od sklepa skupščine doličnega združenja. Namen sklada pa bi bil, da bi se iz tega sklada plačal prispevek za one trgovce, ki so skozi leta vestno plačevali svoje prispevke, a prišli sedaj v tako slab položaj, da svojih prispevkov ne morejo več plačevati.

3. Seveda pa bi moralo biti za-

varovanje obvezno. Mogle bi se slabše stroke, kakor branjevska, izločiti iz tega zavarovanja, vendar pa bi imeli posamezniki tudi te stroke vedno pravico, da se priključijo zavarovanju.

Z eno besedo: namen tega zavarovanja je: medsebojna kolektivna pomoč po načelu eden za vse, vsi za enega!

Nositelji tega zavarovanja bi bila obvezna združenja trgovcev. Vsako obvezno združenje, ki ima 1000 do 1200 članov, bi moralo takoj po izdaji uredbe in pravilnika začeti z izvajanjem tega zavarovanja. Manjša združenja, ki nimajo tega števila članstva, bi se morala združiti, da bi mogla izvesti to zavarovanje.

Za izračunanje učinka in finančne baze te vrste zavarovanja je največje važnosti umrljivost v vrstah trgovcev. Po uradni statistiki je umrljivost v Jugoslaviji med 2 do 220 tisočinke na leto. Pri trgovcih, ki žive v bolj ugodnih razmerah, bo umrljivost najbrže manjša. Potemtakem bi na vsakih 1000 do 1200 članov bili trije smrtni primeri. To bi pomenilo, da bi moral vsak član združenja poleg redne doklade plačati še tri doklade na leto. Zaradi boljše ilustracije tega primera navajamo kot primer združenje v Skoplju, kjer je število članov enako naši podlagi (okoli 1200), članarina pa je po poslovnih in materialnih razmerah članstva razdeljena na pet kategorij in se giblje med 30 in 300 din na leto.

V prvi kategoriji so grosisti, ki tvorijo 4% članstva in plačajo po 300 din, v 2. skupini so polgrosisti, ki jih je 6% in ki plačajo 200 dinarjev redne članarine. V 3. kategoriji so detajlisti z večjim prometom, katerih je okoli 40% in ki plačajo na leto 100 din, v 4. skupini so manjši detajlisti, ki jih je 35% in ki plačajo na leto 50 din, v zadnji skupini so branjarje in manjše trgovine, ki jih je 15% in ki plačajo 30 din. Pri tej razdelitvi članstva znaša letni dohodek združenja okoli 110.000 dinarjev, kar pomeni, da bi imela rodbina vsakega umrlega člana po odbitku 10.000 din za fond pravico na posmrtnino v višini 100.000 din. Za pridobitev pravice na to posmrtnino bi plačal vsak trgovec — če bi trajalo plačevanje 60 let in bi na leto umrli trije člani:

Člani:	
1. skupine din	54.000
2. " "	36.000
3. " "	18.000
4. " "	9.000
5. " "	5.400

Ker je v naši državi okoli 150

Podpredsednik Zveze Ferdo Pinter:

Vsi predgovorniki, zlasti bolgarski govornik, so naglasili, kako nujno potrebno je za vse trgovce pokojninsko zavarovanje.

Kot dolgoletni član uprave Pokojninskega zavoda naj navedem na podlagi svojih skušenj svoje

Vsak napreden trgovec

prodaja le tako blago, s katerim svojim odjemalcem koristi. Nudite tudi Vi Vašim odjemalcem v prvi vrsti naravno Rogaško slatino; s tem koristite njim in sebi!

tisoč trgovcev, bi znašali prispevki za obvezno zavarovanje okoli 45.000.000 din ter bi se mogel s tem vsako leto zagotoviti življenjski minimum za okoli 450 rodbin. Če pa bi se ti prispevki zaradi bolj racionalnega izkoriščanja skoncentrirali na enem mestu, bi se mogla ustanoviti tudi centralna ustanova za upravljanje teh prispevkov ter tudi posmrtnina povečati.

To bi se uredilo na ta način, da bi se ustanova soc. zavarovanja krila z ozemljem zveze in bi bila zveza tudi glavna nositeljica zavarovanja, združenja trgovcev pa njegovi krajevni nosilci.

Ce bi ta način zavarovanja zvezali z zavarovanjem pokojnin ali rent s stalnimi in naprej določenimi vplačili ter tudi v naprej določili višino pokojnine, bi videli, da je ta način zavarovanja najbolj prikladen in učinkovit. Njegove prednosti pa bi bile v glavnem v naslednjem:

1. Nositelji zavarovanja ne bi nič tvegali ter bi dobilo zavarovanje že s prvim dnem uvedbe v obveznem jamstvu vseh članov varno in solidno podlago.

2. Omogočalo bi po višini vlog pristop vsemu članstvu ter splošno izvedbo zavarovanja. Vsak bi bil nadalje zavarovan z določenim minimumom brez ozira na število let, ko je vplačeval prispevke, dočim bi bilo zavarovanje pokojnin vezano z naprej določenimi vplačili in višino pokojnine na rok ter bi oni, ki so več vplačali, imeli tudi višjo pokojnino.

Druga velika korist od izvedbe te vrste zavarovanja trgovcev bi bila v tem, ker bi se z zavarovanjem minila velikemu številu državljanov znatno povečala tudi kupna moč ljudi, kar bi istočasno pomenilo tudi povečanje splošnega blagostanja v državi.

S tem, da bi se prepustilo izvajanje soc. zavarovanja prisilnim združenjem, bi se tudi pocenila rezijska za njegovo izvajanje, ki bi padla v glavnem na breme rednih dohodkov združenja ne pa zavarovanja, kar bi bilo v neposredno korist tudi zavarovancem in njihovim rodbinam.

Potreba socialnega zavarovanja gospodarskih ljudi v mestih je več ko evidentna. Če bi se še nadalje prepustilo, da skrbi za zavarovanje le posameznik, potem bi ostala večina mestnega življa izven soc. zavarovanja. Na ta način pa bi prepustili skrb za današnjo generacijo bodočnosti ter bi bil s tem tudi del soc. zavarovanja zvaljen na bodočnost.

Ce torej izvedemo to plemenito zamisel, zasluži hvalažnost bodočih pokolenj, če pa ne bomo dali niti toliko žrtev, kolikor se jih od nas zahteva v prvi dobi, potem pričakujemo očitke družbe.

Potreba socialnega zavarovanja mestnega prebivalstva je očitna. Ne hoditi pred kolesi življenja, pomeni biti od njih povožen, hoditi poleg teh koles, pomeni, da smo za onimi, ki so pred kolesi!

mnenje, kako se naj to zavarovanje izvede.

Takoj uvodoma morem reči, da je način, kakor se pri nas zavarovanje predlaga navadno s temeljnja zgrešen. Kajti če bi se danes zavaroval trgovec, ki je star okoli

40 ali več let, potem bi moral plačevati, če bi res hotel imeti zadostno pokojnino, tako velike zneske, da teh ne bi zmož. Treba je zato delati na to, da se zavarujejo bodoči trgovci, da bo vsak začel že z 18 letom plačevati za zavarovanje. Na ta način bi dobil, ko doseže 55 let, tudi primerno pokojnino.

Dr. Uroš Kraljevič, predsednik Saveza trg. združenja Split:

Naš rečni in morski promet in naša trgovina

Iz referata za III. trgovski kongres kraljevine Jugoslavije

Načenjajoč vprašanje rečnega in morskoga prometa ter trgovine si moramo najprej ogledati, kako je to vprašanje postavljala predvojna Srbija, katere tendence so gotovo soodločale tudi razvoj tega vprašanja v novi državi Srbov, Hrvatov in Slovencev. Znani gospodarski pisec dr. M. Todorović je v svoji knjigi »Naša ekonomska politika« v članku »Naše trgovinske poti« zapisal, da sta od početka samostojnega državnega življenja služili dve poti zunanje trgovine: železnica Beograd—Pešta—Dunaj itd. ali pa z ladjo po Donavi in isto smer, in druga pot po Donavi do Suline ter dalje po morju na zapad. evropska tržišča.

Obe poti predvojne Srbije sta bili torej zavisni in pretrgani po državah, čez katere sta šli. Znan je tudi vzrok carinske vojne z Avstroogrsko. Srbija ni smela trpeti dalje avstrijskih izsiljevanj, morala je iskati druge poti. Zato je ustanovila Srbsko brodarstvo društvo za pomoč izvozu čez Sulino in kot drugo utrdila sporazum s turškimi železnicami na Solun.

Ti ukrepi so nedvomno dali zunanji trgovini več možnosti in svobode. Vendar so bile te poti nezadostne in Todorović je zahteval izhod na Jadransko morje, če bi si Srbija mogla pridobiti luke in njih zaledje. Kot glavno zahtevo postavlja za izvoz to, da ne tranzitira nobenega tujega ozemlja. »Izhod na Jadransko morje je torej način, s katerim bi se popolno rešil problem naših trg. poti — to je edina trgovska pot, ki nam daje možnosti, da stopimo v direktno zvezo s trgi zap. Evrope; to je končno edino sredstvo, s katerim dobijemo Srbija svojo ekonomsko ter s tem v zvezi tudi svojo politično samostojnost.«

Z ustanovitvijo Jugoslavije je to vprašanje popolnoma rešeno z morskimi obalo 500 km zračne ter 1570 km plovbene dolžine in mnogimi ugodnimi lukami z veliko trg. tradicijo. Tako imamo vse za razvoj pomorstva in izvoz skozi domača pristanišča. Žal pa se to ni izvedlo. Naša država je razen svojega srbskega področja še precejšnji park rečne plovbe nekdanje Avstro-ogrške. Ta park je imel svojo posebno misijo in je tudi prevzemal del našega prometa na Brailo. Tako smo v zunanji trgovini spet odvisni od tuje države.

Nasproti tej poti pa govori ekonomski moment za kopni, železniški promet. Medtem ko gre naša rečna plovba v tuja pristanišča in pušča glavni zaslužek tujini, ima od vseh naših morskih luk glavni dobiček železnica, tako da so interesi železniškega prometa, ki pri nas v blagovnem prometu prevladuje, identični z interesi Jadranske orientacije in naših luk. Z vsjo pravico zahtevamo zato sodelovanje ministrstva za promet za pravilno rešitev tega vprašanja.

Škodljivost rečne izvozne poti

Vpliv rečne plovbe je zdaj izredno škodljiv za vse naše gospodarstvo, ker daje naši zunanji trgovini nenaravno in napačno smer. To je težnja, da bi šel ves izvoz po Donavi in je iz interesa rečne plovbe razumljiva, toda naša dolž-

V prvi vrsti se mora zavarovati mladina, ko pride do kruha. Vsak trg. pomočnik naj bi bil zavarovan pri Pokojninskem zavodu svojega ozemlja. Kakor hitro pa bi postal samostojen trgovec, bi bil zavarovan pri svoji zvezi, Pokojninski zavod pa bi moral plačati zvezi vse prispevke, ki mu jih je vplačal pomočnik. Če bi se pa zgodilo, da

bi trgovec propadel in zopet postal pomočnik, bi pa zveza izplačala Pokojninskemu zavodu ves denar, ki ga je vplačal ta trgovec. Gre torej glavno za to, da se mladina zavaruje.

Seveda pa ima smisel samo obligatorno zavarovanje, ker je na fakultativni podlagi vsako zavarovanje nemogoče.

Donava, temveč Jadran in da treba rečno plovbo omejiti ter ji pustiti le tisti posel, ki ne gre na škodo celotnega narodnega gospodarstva in drž. politike.

So pa še tudi tehnični razlogi, ki govore za to omejitev. Izvoz z vlačilci na Brailo škoduje ugledu kakovosti našega blaga. Prevoz traja predolgo in izvozniki morajo dolgo čakati na svoj denar.

Nujnost jadranske orientacije

Vsi razlogi govore torej za to, da je vrhovna dolžnost naše državne uprave taka ureditev naših luških tarif, da jim rečna plovba ne bo mogla konkurirati. Mislimo luške tarife, ki bi veljale za vse mejne prehode. Če se pa obdrže splošne izvozne tarife, je nevarnost, da se poslužijo z enakimi luškimi tarifami tudi tuja pristanišča Trst in Reka ter da tako z našimi sredstvi podpiramo tuje interese in našemu narodnemu življenju nasproten razvoj.

Zelimo poudariti, da za zahtevo za ureditev tarif ne izvira iz nikake načelne animoznosti proti rečni plovbi. Toda vsi veliki interesi, narodni, finančni ter globoki razlogi notranje politike zahtevajo ureditev tarif in pravočasno jadransko orientacijo, zvezo zaledja s pristanišči, zidavo železnice, ki bi spojile Slovenijo, severno Bosno, Slavonijo in Vojvodino s skupino srednjih in severnih, a jugozapadni del Bosne, Hercegovino, Srbijo in Črno goro s skupino južnih jadranskih luk, da se ustvari organski stik cele države s svobodnim morjem. To je velika gospodarska naloga naše države, ki jo mora čimprej izvršiti, in vsa naša javnost mora podpreti napore našega pomorskega gospodarstva za to osvoboditev.

Z znižanimi tarifami se mora doseči:

1. da blagu iz notranjosti ne bo ugodnejše poti do Jadrana kot z železnico,
2. da se luške tarife uredi tako, da bo šel naš izvoz na Jadran, za popolno emancipacijo od inozemstva.

zahteva, da se te anomalije odpravijo s pomočjo smotrne in ustrezajoče železniške tarife. To nikakor ne bi povečalo stroška režije za vagon, in ker se prevažna hrana v pasivne kraje z že dosedanjimi olajšavami, je znižanje tarif tembolj logično.

Dobički tuje plovbe

Še večjo škodo pa trpimo od usmeritve našega izvoza skozi tuja pristanišča. S tem se predvsem odvzema promet naši železnici, naše blago vozi čez tuja ozemlja, preklada v tujih lukah in po večini prevažna naprej s tujimi parniki, kar pomeni velikansko izgubo za vse narodno gospodarstvo, zlasti pa za finance.

Vagon koruze velja zunaj cif pristanišče din 9000. Če ga sami izvozimo, dobijo naše gospodarstvo, železnica, pristanišče in parnik ves ta znesek v tujih devizah. Čez Brailo pa izgubimo za takse in prevoz din 500, dalje ceno za morski prevoz, zavarovanje, nagrade idr.; okrog 1500 din. Razen tega se na Donavi poslužujemo še pomoči tujih ladij s kvoto 500, vsega torej din 2000 pri vagonu. Naše gospodarstvo izgublja torej težke milijone in namesto povečanja naše neodvisnosti držimo državo še nadalje v podrejenem položaju.

Če ne bi bilo nič drugih razlogov mimo naštetih, je že po tem očitno, da naša nacionalna pot ni

O kartelih

Referat Zveze trgovskih združenj

ključno samo ta, da si kartelirani podjetniki z monopolizacijo prodaje povečajo svoje dobičke.

Vprašanje kartelov je bilo skoro stajno na dnevnem redu naših organizacij. Zahtevali smo zaščito proti kartelnim sporazumom, ki so se v splošnem označevali kot gospodarsko in socialno zlo.

Radi škod, ki so jih povzročili kartelni sporazumi — ne samo svobodni trgovini, ampak tudi vsemu narodnemu gospodarstvu, so se odločujoči faktorji vendar odločili, da izdajo uredbo o kartelih. Tako smo dobili 3. avgusta 1934 uredbo o kartelih, že 25. novembra 1935 novo uredbo, ki izpreminja in dopolnjuje prvotno uredbo in 13. januarja 1936 pravilnik o načinu registriranja kartelov.

Pri sestavljanju uredbe o kartelih, kakor tudi naknadne dopolnilne uredbe niso bile upoštevane naše želje in zahteve, zato z novo uredbo ne moremo biti zadovoljni, saj se je z uredbo uzakonilo stanje, proti kateremu smo se ves čas borili in se borimo še danes.

Ni tukaj mesta, niti časa, da bi podrobneje analizirali določbe o kartelih, smatram pa za potrebno, da navedem vsaj prva dva stavka § 1. te uredbe, ki se glasita: **Karteli se prepovedujejo!** Kljub tej prepovedi sme minister za trgovino in industrijo v soglasju z ministrskim svetom odobriti ustanovitve, če opravičujejo njihov obstoj gospodarski razlogi ali javne koristi...! Skoro v eni sapi je torej izrečena prepoved kartelov in obenem zopet njih dopustitev.

Kakšen praktičen pomen ima

pivovaren, parketov, premogovnikov, livaren, pisalnega in risalnega papirja itd.

Po svrhi, za katero so osnovani in po namenu, kateremu imajo služiti, so karteli najrazličnejši. Imamo kartele, ki vežejo kartelirane podjetnike samo glede pogojev za prodajo. Nadalje imamo kartelne sporazume, v katerih je za kartelirana podjetja določena obvezna prodajna cena, drugi karteli urejajo skupno prodajo blaga, drugi zopet določajo območja za razpečavo blaga t. j. prodajne rajone in drugi zopet regulirajo produkcijo. Po svrhi, ki jo zasleduje kartel, je oceniti tudi njihov vpliv. Najvažnejši so naravno karteli glede prodajnih cen in karteli za centralno prodajo in nakup.

Z izenačenjem nakupnih pogojev in cen je odvzeta trgovcu možnost medsebojnega tekmovanja pri nakupu. Strokovna usposobljenost, trgovska spretnost in podjetnost, vse to izgubi vsako veljavo, kajti vsi trgovci nabavljajo kartelirano blago po istih cenah in po enakih pogojih. To ne bi bilo končno niti taka hiba kartelov, toda kartelirana podjetja, ki imajo odjemalce popolnoma v svoji oblasti, skoro vedno izkoriščajo svoj monopolni položaj s stalnim dviganjem cen in s stalnim poostrenjem prodajnih pogojev. Nekateri karteli so ustanovili naravnost monopolne cene in prodajne centrale smejo prodajati blago le po teh cenah. Na nešteli naših zborovanjih smo ugotovili, da so se neutemeljeno za mnoge predmete povzdale cene, in to zlasti za one, katerih vsakdanja potrebnost je velika. Trgovec mora kartelom preplačevati blago in ti imajo zaradi tega superdobičke. Na ta način se nekatere skupine producentov bogatijo na škodo celote. V interesu gospodarskega razvoja bi se moral obstoj takih kartelov popolnoma onemogočiti.

Z uredbo o kartelih se ni dosegel pričakovani uspeh. Izkušnja je pokazala, da je v mnogih primerih naša uredba o kartelih omogočila njih okrepitev in da se s tako uredbo niti ne morejo pobijati najkvarnejši vplivi kartelov na svobodno trgovino. Vprašanje kartelov je postalo pri nas danes v resnici splošno gospodarsko vprašanje, ki se mora rešiti v okviru splošne državne gospodarske politike. V interesih take politike pa je, da se sedaj veljavna uredba o kartelih, ki ni dosegla svojega cilja, ukine in izda nov zakon o kartelih. Pred izdajo takega zakona pa zahtevamo, da se zasllišijo predstavniki trgovstva. Ni pravilno in tudi ne pravično, če ne pride pri sestavljanju takega zakona do veljave mnenje onega stanja, čigar življenjske interese tangira zakon. Sedaj veljavna uredba o kartelih ni mogla doseči svojega namena prav radi tega, ker je enostranska, ker ščiti interese producentov na škodo interesov trgovcev in konsumentov. — (Odobranje.)

Delajte za napredek trgovskih organizacij!

Franc Matheis - ovi nasledniki

LÖSCHNIGG & SCHMIDT

VELETRGOVINA

BREŽICE

Trgovci in gospodarske zadruga

Referat Zveze trgovskih združenj v Osijeku

Trgovski stan se že dolgo bori proti navalu raznih nepoklicanih trgovinskih ustanov, ki s svojim ilegalnim delom — a žal ob podpori oblasti — ogrožajo razcvit ter tudi že obstoj trgovskega gospodarstva, na čigar račun žive.

Boj trgovstva ni naperjen zoper združništvo kot tako, marveč samo zoper popačeno združništvo, ki se oddaljuje od osnovnih načel zdrave združne misli in pod videzom združništva nezakonito vodi trgovinske obrate ter neloyalno konkurrira legalnim trgovcem.

Zavedamo se, da so nam kot agrarni državi potrebne proizvajalniške zadruga za napredek poljedelstva in dvig vasi, kakor živinorejske, semenogojne, zdravstvene, električne, stanovanjske in podobne zadruga, nasprotujemo pa ustanavljanju in favoriziranju nabavljalnno-potrošniških združenj. Te uživajo ustanovne ugodnosti, so oproščene davka, imajo povlastice pri železniškem prevozu blaga, razen tega pa dobivajo še obilne subvencije od države in banovin.

Dejansko so to privilegirani trgovski obrati, vršijo privilegirano konkurenco in ubijajo obstanek mnogim tisočim trgovcem, ki so se več let pripravljali na svoj poklic. Razen tega se s poslovanjem teh združenj prikrajšujejo dohodki države, na trgovce pa se prevažajo ogromna, neznošna bremena, katera upropaščajo in proletarizirajo ugleden stan, ki je opravljal važno gospodarsko funkcijo pri razdeljevanju dobrin.

Če se bo to favoriziranje nadaljevalo, si bodo vse skupine prebivalstva sedanjih slojev od delavca do svobodnih poklicev izvedle svoje gospodarsko delovanje na združni podstavi, seveda z namenom, da ne bodo več plačevale davkov državi, banovini in občini.

To vprašanje zadeva vse naše narodno gospodarstvo in je zato stalno na dnevnem redu zborovanj trgovskih organizacij, za ukinitev združniških privilegijev je nastopil prvi kongres v Skoplju, na beograjskem je bila po referatu sprejeta enaka zahteva kot 5. točka resolucije. **Zahtevamo, da se vse nabavljalne in potrošniške zadruga smatrajo kot trgovine in da povsem spolnjujejo določbe trgovinskega in obrtnega zakona ter da se zanje uporabljata enako tudi zakona o neposrednih davkih in taksah.** To se nam zdi letos potrebno rekapitulirati, ker smo pred docela novim položajem, odkar je bil uveljavljen novi združni zakon z dne 11. IX. 1937. O združenju pa govori tudi pripravljena novela obrtnega zakona. Zaradi tega prehajamo od faze načelnega boja proti nedovoljenemu delu blagovnih združenj v fazo boja za pravilno izvedbo zakona o gospodarskih združenjih in za njegovo uporabo v praksi.

Mislimo, da je za večji uspeh potrebna vzporeditev našega dela zoper blagovne zadruga z delom naših trgovinskih in industrijskih združenj. Gospodarske zbornice so obravnavale novo stanje na septembrski konferenci in predložile trg. ministrstvu obširno spomenico, v kateri zahtevajo, da se važečije pomanjkljivosti združnega zakona popravijo s pravilnikom o izvrševanju tega zakona.

Z osnutkom, ki ga je izdelalo ministrstvo za sedanjo novelacijo obrtnega zakona se položaj trgovcev še poslabša, ker črta prejšnji pogoj, ob katerem se zadruga izvzemajo iz okvira obrtnega zakona, če omeje svoje poslovanje samo na člane, ne dele dobička in ne dajejo taniem odbornikom ter obrestni nad 6 odstotkov. Ta določba je bila vsaj neka sankcija za preganjanje ilegalnega poslovanja in če se zdaj ukine, ostanejo na stečaj odprta vrata za vsakršno

poslovanje in konkurenco. Zato najodločneje odklanjamo to določbo osnutka ter zahtevamo, da se prejšnja določba še poostri.

Novi zakon tudi ne predpisuje nobenega oblastvenega pristanka za ustanavljanje združenj, v čemer je zarodek mnogih slabih posledic in krize naših združenj, ki jih je več kot jih potrebujemo, posebno še ker je zasebno gospodarstvo dovolj razvito, da z medsebojno konkurenco regulira cene v prid potrošnikom. Znano je, da so zašle mnoge zadruga in zveze v finančne težave zaradi nestrokovnega vodstva ter zahtevale državno in banovinsko pomoč za pokritje deficitov. Vse to pada v breme narodnega gospodarstva. Zato zahtevamo, da se že pri vsaki ustanovitvi združenj določi nadzor obrtnega oblastva.

V svojih pravih lahko zadruga svobodno označijo predmet poslovanja, pa tudi pozneje to svobodno spreminjajo. Zahtevamo, da se določi tudi za to pristojnost obrtnega oblastva.

Nesrečna je tudi prostost, da se v enem kraju ustanovljajo kar po tri enake zadruga, ki zato tudi propadejo. Najmanj kar se mora zahtevati je, da se prepreči demagoško ustanavljanje združenj nad potrebno število in brez načrta. Prav tako se pa mora odpraviti t. 6. § 1. združnega zakona, ki dovoljuje prodajo pokvarjenega blaga, soizdelkov in odpadkov tudi nečlanom. Ocena je seveda prepričana sami zadrugi in se zato nujno dogajajo zlorabe tega pogo-

Nujni predlog združenja trgovcev v Čazmi

Hrvatska seljačka privredna zadruga S. O. J. v Čazmi obstoji že več kot tri leta in posluje brez obzira na predpise zakona, s člani in nečlani. Prodaja in kupuje vse vrste blaga, ima prodajo kolkov in trafiko, ki je ne more imeti samo za člane, marveč prodaja vsem in vsakomur kakor vsaka druga trgovina. Poslovalnico ima odprto tudi v času, ko imajo vsi trgovci trgovine zaprte.

Proti temu se je nastopilo s konkretnimi dokumenti pri upravnih in davčnih oblastvih, toda brezuspešno in pristojna oblastva

ja, s čimer se pa prizadeva veljkanska škoda trgovcem. Prodaja pokvarjenega blaga zadruga naj se zato regulira analogno določbam obrtnega zakona za razprodaje. Mnoge nadaljnje napake zakona bi se morale obdelati v posebni spomenici.

Ponavljamo celotno sklepe zadnjega kongresa, da se morajo nabavljalne in potrošniške zadruga obravnavati enako ko navadne trgovine ter da spolnjujejo določbe obrtnega, davčnega in taksnega zakona. Zato

zahteva kongres:

1. da se odpravijo vsi privilegiji in beneficije gospodarskih združenj glede kredita, državnih in samoupravnih subvencij, železniških tarif, cestnih prispevkov, socialnih davščin ter obdačevanja, oziroma da se zadruga popolnoma izenačijo s trgovinami;

2. kongres prosi ministrstvo za trgovino in industrijo, da umakne predloženo novelacijo 3. odst. § 1. obrtnega zakona in da se zadevne določbe poostre;

3. da se pri sestavljanju pravilnika in uredb za izvrševanje zakona o gospodarskih združenjih predhodno zaslišijo trgovinske in industrijske zbornice in zveze združenj trgovcev zato, da se onemogoči ustanavljanje prevelikega števila in nepotrebnih združenj ter da se ne bi ogrožala obstoja obstoječih trgovinskih obratov, delovanje gospodarskih združenj pa naj se povsem podredi režimu obrtnega zakona.

niso ničesar storila niti odredila. Vprašamo, zakaj?

Občina Čazma je oddala združenju v občinski stavbi poslovne prostore brezplačno. Posoja občinski denar, s katerim kupuje zadruga blago. Te dni je naročila dva vagona koruze in izročila v prodajo zadrugi za provizijo.

Najemnina se ne plača, stavba se ne vzdržuje in se bo kmalu popolnoma uničila na škodo občinov, mogla bi se pa oddati v najem za 12.000 din letno, kar bi popolnoma zadostovalo za vzdrževanje stavbe.

Mi trgovci plačamo približno

Glavne krajevne zahteve Slovenije

Referat Zveze trgovskih združenj v Ljubljani

Zvezni tajnik dr. Gornik je nato prečital referat Zveze o glavnih in najnujnejših zahtevah Slovenije, ki niso obsežne v glavnem kongresnem referatu in ki so bolj lokalnega pomena. Seveda pa so tudi te zahteve del celotnega programa jugoslovanskega trgovstva ter se bo za njih izvedbo borila tako Zveza ko tudi Centralno predstavništvo v Beogradu.

Nedeljsko poslovanje v trgovinskih obratovalnicah

Eksistenca podeželskega trgovstva v Sloveniji je odvisna v alpskih krajih od gozdnega delavstva, v vinorodnih krajih pa od vinogradnih delavcev in kmetov. Od zaslužka delavcev in kmetov, ki tvorijo 90% odjemalcev podeželskih trgovcev, zavisi obstanek našega malega trgovca, ki je prisiljen uravnati svoje poslovanje po potrebah svojih odjemalcev. Od delavca in kmeta, ki sta primorana delati ves teden za svoj obstanek, se ne more zahtevati, da bi pustila delo samo zato, da si nabavita življenjske potrebščine tudi do 20 km daleč, kar v alpskih krajih ni redek primer. Pri ureditvi delovnega časa v trgovinskih obratovalnicah se morajo upoštevati socialne razmere v posameznih krajih in delo v ekonomsko slabih trgovinah na deželi se mo-

200 odstotkov doklade zaradi nepravilnega in občutnega gospodarstva občine, katero že nemilo in občutno zadeva naš trgovski stan.

Odpirajo se podružnice in so baje vsi gg. učitelji pozvani po naredbi iz pisarne »vodstva«, da obiskujejo hiše po vaseh in s svojim delovanjem vpisujejo člane v zadruga, a kdor se ne vpiše, da je proti hrvaškemu gibanju.

Ti dokumentirani dokazi ugotavljajo neloyalno in za provincialno trgovino škodljivo delovanje, v mestu pa je podobno z nabavljalnimi in raznimi drugimi združenji.

To je zelo težko vprašanje za interese trgovskega stanu in se morajo zato takoj storiti potrebni koraki, da se napravi temu konec.

Hrvatski trgovci iz Čazma so predložili te predloge:

1. Da se iz uredbe o zaščiti kmetov izločijo vsi blagovni krediti zaradi težkega stanja malih in srednjih trgovcev-kmetov upnikov.

2. Da se zahteva zvišanje zaslužka, provizije pri monopolnih predmetih, ki bi ustrezala normalnemu zaslužku in da se pri prodaji kolkov, veleprodaji tobaka in soli izvzame dobiček iz obdačbe.

3. Da se veleprodaja tobaka oddaja v posameznih srezih samo trgovcem iz dotičnega sreza, ki morejo dokazati, da se bavijo s trgovino v istem srezu najmanj 5 let.

4. Da se izdajanje dovolitev za male trgovske obrate (nadrobne trgovine, kramarije) po 3. odst. § 19. obrtnega zakona popolnoma ustavi.

5. Da se ustavi vsako nadaljnje izdajanje dovolitev za krošnjarenje.

6. Da se izvede znižanje blagovne železniške in poštne tarife, ki ovirajo delo trgovin.

7. Da se pri sreskih in mestnih načelnih postavijo kot referenti strokovnjaki, ki bi ustrezali potrebni, da se reši gospodarsko vprašanje.

8. Da se glede davka in obdačevanja vodi najstrožja kontrola in da se po možnosti zaščitijo člani združenja.

9. Da se znova poskrbi za dovolitev veleprodaje soli v Čazmi.

10. Da se znova uvede veleprodaja tobaka, soli in vžgalic v vseh sreskih krajih in mestih.

11. Da se reši vprašanje zavarovanja trgovcev.

Beogradom ter med Madžarsko in Italijo in ki so prepotrebne iz gospodarskih, tujskoprometnih in tudi državnih prestižnih ozirov.

Prav tako se morajo dovršiti že započeta javna dela na cesti Ivanj-kovci—Negova v Ljutomerem srezu. V tem srezu so nujna še ta javna dela: cesta Ljutomer—Mala Nedelja, poprava petanjskega mostu, modernizacija ceste Gornja Radgona—Slatina Radenci ter ceste Noršinci—Lukavec—Loganovec k brodom na Muri. V Ljutomeru pa naj se sezida že davno obljubljeni zdravstveni dom.

Gledati je treba, da se v Beli Krajini zboljšajo prometne razmere. Promet med Slovenijo in Hrvati je zaradi pomanjkanja cest in mostov čez Kolpo skoro popolnoma prekinjen in usmerjen v obratno smer tam, kjer so tržišča preoddaljena.

Elektrifikacija Dolenjske naj se pospešeno nadaljuje. Eden izmed vzrokov, da se obrtna in industrijska delavnost ne more v Beli Krajini razviti, je posebno to, da v tem delu Slovenije še ni električne struje in električne pogonske sile.

Železnice

Ze projektirana železniška zveza Slovenije z morjem se mora napraviti, ker je ta zveza važna za vso Sloveijo, življenjskega pomena pa je posebno za Dolenjsko in Belo Krajino, ki je skoro popolnoma odrezana od večjih središč in nima možnosti za razvoj industrije ter rentabilno vnovčenje agrarnih, gozdnih in drugih proizvodov. Ne sme se pozabiti koristi, ki jih bo imel naš tujski promet, če se dogradi železnica Črnomelj—Vrbovsko. Upoštevati je treba, da je pred svetovno vojno segalo slovensko ozemlje do Jadranskega morja, po vojni je položaj Slovenije v tem pogledu bistveno poslabšan.

Potrebna je ponovna otvoritev železniške proge Dolnja Lendava—Rediez (Madžarska). Ta proga obstoji nad 40 let in se je ukinila ob priključitvi Prekmurja Jugoslaviji. Med Doljno Lendavo in Rediezem vozijo sedaj le vozovi in avtomobili, kar je pa seveda zamudno in združeno s težkočami. A promet je tu živahen, ker se prevažajo deželni pridelki in živina, zlasti pa se izvaja les iz naše države v Madžarsko. Prav tako bi bilo potrebno in je za naše obmejno trgovstvo silno važno, da se uredi obmejni blagovni promet med našo državo in Madžarsko na podoben način kot je urejen s sosodno Nemčijo.

Ze leta in leta zahtevamo in apeliramo, da se ozkotirna železnica Poljčane—Zreče preuredi v normalnotirno.

Dokler se to ne zgodi, se mora ukiniti določilo nove tarife za prevoz blaga, zvezek 1/B točka 25, sprovedne pristojbine, ki je vpletjala novo pristojbino za uporabo transporterjev za prevoz normalnotirnih vagonov na tej ozkotirni progi. Po tej novi določbi bo železniška uprava zaračunavala za prevoz normalnotirnih vagonov s transporterji pristojbino, ki je enaka pristojbini za prekladanje blaga na postaji Poljčane in ozkotirnih vagonov v normalnotirne in obratno, ki se računa po teži prevoženega blaga, tej teži pa se pritožuje še dvakratna težina normalnotirnega vagona in za to skupno težo uporablja tarifna stopnja. Radi tega znaša po novi tarifi pristojbina za vagon sena din 182.—, po stari tarifi je znašala din 70.—, za vagon krompirja sedaj 420.— din, prej din 150.—, za vagon koruze (a la rinfusa) sedaj 260.— din, prej din 100.—. Dostlej je za uporabo transporterja zaračunala prekladna pristojbina le na podlagi teže naloženega blaga. Trgovini in industriji, ki sta navezani na to ozkotirno železnico, so se s tem naložila nova neupravičena bremena, ker s pritrditvijo normalnotirnih vagonov na transporterje železniška uprava pač ni-

Javna dela v Sloveniji

Glede izpopolnitve cestnega omrežja v Sloveniji pričakujemo, da se bodo obljube ministra javnih del izpolnile, ki jih je dal na I. kongresu jugoslovanskega društva za ceste dne 5. t. m. G. minister je ob tej priliki izjavil, da se bodo z 2 in pol milijardama v naslednjih šestih letih napravile te ceste: direktna zveza Beograda z Zagrebom in Ljublja-

no; zveza Ljubljana—Logatec—italijanska meja; cesta Ljubljana—Sušak in naprej preko Splita in Kotora do albanske meje.

Ta program bi pa bilo treba še izpopolniti še v tem smislu, da se napravijo moderne sodobne ceste Maribor—Ptuj—Varaždin—Zagreb ter Čakovec—Ptuj—Slov. Bistrica, ki bi vzpostavile najkrajšo zvezo med Nemčijo skozi Maribor z

ma nobenih posebnih večjih stroškov. Ako se odlozna prekladalna pristojbina že ne more opustiti, naj se za uporabo transporterjev določi pavšalna pristojbina, ki naj znaša za normalnotirni vagon največ din 50.—

Prostor pred mariborskim tovarnim kolodvorom naj se tlakuje. Ob deževnem vremenu je tam do 20 cm visoko blata, ob suhem vremenu pa prav toliko prahu. Vse dosedanje prošnje, da se to odpravi, so bile zaman.

Isto velja tudi za prostor pred nakladalnim skladiščem v Ljubljani.

Potrebe Maribora in Ptujja

Mesto Maribor naj dobi podružnico Poštne hranilnice, Maribor s pristojnim okolišem ima 2.170 lastnikov čekovnega računa, torej neprimerno več kot druga mesta. Skopljje jih ima okoli 1.150, Podgorica okoli 150, Sušak 120, pa vendar imajo že svoje lastne podružnice Poštne hranilnice.

Pomanjkanje poštnega osobia v Sloveniji

Zlasti po l. 1929., ko se je poštna uprava centralizirala, so se začele poštne razmere v Sloveniji stalno slabšati. Vsi osebni in materialni krediti so se centralizirali, kar pomeni, da so se ti krediti v nekaterih pokrajinah porabili v večji meri, v drugih v manjši. Slovenija je seveda med prikrajšanimi. To velja posebno za osebne kredite. Statistično je dokazano, da se število poštnega oslobodstva v Sloveniji že sedem let zmanjšuje, njegovi posli pa se večajo, ker se večja promet.

V isti meri kot pri nas to število pada, raste v območjih drugih poštne direkcij.

Tako je bilo število poštne oslobodstva v:

	1932	1938	+ ali -
ministrstvu	258	280	+ 22
direkcija			
Beograd	1586	1675	+ 89
Zagreb	2218	2232	+ 14
Ljubljana	1638	1540	- 98
Novi Sad	1467	1467	- -
Sarajevo	1535	1614	+ 79
Skoplje	1419	1409	- 10
Split	967	993	+ 26

K tem številkam ni potreben noben komentar. Upoštevati je treba, da je bila Slovenija prikrajšana že prej, ko so se državne pošte spremenile v pogodbene.

Dokaz, da so posli pošt v Sloveniji med tem časom zelo narasli, so dohodki poštne uprave. Od dohodkov vse poštne uprave je odpadlo na Slovenijo leta 1927./28. 6%, leta 1936./37. pa 28%, torej dosegajo danes nad ¼ vseh dohodkov.

Zaradi takih razmer trpe škodo predvsem gospodarski ljudje, ker se pošta pozno dostavlja, osebje pa nima dopoldanskega odmora, nima dopustov in dela zlasti dostavljajo osebje ves dan, da dostavi jutranjo pošto. To zapostavljanje se mora nehati!

Zveza trgovskih združenj prejema iz gospodarskih krogov, kakor tudi s strani tujcev, ki prihajajo v naša zdravilišča in letovišča, stalne pritožbe o skrajno slabih telefonskih razmerah, posebno v letoviških in industrijskih krajih. To velja predvsem za vso Gorenjsko, nič manj pa tudi za Ljubljano, Celje in Savinjsko dolino. Interesenti morajo čakati na telefonsko zvezo s kraji izven dravske banovine, zlasti z Zagrebom in Beogradom tudi po en do dva dni. Celo na pogovore, ki so prijateljni kot nujni in za katere se plača dvakratna pristojbina, je treba čakati po več ur.

Telefonsko omrežje v Sloveniji je silno pomanjkljivo. Zaradi tega trpe poštne uslužbenci in upravičeno zabavljajo gospodarstveniki, tuji in drugi interesenti. V interesu vsega našega gospodarstva in tujskega prometa ter s tem tudi v interesu državne blagajne je, da se dovolijo potrebni krediti za

Številne, a zelo utemeljene so potrebe Ptujja. Tako je nujno potrebna napeljava vodovoda in kanalizacije, preložitev telefonskega kabla, sezidava justičnega in poštne poslopja ter novega mostu čez Dravo. Sodišče se nahaja sedaj v dveh med seboj oddaljenih stavbah, kar otežuje poslovanje. Pošta je nameščena v tujem poslopju ter mora poštna uprava plačevati znatno najemnino. Za postavitve novega mostu so pripravljene že vsi načrti, treba je najti potreben kredit in z delom pričeti. Znatno deževje v prejšnjem mesecu je žal zopet z ogromnimi poplavam Mure pokazalo, kako nujna je regulacija te reke in kako velikansko škodo trpi vse prebivalstvo daleč na okrog radi počasnega izvajanja regulacijskih del.

Regulacija Pesnice in Drave, ki ob vsakem večjem deževju odnašati široke plasti rodovitne zemlje in poplavljata na tisoče ha polja in travnikov, je prav tako nujno potrebna.

zboljšanje vseh telefonskih naprav in telefonske službe v naši banovini.

Instaliranje avtomatske telefonske centrale v Celju

Z žalostjo moramo ugotoviti, da se je pri določanju programa za izvedbo najnujnejših telefonskih naprav prezrlo baš mesto Celje in to kljub že ponovno izjavljenim obljubam, da dobi Celje moderno avtomatsko telefonsko centralo. Če je potrebna avtomatska telefonska centrala iz gospodarsko in tujskoprometnih razlogov v Splitu, Dubrovniku, Trebinju, Slatini in drugod, potem veljajo isti razlogi v še veliko večji meri za Celje. Sedanje telefonske naprave v Celju so nevarne. Telefonski vodi, centrala in aparati so zelo zastareli in dan za dnem prihajajo o tem pritožbe.

Celje je ne le naravno geografsko središče Slovenije in vozlišče vsega telefonskega prometa, temveč je tudi sedež velikih industrijskih in trgovinskih obratov, ki sami dajejo poštni upravi ogrom-

ne dohodke. Poleg tega je Celje središče svetovno znanih kopališč in zdravilišč Rogaška Slatina, Dobrna, Laško, Rimske Toplice in Topolšica. V bližnji Savinjski dolini pa je glavni sedež hmeljarstva v državi in je v hmeljski sezoni tu mednarodni telefonski promet zelo reven.

Nujna je zato potreba, da se nabavi za Celje avtomatska telefonska centrala ter obnove zastarele in neuporabne telefonske naprave, če nečemo, da bi industrija, trgovina, hmeljarstvo in tujski promet v teh krajih popolnoma usahnilo.

Telefonski kabel Sevnica—Postojna

Pri polaganju telefonskega kabla od severne drž. meje Maribor—Beograd se mora ta kabel podaljšati tudi na sektorju Sevnica—Ljubljana—Postojna, kar bo združeno s sorazmerno majhnimi stroški, bo pa v veliki meri koristilo vsemu ozemlju bivše Kranjske. Le na ta način bomo onemogočili primere, ko je Ljubljana ob snežnih zametih po 4—7 dni popolnoma odrezana od Zagreba in Beograda.

Uvedba C — službe pri večjih poštah

V gospodarskih in izvoznih središčih Ljutomer, Gornja Radgona, Škofja Loka in dr. se mora uvesti celodnevna poštna služba, ker imajo interesenti sicer premalo časa za telefonske pogovore in oddajo denarnih pošiljk.

Za gospodarstvo Notranjske, posebno za lesne izvoznike je važna direktna telefonska zveza Stari trg—Prezid. Sedanja zveza preko Loškega potoka je zelo neprikladna in zamudna, ker gravitira ves trgovski promet in izvoz na Rakek.

Neredno dostavljanje tu- in inozemskih časopisov

Posebno iz naših letovišč in zdravilišč prihajajo pritožbe, da pogosto izostajajo zavoji časopisov ali da zlasti na Bled dosežejo z zamudo celega dne in jih trgovci seveda ne morejo več prodati, pri gostih pa se s tem vzbujajo nejevolja.

Reorganizacija nabave in prodaje soli

To vprašanje sicer ni specifično vprašanje samo naše Zveze, toda pritožbe proti sedanjemu načinu dobave, vrstami soli in kakovosti so menda najpogostejše in najbolj upravičene z našega območja.

Naše zahteve so:

1. Sedanja oddaja soli v zakup po banovinah naj se ukine in naj bo vsakemu trgovcu grosistu omogočeno, da si nabavi sol direktno iz katerega koli skladišča monopolne uprave.

2. Skladišča naj upravljajo organi finančne kontrole in naročila naj se izvršujejo po vrstnem redu njih prispelosti.

3. Solne knjižice za detajlista naj se odpravijo.

4. Trgovcu detajlistu naj se omogoči pri prodaji soli običajni trgovski dobiček.

5. Konsument mora dobiti ono vrsto soli, ki jo zahteva in ta sol mora biti čista ter v higienskem in zdravstvenem oziru neoporečna, kar se doslej zlasti o soli, ki se dobavlja v Slovenijo ne more trditi.

Prodaja modre galice

Zadruge, Gospodarska zveza in občine imajo dejansko danes monopol za prodajo modre galice. Prodajajo jo torej podjetja in institucije, ki ne plačujejo nobenih davkov in uživajo še druge najrazličnejše ugodnosti in privilegije. Razumljivo je, da trgovec, ki mora plačevati visoke davke, prevoznino, takse in drugo, ne more nuditi galice po isti ceni kot zadruge in občine. Tako je trgovec v vinorodnih krajih često prisil-

jen, da prodaja galico zaradi neljalne konkurence zadrug, občin itd. s sramotno nizkim zaslužkom po 2 pari od kg. Davčna uprava ga pa poleg tega obdači, in sicer ne na podlagi njegovega zaslužka, temveč le na podlagi doseženega prometa, kar je čisto neupravičeno. Tudi v tem pogledu je potrebno, da pristojno ministrstvo nekaj ukrene.

Tihotapstvo blaga po izletnikih

V zadnjih mesecih prihajajo iz vrst trgovstva z modrim blagom, čevlji in posebno z dežniki pritožbe, da ni nobene kupčije več odkar so se tako zelo razvila ob nedeljah in praznikih potovanja po železnici in z avtobusi v Nemčijo ter še prav posebno v Italijo. Izletniki kupujejo na teh izletih blago v inozemstvu ter se dobro založeni vračajo domov. Pri tem se velika večina takega blaga ob prehodu čez državno mejo skriva v vtihotapi.

Na te pojave smo že ponovno opozorili naša oblastva, kjer smo tudi zvedeli, da je glavni vzrok tihotapstva predvsem pomanjkanje carinskega osebja. Apeliramo tudi s tega mesta na g. ministra za finance, da v interesu trgovcev davkoplačevalcev, kakor tudi v interesu državne blagajne ukrene, da bodo imele obmejne carnice dovolj osebja, posebno v izletni sezoni od meseca aprila do konca septembra.

Širite »Trgovski list«!

Bolgarsko slovo od Ljubljane

Zbogom bela Ljubljana!

Ob odhodu iz Ljubljane so nam izročili Bolgari naslednje pismo, s katerim se poslavljajo od Ljubljane in ki ga je napisal v imenu vseh glavni organizator (izl. tajnik) Splošne zveze bolgarskih trgovcev Milen St. Petkov, čigar sliko tudi tu objavljamo.

Teško nam je, dragi bratje in sestre Slovenci, da Vam moramo reči zbogom, a kljub temu Vam rečemo, ker vemo, da bi se morali prej ali slej razstati.

Ob prihodu v Ljubljano smo mislili, da se bomo sestali le s prijateljsko čutečim narodom, a sedaj, ko odhajamo, se prav dobro zavedamo, da nam niste bili samo prijatelji temveč pravi rodni bratje, ki Vas zapuščamo s težkim srcem.

Gostoljubnost, ki smo jo uživali pri prebivalstvu Ljubljane, je fundamentalna podlaga za veliko slovensko delo.

Sestrinske in bratske odnošaje, ki so se ustvarili med 70 bolgarskimi trgovci in Ljubljanci, bomo ohranili vedno v spominu ter jih skrite v svoja srca ponesli v daljno domovino, kjer se bodo ponovno zbudili in vžgali iskre za plamen zblizanja.

Verjemite nam bratje in sestre, ki v tem trenutku spremljate 70 duš bolgarskih trgovcev kot dobre prijatelje, da boste s tem po našem prihodu v domovino pridobili tisoč in tisoč borcev za to, kar vsi želimo.

Bolgari znajo ceniti prijateljstvo in kakor sonce, ki ogreva in razširja svoje tople žarke po širnih poljanah, prav tako bodo oni razširjali povsod ideje

Besede g. Jelačina, predsednika trg. industrijske zbornice, ki smo jih slišali za časa našega bivanja v Ljubljani, so izraz vse Slovenije in želja, da ostanemo bratje, da bomo složni in da delamo za veliko delo.

Govor predsednika Vidmarja na kongresu jasno priča o slovensko čuteči duši in večnem koprnenju, da bi se enkrat uresničile ideje.

Trajna skrb g. Stanka Florjančiča za bolgarske goste, da bodo pravočasno postreženi, simbolizira slovensko gostoljubnost.

Izkazovana pozornost mnogih naših dobrih prijateljev bolgarskim trgovcem-gostom je dokaz, da je slovenska ljubezen za svoje brate brezmejnja in da ne more biti nikakih zaprek, ki bi mogle zamračiti te odnošaje.

To, bratje in sestre Ljubljanci, kar ste storili za nas, zadostuje za to, da ste si nas pridobili in vedite, da so naša srca vaša.

Zbogom bela Ljubljana, zbogom bratje in sestre iz Ljubljane, mi vas zapuščamo z žalostjo, toda vedite, da hkrati odnašamo s seboj vašega duha za delo, da ga spojimo z duhom Bolgarov in vseh dobrih prijateljev Slovanov za do-zidavo velikega spomenika.

Zbogom in na svidenje!

Milen St. Petkov,

glavni organizator Splošne zveze bolg. trgovcev.

Kongresni izletniki v mariborski okolici

Na severni meji — Ogled industrijskih podjetij

Po končanem trgovskem kongresu so, kakor smo že poročali, udeleženci, zlasti iz oddaljenih krajev, napravili v skupinah ali pa tudi posamezno izlete in ekskurzije v razne kraje Slovenije.

V ponedeljek opoldne je prispeła skupina 37 članov trgovske omladine iz Skoplja v Maribor. Na potu jih je spremljal en član kongresnega odbora. Gostje so bili v Mariboru od tukajšnjih trgovcev prijazno sprejeti. Tekom popoldneva so si ogledali tekstilno tovarno Hutter in drug, tovarno usnja Freund in tvornico mila »Zlatorog«. Nekaj izletnikov se je peljalo v Falo, kjer so si ogledali veliko elektrarno. Ostali udeleženci izleta so se v spremstvu mariborskih tovarišev peljali na Mariborski otok, kjer se niso mogli nadeviti krasnemu koščku zemlje sredi Drave. Po malici so se vrnili v mesto.

Po skupni večerji v hotelu »Orel« je bil prijateljski večer, katerega se je udeležilo tudi zelo mnogo mariborskih trgovcev in drugih zastopnikov gospodarskega življenja. Sodeloval je tudi trgovski pevski odsek. Izletnikom je bivanje v Mariboru in okolici tako zelo ugajalo, da se jih je jedva petorica vrnila zvečer v Zagreb, ostali pa so se odločili, da ostanejo v obdravskem mestu še en dan in si temeljito ogledajo njegove znamenitosti. Gostje so prenočili v hotelu »Mariborski dvor«.

V torek dopoldne se je izpolnila njihova največja želja, videti

novi nemško mejo. V spremstvu trgovca Jakoba Laha in tajnika Združenja trgovcev za mesto Maribor Frana Skase so se gosje odpeljali z mestnim avtobusom v Št. Ilj, kjer jih je ob meji pristrčno pozdravil vodja tamošnje ekspoziture »Putnika« Ivan Roglič. Izletniki so bili sami mladi fantje, večinoma sinovi uglednih skopljanskih trgovcev. Njihov vodja je bil visoko naobraženi trgovec Vojin Varošič. Da izpolni željo gostov, je g. Roglič naprosil vodjo nemškega carinskega oddelka, da bi mladim fantom dovolil prestopiti državno mejo, kar je uslužni Bavarec radevolje storil. Gostje so šli nekaj sto metrov v Avstrijo, nakar so se zadovoljni vrnili v Št. Ilj in potem nazaj v Maribor.

Mladi trgovci so posetili potem Splošno stavbno družbo na Teznu, kjer jih je ravnatelj Babič ljubeznivo sprejel in jim razkazal vse naprave. Potem so si ogledali sedmjo tekstilno tvornico »Teksta«, kjer je vsak dobil majhno spominsko darilce.

Po kosilu v hotelu »Mariborski dvor« so se izletniki v spremstvu tajnika Skase in veletrgovca Lenarda odpeljali v Falo in si ogledali naprave elektrarne, ki jim jih je razkazal inž. Rus. Po povratku v mesto so si gostje ogledali še nekatere znamenitosti in se z večernim vlakom odpeljali v Zagreb in potem v Split, kjer ostanejo nekaj dni.

Na mlade izletnike je napravil Maribor s svojo okolico najboljši

vtis. Izjavili so, da so se na vsem potovanju po Jugoslaviji najbolj počutili pri nas in da bodo z veseljem porabili prvo priliko in se vrnili v Maribor, kamor jih vežejo tudi razni poslovni stiki. Kongres je tudi pri teh mladih trgov-

cih popolnoma dosegel svoj namen. Na zborovanjih so se dodobra seznanili s sedanjim gospodarskim položajem v državi in z razmerami, v katerih živi danes naše trgovstvo, na izletu pa so si ogledali lep kos države in zlasti

Slovenije in občudovali naravne krasote naše ožje domovine. Poleg strokovno poučnega cilja je III. vsedrjavni trgovski kongres izpolnil tudi nalogo tujskega prometa.

A. B.

Zahvala kongresnega odbora

Po sijajno uspelem III. kongresu trgovstva Jugoslavije v Ljubljani si šteje kongresni odbor v svojo prijeto dolžnost, da se z vso iskrenostjo zahvali vsem in vsakomur, ki so omogočili, da je bil kongres tako dobro organiziran, da je bil ves njegov potek ena sama manifestacija solidarnosti trgovstva in vseh gospodarskih stanov ter da je minul brez slehernega incidenta, le z dobrimi odmevi.

Posebno pa se zahvaljuje kongresni odbor Centralnemu predstavništvu, da je sklicalo vsedrjavni kongres v Ljubljano.

Najodličnejša zahvala kongresnega odbora gre številni delegaciji bolgarskega trgovstva pod vodstvom ministra Veleva. Z navzočnostjo bolgarskega trgovstva se je pomen kongresa bistveno dvignil, hkrati pa se krepko utrdi od vseh nas tako zaželeni pakt večnega prijateljstva med Bolgarijo in Jugoslavijo. Zlasti pa se zahvaljuje bolgarski delegaciji za njeno aktivno sodelovanje na kongresu in še posebej za referat gen. tajnika dr. Šipkovskemu, ki je s svojim referatom pokazal pot k praktičnemu sodelovanju obeh narodov. Bratje Bolgari: iskrena hvala Vam!

Iskreno pa se zahvaljuje tudi kr. vladi za njeno pozornost ter še posebej ministru za trgovino in industrijo dr. Vrbaniću za njegovo osebno udeležbo na kongresu in za njegovo zagotovilo, da se bodo zahteve kongresa upoštevale.

Kongresni odbor se globoko zaveda, da ne bi bil zunanji potek kongresa tako odlični, če ne bi vse oblasti v Sloveniji v vsakem pogledu pomagale kongresnemu odboru. Zato izreka kongresni odbor predvsem svojo topla zahvalo banu dravske banovine dr. Natlačenu za njegovo veliko naklonjenost in za njegove lepe pozdravne besede na kongresu.

Posebno veliko pomoč pa nam je izkazala mestna občina Ljubljanska, ki se je v vsakem pogledu potrudila, da je bilo kongresnim udeležencem v Ljubljani res prijetno in da jim je ostala slovenska prestolnica v nepozabnem spominu. Prav tako iskreno se zahvaljuje kongresni odbor tudi za pomoč, ki jo je prejel sam od mestne občine. Bodi še posebej izrečena globoka zahvala predsedniku občine dr. Juru Adlešiču, podpredsedniku dr. Vladimirju Ravniharju in načelniku finančne odbora prof. Dermastiji. Naša topla zahvala pa gre za ljubeznivo pomoč tudi viš. mestn. svetniku dr. A. Brileju in direktorju Sibeniku, ravnateljem: elektrarne inž. Šoneu, plinarne inž. Bartlu in tramvaja inž. Zenku.

Znatno pomoč nam je izkazala tudi Zbornica za TOI, kateri bodi izrečena topla zahvala kongresnega odbora.

Veliko zahvalo smo tudi dolžni Jugoslovansko-bolgarski ligi, ki nam je zlasti pri sprejemu bolgarskih gostov prav znatno pomagala.

Iskreno se zahvaljuje kongresni odbor tudi našim listom in novinarjem, ki so topla propagirali naš kongres, o kongresu samem pa tudi obširno poročali.

Kongres jugoslovanskega trgovstva v Ljubljani ne bi dosegel tega uspeha, če ne bi užival tudi tako velike podpore javnosti. Ne noremo se imenoma tu zahvaliti sem, ki so priskočili na pomoč

kongresnemu odboru, temveč le kolektivno.

Predvsem se zahvalujemo vsem, ki so brezplačno odstopili prenočišča za brate Bolgare, zahvalujemo se tudi vsem onim, ki so se odzvali pozivu stanovanjskega odseka in pripravili prenočišča. Prosimó jih oproščena, če niso bila vsa prenočišča tudi oddana in če so imeli po nepotrebnem delo.

Prav tako toplo se zahvaljuje vsem onim, ki so dali za sprejem gostov na razpolago svoje avtomobile.

Se prav posebno zahvalo pa smo dolžni številnim industrijskim in trgovskim podjetjem dravske in savske banovine, ki so omogočila financiranje kongresa. Pokazali so, da pravilno razumevajo solidarnost gospodarskih stanov. Trgovstvo jim je za ta dokaz solidarnosti prav posebno hvaležno.

Zahvaliti se moramo nadalje Klubu trgovskih akademikov za pomoč pri sprejemanju gostov ter pri ekskurzijah in izletih.

Naša zahvala pa velja tudi načelniku železniške postaje gospodu Škofu, ki je šel v vsakem pogledu kongresnemu odboru najljubezniveje na roko.

Ne nazadnje pa se moramo s prav posebnim priznanjem zahva-

liti za vso veliko podporo upravi veleseljma ter zlasti ravnatelju dr. Milanu Dularju, ki je bil eden naših najboljših sodelavcev. Med temi gre tudi naša iskrena zahvala tajniku Zbornice za TOI doktorju Ivanu Plessu.

Končno pa se moramo zahvaliti še vsem referentom za njih izčrpne in krepko utemeljene referate. Prav tako pa se zahvaljuje vsem delegatom trgovskih združenj iz vse države, ki so v tako lepem številu prihiteli na kongres ter manifestirali za naše zahteve. Enako toplo se zahvalujemo tudi vsem drugim, ki so počastili s svojim obiskom naš kongres.

Navsezadnje pa smatra kongresni odbor za svojo dolžnost, da se prav posebno zahvali vsem načelnikom in članom kongresnih odsekov, ki so delali v resnici z izredno požrtvovalnostjo in vestnostjo in katerih zasluga je, da se je kongres tako zelo posrečil.

Vsem, ki so pripomogli k velikemu uspehu III. kongresa trgovcev kraljevine Jugoslavije v Ljubljani, najiskrenejša zahvala.

V Ljubljani, dne 17. junija 1938.

Za kongresni odbor:

Predsednik Stane Vidmar.

Kongresne prireditve

Kljub vsej obsežnosti II. kongresne številke nam je vendar nemogoče opisati vse kongresne prireditve tako, kakor bi zaslužile. Svoje poročilo moramo zaradi pomanjkanja prostora omejiti na minimum in samo registrirati vse glavne prireditve.

S prihodom Bolgarov in trgovcev iz Srbije ter Hrvatske se je dejansko začel kongres. Sprejem na kolodvoru se je namah in spontano spremenil v veliko manifestacijo bolgarsko-jugoslovanskega bratstva. Po sprejemu so se vsi bolgarski gostje odpeljali v zasebnih avtomobilih v določena prenočišča.

Popoldne so si ogledali mesto ter je ljubljanska občina poskrbela za vzorno vodstvo po mestu.

Zvečer je bil slavnostni koncert Akademskega pevskega zbora v veliki dvorani »Uniona«. Koncert je napravil na vse goste močan vtis. Zvečer je bil na vrtu Zvezde pozdravni večer. Vrsto napitnic je otvoril predsednik Vidmar, v imenu Bolgarov tajnik Petkov, predsednik Savić in drugi.

V soboto je bil ves dan kongres, ki je trajal do pol osmih zvečer. Takrat je končal svoje delo tudi odbor za resolucije.

Zvečer je priredilo Združenje trgovcev v Ljubljani v hotelu Bellevue na čast bolgarskih in drugih odličnih gostov pozdravni večer. Goste je pozdravil s tehtno preudarjenim govorom domačin

podpredsednik Roman Golob. Za njim so govorili minister Velev, predsednik Savić in drugi. Večer je potekel zelo animirano, za kar gre tudi zasluga izvrstnemu kvintetu Petrovičev ter godbi Sloga. Slavnostno zborovanje v nedeljo je napolnilo veliko dvorano hotela Union do zadnjega kotička.

Opoldne je priredil predsednik Zveze trg. združenj za vse najodličnejše goste in za zastopnike oblasti banket v Unionu. Izrečene so bile številne zdravice, ki so znova potrdile, kako močna je solidarnost jugoslovanskega trgovstva in kako iskrena je želja vseh, da se bolgarsko-jugoslovansko prijateljstvo čim bolj poglobi.

Zvečer je bila slavnostna predstava na čast udeležencev kongresa v operi. Foersterjeva opera »Gorenjski slavček« je napravila na goste odlični vtis.

V ponedeljek je bil dan ekskurzij in izletov. Velika večina kongresnih udeležencev se je odločila za Bled in Bohinj. Povsod so bili izletniki sijajno postreženi, da zasluži potovalni odsek vse priznanje. Zvečer je bila v Parkhotelu družabna prireditve, ki je krasno uspela, da je bilo gostom slovo od Slovenije težko.

Kongresni dnevi so bili s tem zaključeni in s ponosom moremo ugotoviti, da so tudi to pot dokazali ljubljanski trgovci svoj smisel za organizacijo. Težko nalogo organizacije kongresa so izvedli sijajno.

Nekaj kongresnih odmevov

»Po kongresu trgovcev« piše zagrebški »Jugoslovanski Lloyd« od 14. junija v uvodnem članku s podnaslovom: Neuspeh političnih diktatov, da se razbije solidarnost gospodarskih vrst v Jugoslaviji. — Članek je datiran v Zagrebu dne 13. t. m. in beleži na začetku veliko soudeležbo Bolgarov na kongresu. Dalje pravi:

»Ljubljanska Zveza trgovskih združenj s svojim agilnim predsednikom g. S. Vidmarjem je priredila bolgarskim in jugoslovanskim trgovcem res prisrčen sprejem in udobno bivanje, ki se danes zaključuje z ogledom vseh večjih slovenskih industrij.

Sam kongres trgovcev je potekel v slogi in izrazih ene misli,

volje in zahtev. Govori predsednika Centralnega predstavništva zvez trg. združenj g. Nedeljka Savića, predsednika ljubljanske zveze g. Vidmarja, pa referati posameznih zvez in razprave o njih so bili na dostojni višini, katera kaže ne le pripravo, marveč tudi zavest o nalogah in pravicah, ki jih imajo naši trgovci v ekonomskem, političnem, kulturnem in socialnem življenju našega naroda in države. A najbolj značilno je bilo to, da se ni med številnimi trgovci iz vseh krajev države niti za hip pojavila bodisi kakšna pokrajinska ali politična razdvojenost. Tudi ko so se v debatah že morala dotakniti tudi politična vprašanja, je bilo to storjeno širokogrudno in z višjega nacionalnega zrelisča. Prav to zrelisče dela čast vodstvu trgovskega kongresa, kar so zlasti dobro opazili in priznali bolgarski gostje, ki so kot objektivni opazovalci vsemu pazno sledili in se o vsem nadrobno poučili ter nato iskreno izrekli svojo sodbo.

Posebno pa je prišlo to višje zrelisče voditeljev kongresa do izraza potem, ko so se prebrala pisma Zveze trg. združenj iz Zagreba in Splita, s katerimi so sporočile, da se kljub svoji volji ne morejo udeležiti kongresa, ker so jim to onemogočili gotovi politični faktorji, čeprav so bile te zveze sklenile v zakonitih forumih, da pojdejo na kongres in so v ta namen pripravile tudi domenjena poročila. Potemtakem se zagrebška in splitska zveza solidarizirajo s svojimi stanovskimi tovariši, ki so prisostvovali kongresu, a zaradi izjemnih političnih razmer na območju teh zvez so se samo pod silo teh izjemnih razmer pokorili diktatu političnega vodstva. Nasprotno se pa osješka zveza ni ozirala na kakršne koli politične zahteve ter je z več kot devetdesetimi delegati, med katerimi je večina Hrvatov, sodelovala na kongresu.

Vodstvo kongresa, posebno pa zaslužni predsednik Centralnega predstavništva g. Nedeljko Savić so sprejeli s popolnim razumevanjem to sporočilo svojih hrvatskih kolegov. G. Savić je samo iskreno in odkrito izjavil, da bi se v bodoče moral omejiti ali onemogočiti tak škodljiv vpliv politike in politikov — pa najsi pride s katere koli strani — ker takšen vpliv škoduje pravilnemu in svobodnemu razvoju stanovskih in gospodarskih odnosov v državi. Obžaloval je nadalje, ker se more pri nas še vedno dogajati, da se državljanom, v tem primeru trgovcem, prisilno odvzemajo osnovne državljanske pravice svobodnega gibanja in skrbi za popolnoma svoje stanovske interese. Na ta način se je prešlo preko »političnega« incidenta, čeprav se je moglo o tem veliko več govoriti.

Nadrobno poročilo iz Ljubljane 12. junija objavlja isti list kot drugi članek. Naslov tega članka je: Kongres trgovcev kraljevine Jugoslavije, podnaslov: Velika manifestacija stanovske zavednosti in solidarnosti — Resolucija kongresa. V njem objavlja, razen podatkov o poteku kongresa, besedilo vseh znanih 12 točk, ki so bile predložene kot glavne zahteve kraljevski vladi dne 27. maja letos v Beogradu, dalje vsebino referatov, govornikov Vrbanića in resolucije, ki so bile sprejete ob zaključku kongresa.

»Jutarnji list«

je posvečal kongresu trgovcev redna poročila iz Ljubljane in že 11. junija zabeležil prihod gostov s posebno notico o sprejemu »delegacije 80 bolgarskih trgovcev pod vodstvom predsednika centralne Zveze trgovcev iz Sofije, Veleva. Ta zveza ima 75.000 članov. Z njimi so dospeli predstavniki Saveza trg. združenja iz Beograda in drugih vzhodnih delov države. Na ljubljanskem kolodvoru so jih sprejeli številni ljubljanski trgovci. V imenu ljubljanske zveze jih

je pozdravil predsednik Vidmar, nakar je godba intonirala bolgarsko himno. V imenu občine je govoril nato podpredsednik dr. Ravnihar, v imenu trg. zbornice Jelatin, bolgarske lige Pustoslemšek, bolgarskih dijakov Atanasov, katerim se je vsem zahvalil predsednik Velev. Na koncu je še govoril Ned. Savić, predsednik centralnega predsedništva zvez trg. združenj. Kongres trgovcev se prične jutri.

Drugi dan poročila pod velikim napisom »Državni kongres trgovcev v Ljubljani« o otvoritvi sledeče: »Ljubljana 11. junija. Danes dop. ob 9. se je pričel v veliki dvorani Tabora tretji državni kongres, na katerem sodeluje nad 300 delegatov. Sodelujejo tudi bolgarski trgovci. Glavni referat je predal predsednik centr. predstavništva N. Savić, ki je izjavil, da je 29. maja letos imel dveurno konferenco s predsednikom vlade, z ministroma za finance in trgovino ter da je z njimi obravnaval vsa aktualna vprašanja trgovskega stanu.«

O zaključku kongresa poročila v notici 14. maja in omenja izlete, katerih se udeležijo večina gostov, a največja skupina da obišče Kranj in si ogleda tekstilne tovarne. Pod kongresnim naslovom piše tudi o uspehu 18. ljubljanskega veleselja in naznanja priprave za postavitev velike sejmске dvorane za 5000 oseb.

Beograjska »Politika«

od srede 15. junija je objavila štiristolpno poročilo, ki nosi nadpis: Bolgarski in jugoslovanski trgovci v Ljubljani so se izjavili za carinsko unijo. Dopisnik M. Milanović iz Ljubljane podčrtava v podnaslovu tudi zahteve trgovcev za resnično nacionalno trgovino.

Že v uvodu naglašuje uspeh kongresa. »Tretji trg. kongres v Ljubljani je zbral trgovce in gospodarstvenike iz vseh krajev naše države. Prvikrat v zgodovini vzajemnih odnošajev z Bolgarsko je uradno sodelovala na kongresu številna bolgarska delegacija...« K abstinenici hrvatskih organizacij navaja važne izjave predsedništva prizadetih zvez, ki so naglasile, da popolnoma vztrajajo na sklepih izpred kongresa, in pripominja, da so se kljub odpovedi mnogih trgovci iz teh banovin udeležili kongresa.

Nato opisuje potek kongresa, vse seje in pozdravne govore, navajajoč posamezne načelne izjave predstavnikov oblasti in korporacij (posebno predsednike Jelatina, Praprotnika in Krotke), ki so želeli vsi kongresu čim večji uspeh. Posebno pozornost posveča zastopnikom trgovcev iz Jugoslavije in Bolgarije in manifestaciji njihove skupnosti. V posnetku objavlja glavni referat predsednika S. Vidmarja, govor predsednika Centr. predstavništva N. Savića ter pozdravni govor ministra dr. Vrbanića. Minister je presrečno pozdravil svoje znance Bolgare in delo za bratske odnošaje obeh držav. Najvažnejše ministrove izjave glede trgovskih zahtev so podane v članku skoraj celotno. V zahvali za ministrov govor, ki mu jo je izrekel v imenu kongresa predsednik Vidmar, beleži poročilo stališče trgovcev nasproti narodnemu predstavništvu, to je izjavo, da bodo gospodarski ljudje ob prvi priložnosti stopili iz svoje rezerve in se otresli starega mišljenja, da se trgovci in gospodarstvenik ne smeja uveljavljati v javnem življenju.

V istem članku objavlja »Politika« besedilo resolucije. »S frenetičnim aplavzom je dvorana enoglasno sprejela resolucijo, vzklikajoč posebno važni točki resolucije glede gospodarskega sodelovanja z Bolgari.«

Poseben dopis poročila še o velikih izletih, prirejenih v vse smeri Slovenije, največji na Bled in v Bohinj, druga skupina v Kranj in na Jesenice, tretja na Štajersko.

Politične vesti

Nedeljske občinske volitve na Češkoslovaškem so potekle v popolnem redu in miru. V nemških občinah je zelo napredovala nemška sudska stranka, ki je dosegla 91 odstotkov vseh glasov. Najbolj so nazadovali v nemških občinah komunisti, za njimi pa nemški socialni demokrati. Vse druge nemške stranke pa so se že prej priključile sudske stranki.

Precej močno pa so napredovale v nemških občinah češke stranke, ki so si priborile celo v Libercih en mandat. Prav tako pa so napredovale češke stranke tudi v drugih večjih nemških občinah.

V čeških občinah so napredovali agrarci, narodni socialisti, socialni demokrati, Šramekova ljudska stranka ter komunisti. Nazadovali pa narodni demokrati, vse ekstremno nacionalistične stranke (fašistične) ter tudi obrtna stranka. Kadar je politična napetost na visku, ni čas za stanovske stranke.

Pogajanja med češkoslovaško vlado in zastopniki nemške sudske stranke so se pričela. Podlaga pogajanj ni le statut češkoslovaške vlade, temveč tudi zahteve sudske stranke. Iz Pariza in Londona ne manjka nasvetov, da se ustreže sudske stranki.

Vodstvo sudske nemške stranke je izjavilo, da je med drugim zahtevalo demobilizacijo vseh rezervistov, ki so bili mobilizirani ob izbruhu češkoslovaško-nemške napetosti. Stranka je postavila to zahtevo kot pogoj svojih nadaljnjih pogajanj s praško vlado. Poleg tega bo zahtevala stranka odškodnino za škodo, ki jo je imelo nemško prebivalstvo zaradi mobilizacije vojske.

Poluradna poljska dopisna agencija »Iskra« je objavila značilen komentar k spomenici, ki so jo predložili Poljaki nemškemu notranjemu ministru Fricku, ker se kratio pravice poljske manjšine v Nemčiji.

Ameriški veleposlanik v Londonu je odšel v Washington, da poroča predsedniku Rooseveltu o najvažnejših političnih in gospodarskih vprašanjih. Zlasti pa bo poročal: o Chamberlainovi politiki sporazuma z Italijo, o angleško-ameriški trgovinski pogodbi, o vprašanju nakupa orožja v Združenih državah Sev. Amerike, o finančnem položaju Francije in o trojnem valutnem sporazumu, o španskem vprašanju in njegovih posledicah za evropsko politiko, o položaju v Češkoslovaški ter o posredovanju Velike Britanije, o položaju na Daljnem vzhodu v zvezi z vprašanjem mednarodnega posojila Kitajski. Poročilo veleposlanika bo najbrže odločilno za nadaljnjo smer ameriške zunanje politike.

Francoska vlada je sklenila, da bo znatno povečala stalno vojsko. V vojaško službo bo poklicanih 4000 rezervnih oficirjev. Stalna vojska bo štela v bodoče nad 1 milijon mož.

Francoska vlada je po dolgem prizadevanju dosegla od portugalske vlade dovoljenje, da sme imeti na Azorskih otokih oporišče za svoje čezatlantske pošte.

Čete generala Franca so vkorakale v mesto Castellon. Tri brigade republikanskih čet so bile še v mestu in razvile so se poulične borbe. Brez uspeha pa so bili vsi napori republikanskih čet, da bi si zopet osvojili nazaj mesto. Ofenziva Francovih čet se še nadaljuje. Francove čete poročajo, da je padlo 10.000 republikanskih vojakov in da so ujeli veliko število republikanskih čet.

Po osvojitvi Castellona pričakujejo, da se bo začela bitka za Valencijo. Če bi Valencija padla, potem smatrajo, da bo konec španske državljanske vojske, ker se potem tudi Madrid ne bo mogel več braniti.

Na povelje kitajskega vrhovnega poveljstva so kitajske čete razdrle velike nasepe ob Rumeni reki, in sicer severnozahodno od Kajfenga in severno od Čengčava, da se je reka razlila čez vso pokrajino. Povođen je prišla tako hitro, da se velik del kitajskega prebivalstva ni mogel rešiti. Japonsko poročilo pravi, da je utonilo 150.000 ljudi. Utonilo pa je tudi na tisoče japonskih vojakov. Poleg tega so izgubili Japonci ogromno vojnega materiala. Med drugim 250 topov velikega kalibra, 100 oklopnih avtomobilov in 80 tankov. Glavno pa je, da je sedaj japonska ofenziva na Hankov ustavljena.

Italijanski listi poročajo, da je bil ustreljen Preobraženski, ki je veljal kot eden najbolj intimnih sodelavcev Stalina.

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Zaključek Ljubljanskega velesejma

Letošnji spomladanski vzorčni velesejem v Ljubljani, ki mu je bil pokrovitelj Nj. Vel. kralj Peter II., je gospodarska in z njo vsa široka javnost prav dobro sprejela. Zanimanje za velesejem je močno zaživelo in spet so uvideli vsi veliki pomen te ustanove za naše gospodarstvo. Ena najvažnejših nalog velesejma v vseh teh letih krize je bila pomagati po vseh močeh pri ozdravljenju bolnega gospodarstva. — Ljubljanski velesejem je v vseh teh letih deloval v službi gospodarskega in kulturnega napredka našega naroda. Znova se je izkazalo, da imajo prav samo oni, ki delajo, pa naj bodo težave še tako velike. Velesejem, ki smo ga ravnokar zaključili, potrjuje to staro resnico.

Za udeležbo na velesejmu se je prigrabilo toliko ljudi, da je morala uprava razstavno ploskev v paviljonih povečati z zgraditvijo dveh provizornih stavb in še ni mogla ustreči vsem, ki so želeli sodelovati.

Razstavilo je 619 tvrdk, med njimi 145 tujih, od teh jih je bilo iz: Amerike 11, Anglije 2, Belgije 2, Bolgarije 3, CSR 14, Danske 2, Finske 1, Francije 16, Italije 8, Nemčije 83, Nizozemske 1 in Švedske 2.

Obisk izkazuje 105.000 obiskovalcev in so prihajali interese iz vseh predelov naše države, pa tudi iz Bolgarije, Italije in Nemčije v močnih skupinah, posamezno pa iz Anglije, Francije, Holandije, CSR, Madžarske, Nizozemske in Turčije.

Odlični gostje letošnjega spomladanskega velesejma so bili Nj. kr. Visočanstvo knez namestnik Pavle, ministrski predsednik doktor Stojadinović, ministri dr. Vrbančič, dr. Spaho, dr. Stošovič, doktor Krek, ki je velesejem tudi otvoril ter francoski poslanik na našem dvoru minister Raymond Brugère.

Vse to dokazuje velik pomen ljubljanskega velesejma in njegov stalni napredek. Potrebno je pa začetki zidati nove razstavne dvorane. Ker Ljubljanski velesejem služi vsemu narodu, je tudi dolžnost vseh naših gospodarskih ustanov in vse javnosti, da ga v nadaljnjem razvoju podpre. Vsa naša proizvodnja bo imela od tega korist in vse naše gospodarstvo. S svojim načrtnim delovanjem in s svojo velikopotežno smotno propagando pospešuje velesejem izmenjavo gospodarskih dobrin, predvsem domačih izdelkov, ob enem pa je velesejem tudi važen tujskoprometni činitelj.

Razstavljeno blago je bilo razdeljeno na naslednje skupine:

Avtomobili, motorna kolesa, dvokolesa, vozovi, sport, lesna industrija, pohištvo, tapetništvo, pletarstvo, igrače, poljedelski stroji in orodje, tekstilna industrija in konfekcija, čipkarstvo, strojna in kovinska industrija, fina mehanika, radio in elektrotehnika, razsvetljava in kurjava, usnje in konfekcija, stavbarstvo, papir in pisarniške potrebščine, kemična industrija, glasila, živilska industrija, keramika, bižuterija in razno drobno blago.

Najmočnejše so bile zastopane skupine avtomobilov, pohištva in tekstilij. Vse razstavljeno blago pa je bilo porazdeljeno sistematično in po vrsti v sorodnih skupinah.

Kupčije so bile sklenjene

v pohištvu in pohištveni opremi, avtomobilih, motorjih in dvokolesih, poljedelskih strojih, kovinski industriji, hladilnih napravah, stavbenem materialu, športnih

predmetih, živilski industriji, glasbilnih, tekstilni industriji, v vseh predmetih razstavljajoče male obrti, umetnem kamenju in v najrazličnejših tehničnih novostih. Kupčijski uspeh je v celoti zelo zadovoljiv.

Letošnji spomladanski velesejem je bil v znamenju važnih kongresov:

Kongres za ceste,
III. kongres jugoslovanskih trgovcev in

kongres slaščičarjev Jugoslavije. Tudi to dejstvo podčrtava nujno povezanost Ljubljanskega velesejma s posameznimi panogami narodnega gospodarstva.

Posebne razstave

Društvo za ceste v Ljubljani je priredilo »Razstavo cest«, v zvezi s kongresom za ceste. Razstava je imela namen, da seznanji široko javnost z važnostjo ureditve cest za gospodarski in kulturni napredek in obrambo države. Razstava je prikazala zlasti cestno-prometne probleme dravske banovine, za katero pomenijo dobre ceste kot obmejno in turistično pokrajino življenjsko vprašanje. Razni razstavljalci so pokazali že izvršena moderna dela na naših cestah. Razstavni material gradbenega ministrstva, mesne občine ljubljanske, cementne industrije in nemške cestne uprave so nudili veliko zanimivega in poučnega gradiva.

Ustanovitev abs. kluba mahrovcev

V petek 10. t. m. zvečer se je zbrala v restavraciji Majcen v Ljubljani skupina približno 40 gospodarskih delavcev, ki so vsi absolvirali nekdanjo zasebno Mahrovo šolo in zato zdaj na pobudo pripravljalnega odbora sklenili ustanoviti lastno organizacijo. Ljubljanska Mahrova šola je delovala nad pol stoletja in veljala kot edina te vrste na Balkanu. Njeni absolventi delujejo zdaj na važnih mestih v gospodarstvu mnogih držav, kljub temu pa jim še ni bila urejena izobrazbena stopnja, ker v zadevni uredbi Mahrova šola niti pri nas ni bila upoštevana. Da se to vprašanje uredi, bo poskrbel novi klub.

Ustanovni občni zbor je vodil predsednik pripravljalnega odbora g. Beno Gregorič, ki je pozdravil vse udeležence in zastopnika »Slov. narodac ter zastopnika »Trg. lista«, nakar je sporočil došle pozdrave novemu klubu. Poročal je o vzrokih, da se mora ustanoviti lastna organizacija, in o izvršenem delu. Dal je prečitati pravila, ki so bila soglasno sprejeta. Nato se je določila letna članarina na 24 dinarjev, vpisnina na 20 ter ustanovnina na 500 dinarjev.

Zanimivo je, da so poslali organizaciji enake predloge kakor slovenski tudi odlični srbski ali hrvaški kolegi, ki se zelo živo zanimajo za ureditev stanovskih vprašanj ter že sodelujejo v novem odboru. V členu II. je določen sledeči na-

Doma in po svetu

Kralj Peter II. je obiskal letalsko razstavo v Beogradu. Razstava sama je doživela izreden uspeh ter jo je obiskalo nad 200.000 ljudi. Ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović je prišel v sredo v Ljubljano in se je nato odpeljal v Benetke.

Ljubljanski župan dr. Adlešič se je vrnil iz Amerike. Izjavil je, da so imele kulturne prireditve v Clevelandu velik pomen in da so naši izseljenci zvesti svoji stari domovini. Tudi njegov prihod je bil pomemben, ker so v njem videli iz-

Razstava je bila deležna velike pozornosti tudi najkompetentnejših činiteljev, ki so se o njej najpohvalnejše izrazili. Upamo, da bo razstava v znatni meri pripomogla, da bomo na njej prikazane lepe zamisli kmalu videli uresničene.

Razstava »Francoska knjiga«. S to razstavo je bila Francija prvič oficialno zastopana na ljubljanskem velesejmu. Razstava je bila vse dni zelo dobro obiskana, je predstavila naši javnosti v zgoščenih oblikah to, kar največjega sta francoska zemlja in francoska kri ustvarila v desetih stoletjih narodnega življenja. Prepričani smo, da bo na prihodnjih velesejmi v Ljubljani francoska republika zastopana še v večjem obsegu.

Zenski domači obrt je bila IX. razstava Zveze gospodinj v Ljubljani na ljubljanskem velesejmu. Zveza gospodinj je hotela s to razstavo pokazati bogate zaklade narodne pozicije in fantazije, ki morajo biti skrbno negovani in jih je treba stalno uporabljati, da ne propadejo vsled brezdolja. Razstavljene so bile slovenske klekljane čipke, slovenske bele vezene, pestre vezene za dom in oblačila po narodnih motivih, pleteni izdelki in keramika.

Pomladanski velesejem je obiskalo 105.000 oseb.

Letošnji mednarodni jesenski velesejem v Ljubljani bo od 1. do 12. septembra.

men kluba: Klub je strogo nepolitičen. Njegov namen je združiti vse absolvente bivše Mahrove trg. šole v Ljubljani. Gojil bo stanovsko zavest, poskrbel po možnosti za spopolnitev strokovne izobrazbe članov, i. s. z raznimi predavanji in poučnimi tečaji, prirejal klubske prireditve, zastopal stanovske koristi ter skušal zboljšati gnotni in družabni položaj mahrovcev, priskrbeti članom gotove pravice, zlasti priznanje enakega položaja absolventom za vse jug. državljane glede uradniških zakonov. Imel bo tudi poseben »Sklad mahrovcev« in bo dajal podpore brezposelnim. Če bi se klub razdružil in se 5 let ne ustanovila podobna organizacija, pripade imovina mestni občini ljubljanski za karitativne namene.

Prvi odbor je sestavljen takole: predsednik Avg. Praprotnik, podpredsednik Fr. Kratnar, tajnik Ljud. Dax, namestnik R. Planinec, blagajnik Al. Cirman, namestnik K. Valašek, odborniki H. Franzl, Stane Vidmar, B. Gregorič, J. Jelenič, E. Betteto, L. Zupančič in Veljko Matanovič. Nadzorni odbor: R. Auersperg in J. Lauter. Navzoči izvoljeni podpredsednik Kratnar se je zahvalil za izvolitev v imenu novega odbora, v imenu vsega članstva pa se je posebej zahvalil predsedniku pripravljalnega odbora Gregoriču za njegovo požrtvalno in uspešno delo. V smislu sprejetih predlogov se priredi čimprej kongres vseh absolventov Mahrove šole.

seljenci dokaz, da stara domovina na nje ni pozabila.

Med voditelji beograjske združene opozicije in vodstvom HSS se zopet vodijo pogajanja o prihodu dr. Mačka v Beograd, da bi dr. Maček s tem vrnil obiske voditeljev beograjske združene opozicije. Če bi dr. Maček res prišel v Beograd, kar pa ni posebno verjetno, potem bo v Beogradu skupna konferenca vseh strank združene opozicije.

Precejšnjo senzacijo je zbudila v Zagrebu novica, da je znani podpolkovnik Begić, ki je veljal še do nedavnega kot eden najbolj intimnih prijateljev dr. Mačka, vstopil v uredništvo frankovske »Nezavisnosti«, ki ljuto napada dr. Mačka. Vlada je izdala uredbu o silosih. Silosi so javna skladišča za pravil-

no shranjevanje žita in drugih deželnih pridelkov, za njihovo čiščenje, sušenje in tipiranje ter za kreditiranje na podlagi lombardov na blago v silosih. Ustanovi se privilegirana družba za silose z delniško glavnico 220 milijonov dinarjev.

Pšenica se je zopet znatno podražila, in sicer pšenica za 10 din, moka pa za 5 din na metrski stot. Pšenica se je podražila, ker Prizad noče izvršiti sklepa vlade, da bi uvozil 1000 vagonov pšenice. Drugi pa pšenice ne smejo uvoziti.

Namestnik staroste Sokola Engelbert Gangl se je v Pragi ponesrečil ter si zlomil roko.

Stranka sudske Nemcev vedno bolj poudarja, da je čisto eno z nemško narodno-socialistično stranko. Sedaj je začela strogo izvajati arijski paragraf ter je bilo izključeno iz stranke 81 članov, ker niso čistokrvni arijci. Kaj so neki iskali v stranki?

Poljski zunanji minister Beck je odpotoval v Talin, kjer bo gost estonske vlade.

Kljub ponovnim letalskim napadom na angleške ladje, ne bo angleška vlada nič ukrenila proti tem napadom. Anglija noče direktno poseči v špansko vojno in zato bo znova opozorila angleške ladje, da jih more popolnoma zaščititi le na odprtem morju.

Večja delegacija nemških oficirjev pod vodstvom vrhovnega poveljnika nemške pehote generala Keitla je prišla v Budapešto. Uradno se označuje obisk nemških oficirjev samo kot vrnitev svojačasne obiska madžarskih oficirjev.

Agencija Stefani poroča, da je sovjetska vlada evakuirala iz obmejnih ukrajinskih krajev vse prebivalstvo. Sto kilometrov od meje sme biti samo vojska.

V Italiji ne bodo več pekli belega kruha. Sedaj se prodaja kruh, kateremu je dodano 20% koruzne ali riževe moke, Farinacci zahteva sedaj v listu »Regime Fascista«, da se beli kruh sploh prepove, ker vzbuja slabo kri, če morejo jesti bel kruh le bogataši.

Kitajci poročajo, da so potopili na Jangceju dve manjši japonski vojni ladji. Japonci skušajo sedaj z vojnimi ladjami prodrati do mesta Hankova.

Japonska je protestirala, ker je avstralska vlada prepovedala izvoz železne rude na Japonsko. Japonska vlada grozi, da bo zahtevala po pogodbi določeno odškodnino, če se ta prepoved ne razveljavi. V Avstraliji so mnenja, da dokazuje japonski protest, da Japonski že zelo primanjkuje surovin.

Bolgarsko prometno ministrstvo je naročilo v Nemčiji železniškega materiala za približno 840 milijonov levov. Bolgarska bo nabavila v Nemčiji več lokomotiv in par sto vagonov. Nemčija pa bo nakupila na Bolgarskem deželne pridelke in surovine.

Vojaški muzej v Bukarešti je pogorel. Kako je požar nastal, še ni razjasnjeno. Materialna škoda je velika, zgorelo pa je tudi mnogo dragocenih zgodovinskih stvari, ki jih ne bo mogoče nadomestiti.

Druga tranša angleškega vojnega posojila je bila v par urah podpisana.

barva, plesira in kemično snaili obleke, klobuke itd. Škrobl in svečolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in ilka domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6, Selenburgova ul. 8
Telefon št. 22-72.

Ivan Šumer

trgovina z mešanim blagom

ŠOŠTANI

Slovenija

Svinčnike »Kutis« št. 1-5, sijajne kakovosti ima samo Knjižarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani in podružnica v Mariboru. Prodaja na drobno po dia 1.—. Trgovci dobe popust.

Cestna šestletka in severna Slovenija

Klic po sodobnih cestiščih

Izjave gradbenega ministra Dobrovoja Stošovića na nedeljskem vsedravnem cestnem kongresu v Ljubljani so po vsej Sloveniji odjeknile zelo ugodno. Zlasti velja to za severno Slovenijo, ki je bila doslej, kar se tiče moderniziranja državnih cest, zelo zapostavljena. Dočim je zgrajen že precejšen del res moderne ceste od Ljubljane do Kranja in se bo tlakovanje oz. betoniranje cestišča kmalu nadaljevalo do Ljubelja in Podkorena, se prebivalstvo severne Slovenije doslej s takim uspehom svojih prizadevanj še ne more pohvaliti.

Doslej je bil deležen modernizacijskega programa le kratek del državne ceste od državne meje pri Št. Ilju pa do mestne meje mariborske v Košakih. Gre tu za razdaljo slabih 15 kilometrov. Za modernizacijo tega dela trojanske ceste se je potrošilo le nekaj nad 3 milijone dinarjev, dočim predvideva proračun 5 milijonov. Res, da dela še niso končana in da dobi cestišče naknadno, ko se zemlja in kamenje nekoliko usede, še asfaltno prevleko, kar pa ne bo zvišalo celotnih izdatkov do proračunane vsote. Cesta od Maribora do Št. Ilja je dobra, vendar pa še nikakor ne ustreza vsem zahtevam prometa, ki raste od leta do leta in se to baš opaža na tem delu državne ceste.

Ako se res potroši za modernizacijo tega dela ceste predvidenih 5 milijonov dinarjev, potem odpade na tekoči kilometer komaj nekaj nad 300.000 dinarjev. To je zelo malo, ako pomislimo, da odpade na temeljito popravilo gorenske državne ceste od Ljubljane do Kranja nad 600.000 dinarjev za kilometer. Še bolj očitna je raz-

lika, ako vzamemo kot merilo na pravo asfaltne ceste Subotica—Beograd—Caribrod, kjer odpade na kilometer približno en milijon dinarjev. Pri tem je treba naglasiti, da gre za cesto, ki poteka, zlasti od madžarske meje do Beograda, popolnoma po ravnini in je skoraj brez ovinkov, dočim so ceste v Sloveniji večinoma po hribovitem ozemlju in je potrebno veliko število umetnih stavb, kakor mostov, opornikov itd.

Načrti za modernizacijo drugega odseka trojanske ceste nemška meja—italijanska meja, to je od Maribora do Slovenske Bistrice, so v glavnem že izgotovljeni. Kakor čujemo, so inženirji vzeli za podlagu isto razmerje denarnih sredstev, kakor za popravilo prvega sektorja. Stroški so proračunani menda na 7 milijonov dinarjev, kar je seveda nekoliko pre malo za res moderno avtomobilsko cesto.

Odločujoče činitelje opozarjamo že sedaj na to, da se ne bodo dogajale napake, kakor so se pri popravilu prvega dela. Vlada je že pred več kot enim letom sklenila, da se položi telefonski in brzojavni kabel od Št. Ilja skozi Maribor in Zagreb do Beograda. Kabel mora biti položen v jarek vzdolž ceste. Na to se pri modernizaciji prvega sektorja ni oziralo in zato tudi jarka ob cesti ni. Ko bodo čez leto ali dve polagali kabel, bodo seveda morali zopet razkopati cestišče in deloma razbiti betonsko oblogo, kar bo znatno povečalo stroške. Naj se zato pri popravilu drugega in sploh vseh nadaljnjih delih na odsekih trojanske ceste sproti napravlja vzdolž cestišča betonski jarek za kabel. S tem se

bodo znatno znižali kasnejši stroški za polaganje kabla.

Se na nekaj morajo opozoriti odločujoče činitelje pri bodoči modernizaciji cest. Pri nas se kaj rado gleda le za nekaj let naprej. Ako se izdajo milijarde za namen prvovrstnih cest, se ne sme gledati na nekaj stotisoč dinarjev več ali manj. Stavbeniki ne smejo imeti pred očmi le sedanjih vozil, ampak misliti morajo na to, da se tudi avtomobili delajo vedno večji in težji. Tudi pri nas se bodo gotovo že v par letih uvedli na cestah takozvani avtomobilski vlaki, t. j. tovrstni avtomobili z eno ali dvema priklopnicama, ki bodo prevažali težke tovore z veliko hitrostjo v kraje, ki ne leže ob železnici. Tudi po naših cestah bodo vozili ogromni avtobusi s 60 in več potniki. Vsi mostovi, propusti itd. morajo biti zgrajeni na velik pritisk na os. Zato se morajo pri popravilu cest zidati betonski mostovi ali pa železni z zadostno nosilnostjo. To bo seveda ceste nekoliko podražilo, odpadla pa bodo prihodnja desetletja vsa večja popravila, ki bi sicer bila neizbežna.

Kar smo rekli za trojansko cesto, velja v najmanj isti meri tudi za državno cesto Maribor—Tezno—Ptuj—Ormož—Čakovec, ki je še bolj potrebna temeljitega popravila. Tukaj se morajo mostovi temeljito popraviti, ker baš tod bodo vozili ogromni italijanski avtobusi na Madžarsko. Ze pred dobrim le-

tom se je italijanska potovalna pisarna obrnila do našega »Putnikat« s predlogom, naj bi se uvedle redne vožnje med Trstom in Budimpešto po najkrajši poti, to je skozi Ljubljano, Celje, Ptuj in Čakovec. Res je prišel avtobus s 50 potniki, ki pa ni drugič riskiral vožnje po teh mostovih, ker so le-ti pod njim hreščali, čeprav je avtobus vozil po mostovih zelo počasi. Slovenija je v veliki meri navezana na tujski promet in zato moramo storiti vse, da omogočimo in olajšamo prehod težkih potniških avtomobilov skozi naše ozemlje.

Minister Stošović je dejal na kongresu v Ljubljani, da predvideva uredba z zakonsko močjo, da bo državni fond za ceste že prvo leto prejel najmanj 80 milijonov dinarjev, kasneje pa gotovo še enkrat toliko. V šestih letih naj bi se iz teh dohodkov amortiziralo predvideno posojilo poldruge milijarde dinarjev. S tem zneskom, kakor tudi s polovico milijarde, ki odpade na modernizacijo cest iz notranjega posojila 4 milijard na popravilo cestnega omrežja, naj bi se temeljito modernizirale glavne državne ceste v Jugoslaviji. Račun kaže, da so dohodki cestnega fonda preizkušeni in da predvideni zneski nikakor ne bodo amortizirali posojila v šestih letih. Za izvedbo šestletke bo treba pač večjih zneskov.

Mi smo skromni in nikakor ne računamo na nemške avtostrade s

16 metrov širokim cestiščem, po katerih naj bi smeli voziti samo avtomobili in motorna kolesa. Še dolga desetletja bodo uporabljala naše ceste vozila vseh vrst, in zato morajo biti cestišča dovolj odporna. Ceste se morajo graditi tako, da jih ne bo treba popravljati že v par letih. To bo stroške sicer nekoliko povečalo, prihranilo pa se bo kasneje pri stroških vzdrževanja. Ako ni dovolj denarja na razpolago, potem naj se ceste grade tudi nekoliko ožje. Bolje je, da je cesta široka samo 6 metrov namesto 8, ampak cestišče naj bo takšno, da bo najmanj pol stoletja zadoščalo slehernemu prometu. Ako smo se že odločili, da izdamo za prvo silo dve milijardi dinarjev za naše ceste, kar predstavlja novo obremenitev našega prebivalstva, v prvi vrsti poslovnega, potem imejmo vsaj zadoščenje, da izdatki ne bodo zaman in da bodo tudi služili določeni svrhi.

Štev. 7654/38.

Nabava

Drž. rudnik Velenje razpisuje za obratno upravo Zabukovca na dan 29. 6. 1938 neposredno pismeno pogodbo za dobavo 2 trofaznih elektromotorjev 500 V., in sicer 1 za 10 KW, 2880 obrač./min. in 1 za 17 KW, 960 obrač./min. — Ostali pogoji pri podpisnem rudniku.

Direkcija drž. rudnika Velenje, dne 8. junija 1938.

Po najnižjih dnevih cenah nudimo

vse galanterijsko blago, pletenine, trikotažo, moško in žensko perilo, nogavice, klobuke, šolske, čevljarske in krojaške potrebščine

na debelo in drobno Vuga & Bačnar Ptuj

Panonska ulica šte. 3 (prej prodajalna „Petovije“)

Prvovrsten

Ementalski sir

po zmerni ceni dobite pri

Mlekarski zadrugi: Nova vas-Bloke

Ivan Senica

trgovina z mešanim blagom

Šoštanj Dravska banovina

Pozor, industrija!

Neizkoriščena vodna moč (okoli 30 ks.) s primernim zemljiščem za ev. stavbe in manipulacijske prostore ob vodi in ob sreski cesti, v iglasto gozdnem, lesnem kraju, 1/2 ure od žel. postaje, se odda v najem, ev. je tudi naprodaj.

Interesenti naj se oglastijo pod št. 1000 na upravo Trg. lista

TELEFON ŠTEV. 27-81
USTANOVLJENO L. 1899

FRANC GOLOB

specialna trgovina gospodinjskih predmetov

LJUBLJANA — Wolfova ulica

Ogled zaloge pove vse

Jedilno orodje — Kuhinjska posoda — Specialna kuhinjska posoda za hotele, gostilne in zavode — Opreme za neveste — Kuhalni aparati — Štedilniki

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI r. z. z ne om. z.

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 6 v (lastni palači)

obrestuje hranilne vloge

najugodnejše

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive, obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%

Frančiškanska ulica 3

Pišite po prospekte!

SOFRA KARTOTEKE

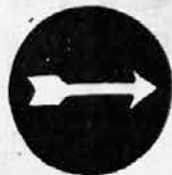
predstavljajo višek preglednosti, praktičnosti in Vam prihranijo mnogo dela, truda, časa in denarja

Zastopniki se sprejemajo

SOFRA

MARIBOR, GREGORČIČEVA 24

Obiščite galanterijsko veletrgovino

Ivan Samec

Ljubljana Mestni trg 21

Karl Prelog Ljubljana

Najugodnejši in najcenejši nakup perila za dame in gospode, kakor tudi za otroke, volne, bombaža, svile, nogavic, rokavic, pletenin i. t. d., i. t. d.

Židovska ulica šte. 4 Stari trg šte. 12

ANGLEŠKA ZAVAROVALNA DRUŽBA ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ustanovljena 1720. leta

Glavni zastopnik za dravsko banovino:

Ing. Jožko Kobi, Ljubljana, Resljeva cesta 16-18 Telefon št. 22-60

Družbena imovina £ 29.290.966-03. L. j. preko 7 milijard dinarjev

Zavaruje: Požar, šomaž, vlomsko tatvino, avtomobilske škode in nezgode, trajno in začasno nesposobnost, razbitje stekla, dolžnost jamstva in potres

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET V SLOVENIJI — LJUBLJANA
TUJSKOPROMETNA ZVEZA — MARIBOR

VSE ZA POTOVANJE

PUTNIK

V BILJETARNAH, MENJALNICAH IN INFORMACIJSKIH POSLOVALNICAH:

Ljubljana, Tyrševa 11, tel. 24-72, 41-31; Maribor, Trg svobode — Grad, tel. 21-22, 21-29; Bled, tel. 245; Celje, tel. 119; Dravograd-Meža, tel. 2; Gornja Radgona, tel. 21; Korensko sedlo-Jesenice, tel. 621; Ljubljana, Hotel Metropol, tel. 33-84; Maribor, glavni kolodvor, tel. 26-69; Ptuj, tel. 23; Rogaška Slatina, tel. 1; Št. Ilj, tel. 6.

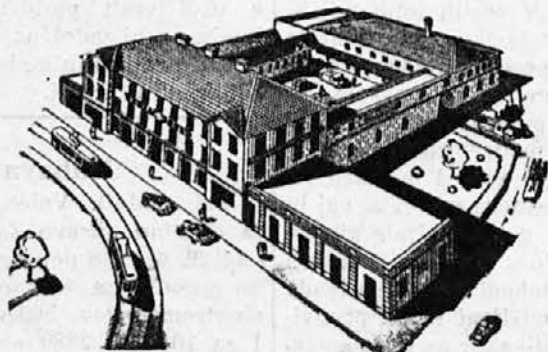
ANT. KRISPER COLONIALE
LASTNIK

VERLIČ JOSIP, LJUBLJANA

TYRŠEVA C. 31 — BLEIWEISOVA C. 56

Veletrgovina kolonialne in špicerijske robe
Veleprazarna kave / Milni za dišave

Telefon interurban 2263 / Brzojavni naslov: Verlič Ljubljana / Ustanovljeno leta 1834

POSLOVNA HIŠA IN SKLADIŠČA

Direktni uvoz kave, čaja, južnega sadja, dišav in vsega drugega kolonialnega blaga.
Zaloga spirita, žganja in vseh mineralnih voda.
Točna postrežba / Ceniki na razpolago

SEMENA

za polje
in vrt

SEVER & KOMP.

LJUBLJANA

JOS. BERGMAN

trgovina s črevi in parna topilnica loja

Ljubljana

Poljanska cesta 85—87

Telefon št. 20-61

IMPORT

EKSPORT

Velika zaloga črev za vse vrste klobas in salam
Specialna kitajska čreva za izdelovanje kranjskih klobas
Zaloga loja in tehničnih maščob

Tudi vi boste zadovoljni

ako si nabavite
kvalitetno blago
za obleko ali za
plašč pri tvrdki

- Vsakovrstne obleke
- Površniki, raglani
- Dežni plašči i. t. d.
- Vedno v zalogi
- Moderni kroji
- Precizna izdelava

Drago Schwab, Ljubljana, Aleksandrova 7

KOREN PETER

PREJŠTERK
ČRNOMELJ

TRGOVINA
Z MEŠANIM
BLAGOM

NA DROBNO
NA DEBELO

Trgovci!

PREŠITE ODEJE

nabavite najceneje pri industriji odej

F. Dobovičnik • Celje

KNJIGOVEZNICA JUGOSLOVANSKE

TISKARNE

reg. zadr. z o. zav.

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6

Nudi po izredno nizkih cenah: Salda-konte, štruce,
journale, šolske zvezke, mape, odjemalne knji-
žice, risalne bloke itd.

„POLZELA“
TOVARNA PLETENIN
POLZELA

IZDELOVANJE NAJ-
FINEJSIH „COTTON“
IN „STANDARD“
NOGAVIC

PARKETE

(hrastove, bukove, javorjeve)
mizarske plošče (Panelplatte)
vezane plošče (Sperrplatte)

izdeluje in dobavlja po nizki ceni

Pošta: Straža pri Novem mestu - Telefon: Straža 2

Železniška postaja: Straža-Toplice

LEO PAULIN

parna žaga, tovarna
parket in furnirja

Mariborski trgovci!

Poslužujte se v svojem poslovanju tekočega računa

Za vse obveznosti jamči mestna občina
mariborska z vsem svojim premoženjem
in z vso svojo davčno močjo

pri domačem, mestnem zavodu
MESTNI HRANILNICI V MARIBORU

Orožnova ulica 2

Uradne ure: Dnevno od 9—12